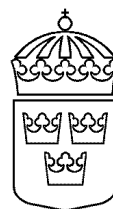

Riksdagens protokoll

2000/01:98

Tisdagen den 24 april

Protokoll
2000/01:98

Kl. 14.00 – 16.26
18.00 – 20.51

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollen för den 17 och 18 april.

2 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelser:

Interpellation 2000/01:372

Till riksdagen

Interpellation 2000/01:372 av Elver Jonsson (fp) om nordiskt samarbete.

Interpellationen kommer att besvaras onsdagen den 2 maj 2001.

Skälet till dröjsmålet är arbetsanhopning.

Stockholm den 18 april 2001

Kulturdepartementet

Marita Ulvskog

Interpellation 2000/01:355

Till riksdagen

Interpellation 2000/01:355 av Marianne Andersson (c) om Israel och bosättningarna.

Interpellationen kommer att besvaras onsdagen den 2 maj 2001.

Skälet till dröjsmålet är utlandsresor.

Stockholm den 4 april 2001

Utrikesdepartementet

Anna Lindh

Interpellation 2000/01:360

Till riksdagen

Interpellation 2000/01:360 av Yvonne Ruwaida (mp) om federalismen i irakiska Kurdistan.

Interpellationen kommer att besvaras onsdagen den 2 maj 2001.

Skälet till dröjsmålet är utlandsresor.
Stockholm den 9 april 2001
Utrikesdepartementet
Anna Lindh
Enligt uppdrag
Malin Kärre
Tf expeditionschef

Interpellation 2000/01:381

Till riksdagen

Interpellation 2000/01:381 av Karl-Göran Biörsmark (fp) om palestinaflyktingar.

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 8 maj 2001.

Skälet till dröjsmålet är ordförandeskapsrelaterade engagemang.

Stockholm den 20 april 2001

Utrikesdepartementet

Maj-Inger Klingvall

Interpellation 2000/01:386

Till riksdagen

Interpellation 2000/01:386 av Lars Hjertén (m) om föreningsfriheten.

Interpellationen kommer att besvaras den 8 maj 2001.

Skälet till dröjsmålet är att det har varit svårt att hitta en debattdag som passar både interpellanten och statsråd.

Stockholm den 20 april 2001

Näringsdepartementet

Mona Sahlin

Enligt uppdrag

Dag Ekman

Expeditionschef

Interpellation 2000/01:366

Till riksdagen

Interpellation 2000/01:366 av Annelie Enochson (kd) om låsta arvs-
pengar och socialbidrag.

Interpellationen kommer att besvaras onsdagen den 2 maj 2001.

Skälet till dröjsmålet är hög arbetsbelastning.

Stockholm den 23 april 2001

Socialdepartementet

Lars Engqvist

Enligt uppdrag

Erna Zelmin-Åberg

Expeditions- och rättschef

Till riksdagen

Interpellation 2000/01:364 av Lena Olsson (v) om utvärdering av konkurrensutsättningen inom äldreomsorgen.

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 8 maj 2001.

Skälet till dröjsmålet är hög arbetsbelastning.

Stockholm den 17 april 2001

Socialdepartementet

Lars Engqvist

Enligt uppdrag

Erna Zelmin-Åberg

Expeditions- och rättschef

Interpellation 2000/01:383

Till riksdagen

Interpellation 2000/01:383 av Chatrine Pålsson (kd) om Xenical och Viagra i läkemedelssubventioneringssystemet.

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 8 maj 2001.

Skälet till dröjsmålet är hög arbetsbelastning.

Stockholm den 19 april 2001

Socialdepartementet

Lars Engqvist

Enligt uppdrag

Erna Zelmin-Åberg

Expeditions- och rättschef

Interpellation 2000/01:384

Till riksdagen

Interpellation 2000/01:384 av Alf Svensson (kd) om stamcellsforskningen.

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 8 maj 2001.

Skälet till dröjsmålet är hög arbetsbelastning.

Stockholm den 18 april 2001

Socialdepartementet

Lars Engqvist

Enligt uppdrag

Erna Zelmin-Åberg

Expeditions- och rättschef

Interpellation 2000/01:377

Till riksdagen

Interpellation 2000/01:377 av Marietta de Pourbaix-Lundin om öl- och vinskatten.

Interpellationen kommer att besvaras den 8 maj 2001.

Skälet till dröjsmålet är att det på grund av utlandsresor inte har funnits någon annan tid som passat mig.

Stockholm den 18 april 2001

Finansdepartementet

Bosse Ringholm

Interpellation 2000/01:380

Till riksdagen

Interpellation 2000/01:380 av Carl Erik Hedlund (m) om avdragsrätt för kultursponsring.

Interpellationen kommer att besvaras den 8 maj 2001.

Skälet till dröjsmålet är att det på grund av utlandsresor inte har funnits någon annan tid som passat mig.

Stockholm den 18 april 2001

Finansdepartementet

Bosse Ringholm

Interpellation 2000/01:339

Till riksdagen

Interpellation 2000/01:339 av Rolf Åbjörnsson om tingsrättsnedläggningar i Värmlands och Örebro län.

Interpellationen kommer att besvaras onsdagen den 2 maj 2001.

Skälet till dröjsmålet är att jag inte kunnat finna en debattidag som passar både interpellanten och mig.

Stockholm den 19 april 2001

Justitiedepartementet

Thomas Bodström

*Svar på
interpellationer*

3 § Svar på interpellation 2000/01:330 om Sveriges oskyddade kulturarv

Anf. 1 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s):

Fru talman! Carl Erik Hedlund har frågat mig vilka åtgärder jag avser vidta för att försäkra mig om att skyddet för kulturarvet skyndsammast förstärks, hur jag framöver kommer att prioritera kostnaderna av en kraftig minskning av riskerna för de oskyddade kulturskatterna när det gäller Kulturdepartementets budget samt om jag är beredd att föreslå riksdagen ökade anslag för brandskydd.

Carl Erik Hedlund ställde en skriftlig fråga till mig för en dryg månad sedan om på vilket sätt regeringen förvissar sig om att statens kulturbyggnader och museer har en hög brandsäkerhet. I svaret han då fick uppgavs att Kulturdepartementet fortlöpande följer denna fråga vad gäller våra myndigheter. Så sker också. Statens kulturråd har i januari i år fått i uppdrag att tillsammans med de centrala museerna utarbeta en strategi för att förbättra säkerheten vid museerna. Detta uppdrag innefattar även brandsäkerhet. Kulturrådet ska redovisa sitt uppdrag senast den 15 oktober i år. Uppdragets redovisning, med en kartläggning av situationen

på de statliga museerna, kommer att ligga till grund för regeringens fortsatta överväganden på området.

Bestämmelser om ansvar och skyldigheter vad gäller brandskydd finns. Enligt 41 § räddningstjänstlagen ska ägare eller innehavare av byggnader eller andra anläggningar i skälighetsfull omfattning hålla utrustning för släckning av brand m.m. och i övrigt vidta de åtgärder som behövs för att förebygga brand och för att hindra eller begränsa skador till följd av brand. Inom kommun och län finns lokala tillsynsmyndigheter som har att se till att lagen efterlevs. Den centrala tillsynsmyndigheten är Statens räddningsverk.

Varje myndighet under regeringen – inklusive de centrala museerna – är enligt förordningen (1995:1300) om statliga myndigheters riskhantering skyldiga att sammanställa en riskanalys. Vidare ska varje myndighet enligt förordningen vidta lämpliga åtgärder för att begränsa risker och förebygga skador eller förluster. Det kommer alltså an på varje enskild myndighet att självständigt besluta hur den ska begränsa skador och förebygga risker på sin egendom.

Kammarkollegiet är central förvaltningsmyndighet bl.a. för frågor om statlig egendom. Kammarkollegiet har bl.a. till uppgift att svara för ett internt statligt riskfinansieringssystem, att utveckla metoder för riskhantering hos myndigheter under regeringen och att, efter överenskommelse, i övrigt biträda myndigheterna i deras riskhantering.

Det statliga ansvaret för skyddet av kulturarvet kommer även till uttryck genom andra författningar, såsom lagen om kulturminnen m.m., förordning om statliga byggnadsminnen m.m. och plan- och bygglagen. De olika tillsynsmyndigheterna – Statens räddningsverk, räddningstjänsten inom kommun och län, Riksantikvarieämbetet, länsstyrelser, byggnadsnämnder m.fl. – bör kunna utveckla samverkan för att få till stånd ett mer fullgott skydd, enligt de föreskrifter som finns. Riksantikvarieämbetet och Räddningsverket har tidigare samarbetat i produktionen av en handbok om brandsyn och brandskyddsåtgärder i kulturhistoriskt värdefulla byggnader. Boken *Brandskydd i kulturbyggnader* utkom år 1997.

Statens fastighetsverk förvaltar många av de statliga kulturbyggnaderna, t.ex. de statliga museerna. En av Fastighetsverkets grundläggande uppgifter är att långsiktigt ta till vara, vårda och utveckla värdena för de fastigheter man förvaltar. Verket bör som förvaltare kunna komma överens med sina hyresgäster om vilka brandskyddsåtgärder som är mest lämpliga för respektive byggnad. Som ett exempel på hur brandsäkerhetsfrågorna aktualiseras kan nämnas att Fastighetsverket nu i maj månad kommer att arrangera ett seminarium i ämnet, dit bl.a. företrädare för de centrala museerna inbjuds.

Det reella ansvaret för den typ av frågor som säkerhet representerar ligger hos den enskilda myndigheten. Myndigheterna, i det här fallet museerna, beslutar själva i stor utsträckning vad de vill prioritera inom ramen för sin budget. Riksdag och regering har dock att tillse att museerna har rimliga förutsättningar för de beslut som ska fattas. Flera av de nationella museerna har för år 2001 fått ökade anslag. Ökningen detta budgetår rör sig om ca 35 miljoner kronor.

Prot. 2000/01:98
24 april

Svar på
interpellationer

Anf. 2 CARL ERIK HEDLUND (m):

Fru talman! Jag vill tacka kulturministern för svaret, och jag vill inledningsvis understryka att jag tror att kulturministern och jag är överens om att det är en angelägen fråga att vi bevarar det kulturarv som finns i våra museer och på andra ställen.

Kulturministern tar upp en rad av de förordningar och lagar som finns och som reglerar detta. Då skulle man kunna tro att allting är bra. Men som jag också har beskrivit i min interpellation har jag och Elisabeth Fleetwood tillsammans med en brandingenjör gjort en brandsyn på dessa ställen. Det var inte bra utan tvärtom riktigt dåligt.

Det finns också beskrivet i Räddningsverkets tidning Sirenen, där också kulturministern är med i en liten intervju.

Jag har då ställt några frågor och tar mig friheten, fru talman, att försöka tolka svaret. Först frågar jag vem som ytterst är ansvarig för att vårt kulturarv i form av byggnader och samlingar skyddas mot brand, stöld och annan förstörelse. Även om de enskilda museicheferna och verkscheferna har det direkta ansvaret är det bara Kulturdepartementet som har den riktiga överblicken, och det är bara regeringen och riksdagen som kan skapa de erforderliga ekonomiska medlen, som också kulturministern anmärker i slutet av sitt svar. Svaret på den här frågan är då, tycker jag, att det är regeringen, och ytterst kulturministern, som är ansvarig för att kulturarvet skyddas. Min fråga är då: Är det här riktigt uppfattat?

Den andra frågan, som jag ställde, var vilka åtgärder som kulturministern avser att vidta för att försäkra sig om att skyddet av kulturarvet skyndsammast förstärks. Svaret är att det åligger varje verkschef att svara för skyddet och att Kulturrådet har fått i uppdrag att utarbeta en strategi för att förbättra säkerheten. I första hand har man då tänkt på stöldrisken, men brandrisken är ju faktiskt mångdubbelt större. Den finns också med i uppdraget. Stöldgods kommer, vilket vi har sett under de senaste dagarna, ofta tillbaka. Men vid en brand är skadan total; förlusten är slutgiltig.

Det är uppenbart att det hittills inte har funnits någon klar linje, oavsett vem som har innehaft regeringsmakten, när det gäller att verkligen arbeta med de här brandskyddsfrågorna. Det har inte funnits någon riktigt klar linje. Om en sådan hade funnits skulle det inte se ut som det gör i dag.

En orsak till att brandskyddet har blivit så eftersatt är att det inte finns någon som utifrån ställer direkta krav på förbättringar. Staten försäkrar inte sin egendom, vilket ur finansiell synvinkel är rätt. I näringslivet och för oss privatpersoner är det ju försäkringsbolag som ställer kraven på ett effektivt brandskydd i egenintresse. I staten finns inte riktigt den här motsvarigheten. Därför måste någon få det odelade ansvaret att ställa samma krav som ett försäkringsbolag skulle ha gjort.

Jag efterlyser också ett handlingsprogram med tillräckliga ekonomiska resurser för att snabbt förbättra skyddet. Om jag var ansvarig skulle jag inte tordas vänta så länge som till den 15 oktober. Det är ett hasardspel med mycket stora insatser av ovärderliga kulturminnen som står på spel. Jag tror att skyddet med relativt små insatser kan höjas märkbart i det korta perspektivet i avvaktan på mer heltäckande åtgärder. Ämnar kulturministern göra någonting före den 15 oktober?

Min uppmaning till kulturministern är därför att regeringen omgående bör uppdra åt länsstyrelserna att samordna det lokala samarbetet mellan myndigheterna, och målet skulle vara att förstärka brandskyddet. T.ex. kan brandfarlig verksamhet flyttas från samlingar. Det är en effektiv åtgärd. Kulturrådets rapport tycker jag inte behöver avvaktas, utan det finns mycket att göra redan i det här perspektivet. Är kulturministern beredd att ge länsstyrelserna ett sådant uppdrag?

Anf. 3 ELISABETH FLEETWOOD (m):

Fru talman! Får jag säga att jag uppfattade det som en förmån att få medverka vid det här besöket på de tre museerna – Nordiska museet, Naturhistoriska riksmuseet och Nationalmuseum. Men det var naturligtvis ingen positiv upplevelse sett ur den synpunkt som vi var där och tittade på dem.

I svaret skriver kulturministern att Kulturdepartementet fortlöpande följer denna fråga. Det är bra. Däremot har vi tyvärr inte sett någonting av den ambitionen i resultat i åtgärder. Ansvaret åvilar ju oss allihop som verkar här, och det gäller flera regeringar. Jag vill, som Carl Erik Hedlund, påpeka att det här inte på något sätt är något personligt angrepp mot den nuvarande kulturministern. Däremot är det definitivt ett angrepp mot den situation som nu råder.

Nu har frågan kommit i fokus. Då måste vi också se till att det händer någonting. Vad skulle hända om en brand skulle bryta ut? Och vilket ansvar skulle åligga inte bara kulturministern utan oss allihop som har observerat den här risken?

I svaret står det också att det åligger de statliga myndigheterna att göra en riskanalys. Och det har man gjort på flera ställen. Låt mig t.ex. berätta eller redogöra för att Naturhistoriska riksmuseet har ritningar till lokaler i bergrum klara. Kostnaden är jättestor – den är 120 miljoner – men där har man gjort en beskrivning av läget. Man har tagit fram förslag på hur man skulle kunna rädda situationen från det dagsläge vi nu har.

På Nordiska museet har man för oss beskrivit förslag om hur man också där skulle kunna skaffa lokaler utanför det nuvarande museet som skulle kunna rädda situationen. Då skulle jag vilja fråga kulturministern: Har kulturministern varit längst upp på Nordiska museet, t.ex., och sett hur man där tvingas förvara sina textilier? Jag har den tidning som Carl Erik Hedlund här redogjorde för. Kasta en blick på den! Jag har några fotografier som togs när vi var där. Jag kan lämna dem till talmannen medan jag talar här, så att hon kan se hur det ser ut. Detta är vårt kulturarv, vårt textilarv, som ligger däruppe, högt uppe under takåsarna. Om en brand bryter ut där kan vi inte göra mycket.

Jag frågar också kulturministern: Har kulturministern sett hur dessa människor arbetar? Det handlar inte bara om hur textilierna förvaras utan också om vilka arbetsbetingelser, vilken arbetsmiljö, dessa människor har.

Slutligen ankommer det på varje myndighet att begränsa skador och förebygga risker, står det i svaret. Javisst, men hur ska de kunna göra det om inte vi ställer resurser i motsvarande grad till deras disposition? Museerna beslutar själva i stor utsträckning vad de vill prioritera inom ramen för sin budget, men när vi hör vad budgeten är och vilka krav som

måste uppfyllas på något sätt förstår vi ju att detta kan de inte i dagens läge åtgärda.

Anf. 4 BERNDT EKHOLM (s):

Fru talman! Jag tycker att det här är en väldigt viktig debatt om hur vi tar ansvar så att vi verkligen långsiktigt kan bevara vårt kulturarv. Man kan t.o.m. säga att det anknyter till det här med långsiktig hållbarhet. Det är ju ett begrepp som vi använder i många olika sammanhang, bl.a. miljösammanhang.

Ibland undrar man över hur stor medvetenheten är hos svenska folket, i stort sett oss alla, när det gäller vilken fara det skulle innebära om det blev en brand i den här typen av byggnader, som vi naturligtvis har flera av i Sverige. Den publicitet som har blivit i samband med den undersökning som ni har gjort tror jag är väldigt bra. Den uppmärksammar nämligen oss alla på betydelsen av att ta det här på allvar.

Att jag ger mig in i den här debatten beror på att jag är ledamot i ett av de här museerna, som är berörda, nämligen Naturhistoriska riksmuseet. Jag har varit det i så många år att jag har en viss överblick – 15 år.

I samband med att vi byggde ut Cosmonova blev det också en diskussion om brandskyddet. Då visade det sig att våra spritsamlingar – vi förvarar en del av de här föremålen i sprit för att de ska hålla sig – verkligen var en farlig källa till brand. Vi lyckades i det skedet utverka särskilda medel av regeringen, inte bara till att bygga Cosmonova utan också till att bygga det här magasinet för spritsamlingar. Det var vårt första stora steg till en bättre ordning. Efter det blev det en väldigt uppmärksamhet på faran vid bränder, och vi har gjort en hel del genomgångar och förbättringar successivt när det gäller verkstäder, brandlarm och allt annat – en mängd mindre insatser. Men nu är vi därhän att i stort sett vad som göras kan när det gäller de här speciella insatserna är gjort. Det som återstår nu är egentligen det som museet är till för, nämligen inte att se vackert ut utan att förvara en massa samlingar av olika slag, naturhistoriska föremål. Då är det så att de här föremålen är väldigt brandkänsliga. De är så brandkänsliga att de faktiskt kan fatta eld av sig själva under olyckliga omständigheter. Där finns det ingen enkel lösning att bara sätta in utan att föremålen i så fall ändå förfars. Vi har kommit fram till att det enda vi kan göra är att flytta samlingarna ut ur huset, som egentligen är en stenkåk. Innanför fasaden finns det dock en massa träkonstruktioner, så det kommer att brinna rejält om det tar eld där. Det bästa vi kan göra är att flytta sakerna ut ur museet.

Nu är vi i den unika situationen att vi råkar ligga intill ett berg, där det alltså finns möjlighet att spränga in ett magasin. Vi kan då fortsätta med den tanke som vi hade när det gällde de s.k. spritsamlingarna: utvidga magasineringen och magasinera i berg och på det sättet lösa vår situation. Det är ett exempel på hur man skulle kunna göra. Jag skulle tro att andra museer inte har de förutsättningar som vi har, men det finns alltså lösningar på åtminstone några av museernas problem.

Jag noterar i kulturministerns svar att Statens kulturråd har fått i uppdrag att för alla museers räkning se över situationen när det gäller bl.a. brandsäkerheten men också annan säkerhet. Det tycker jag är väldigt bra.

Min fråga, till sist, till kulturministern blir: Finns det några möjligheter att i någon ordnad form, gärna i den planform som nämndes, komma

fram till ett program för hur vi kan gå till väga och med det som bas sedan också kunna få fram de medel som behövs för att komma till rätta med problemet?

Prot. 2000/01:98
24 april

*Svar på
interpellationer*

Anf. 5 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s):

Fru talman! Jag tror verkligen att detta är en fråga som inte är politiskt skiljande. Vi är tvärtom alla självfallet djupt engagerade i att vårt kulturarv ska kunna bevaras.

Det finns mängder av svårigheter. Det finns inga enkla lösningar för att åstadkomma det resultat som jag tror att vi alla är helt överens om. Det har att göra med byggnadernas arkitektur. Det har att göra med antikvariska överväganden som måste göras. Det finns också en konflikt med museernas önskan att ha sina samlingar nära till hands, kanske därför att man arbetar med dem och naturligtvis därför att det ger en flexibilitet och snabbhet som gör att många vill ha så mycket som möjligt av föremålssamlingarna i själva museibyggnaderna eller i nära anslutning till dem. Det här är något av problembilden.

När man sedan tittar på bara de statliga, centrala museernas budget kan man se att den uppgår till i runda tal 750 miljoner kronor per år. Jag tycker icke att det är en föraktlig summa. I olika omgångar har vi höjt anslagen de senaste åren. Ett antal av de institutioner vi har pratat om här i dag kommer att få sänkta hyror under den närmaste tiden. Vi jobbar hela tiden med att det ska finnas ekonomiska ramar. Men prioriteringarna inom dessa ramar har vi i betydande grad överlåtit åt museerna själva. Visst finns det i regleringsbrevet krav på att man ska uppfylla alla typer av säkerhetskrav, men vi sitter ju inte och detaljstyr dessa självständiga myndigheter. Det tror vi skulle fungera väldigt illa.

Men linjen är klar. Det finns en förordning som handlar om de statliga myndigheternas riskhantering, och den gäller naturligtvis också museerna. De ska upprätta riskanalyser. Det finns mängder av myndigheter som ska stötta dem, som ska stå för överblicken, som ska stå för samordningen. Kammarkollegiet, som Carl Erik Hedlund som gammal försäkringsman var intresserad av, har i uppdrag att driva ett internt försäkringssystem inom staten för att myndigheterna ska kunna teckna försäkringar. Kammarkollegiet har sitt uppdrag när det gäller säkerhetsfrågorna, och Fastighetsverket har det oerhört viktiga uppdraget att förvalta statens byggnader så att det nationella kulturarvet och dess kulturvärden vårdas och bevaras.

Visst har vi i Kulturdepartementet ett stort ansvar, och vi vill ta det. Vi försöker inte smita ifrån det. Men vi kan inte ta över det som är Fastighetsverkets uttalade uppdrag. Det betyder att det finns andra myndigheter under regeringen som har ett totalansvar. Det handlar framför allt om Statens fastighetsverk, som ligger under Finansdepartementet, och om Räddningsverket, som ligger under Försvarsdepartementet. Jag nämner detta för att det ska vara klart att det finns en fördelning av ansvaret. Kulturdepartementet är oerhört engagerat i att ta sin del av ansvaret, men det är inget vi kan utöva i vår ensamhet, isolerade som en ö från allt det andra.

Det är också viktigt att vi löser magasinsfrågorna. De är lite grann en knut i detta. Vi vill helst göra detta samlat. Den 15 juni kommer Riksantikvarieämbetet att till oss redovisa det uppdrag man haft sedan en tid

tillbaka om att försöka finna en lösning på magasinsfrågorna. Där tror vi ändå att en hel del av problemen ligger i dag.

Anf. 6 ELISABETH FLEETWOOD (m):

Fru talman! Nej, kulturministern, naturligtvis är inte 750 miljoner någon föraktlig summa – definitivt inte. Men man kan ju inte på museerna bortse från allting annat som man ska göra och är ålagd att göra för att lösa den här frågan. Det är ju det som problemet gäller. Här behövs en pluseffekt på något sätt. Hur den nu ska komma till får vi diskutera tillsammans så småningom.

Låt mig bara påminna om vad förre museichefen – han avgår precis i dagarna – Lars Löfgren, styresman på Nordiska museet, säger i en intervju: Jag kan inte längre ta ansvar för skyddet. Han menar då brandskyddet. Han säger vidare att han, när han fick klart för sig hur illa det var, fick lov att deklarerat: Det här ansvaret klarar inte jag. Han bemöttes inte av den positiva hållning som han ansåg sig kunna fordra.

Det handlar således om fördelning av ansvaret, men pluspengar kan väl bara komma från regering och riksdag.

Sedan vill jag helt kort påminna om den tredje europeiska konferensen för kulturministrar på Malta i januari 1992, där det sades att man ska komma ihåg den huvudroll som skyddet och bevarandet av vårt kulturarv spelar kulturellt, ekonomiskt och socialt. Det har vi ju alla instämt i. Det kravet åligger oss allihop fortfarande.

Anf. 7 BERNDT EKHOLM (s):

Fru talman! Jag tror att vi innerst inne är ganska överens om att vi behöver göra mer. Problemet är väl snarast prioriteringarna, precis som kulturministern säger. I fråga om de inre prioriteringarna, som kulturministern nämnde, vill jag hävda att Naturhistoriska riksmuseet nog har gjort rimliga prioriteringar i det här fallet. Vi har vidtagit en hel del olika åtgärder. Vi har också fått hjälp av regeringen med spritsamlingarna, och i övrigt har vi avsatt en hel del resurser. Det går förstås alltid att göra mer; så är det i de flesta sammanhang. Men det finns nog inga möjligheter för oss att skydda alla samlingarna ur brandsäkerhetssynpunkt med omprioriteringar. De består av miljontals föremål, förvarade i så stora lokalutrymmen och på ett sådant sätt att vi i så fall skulle få prioritera detta framför att driva själva verksamheten. Det är helt enkelt inte rimligt. Man kan inte resonera på det sättet.

I vårt fall är det ganska uppenbart, efter de genomgångar vi har gjort, att vi har en alldeles unik möjlighet, nämligen att spränga oss in i berget och få ett alldeles utomordentligt bra magasin – nära till hands och med utomordentligt starkt skydd, både ur brandsynpunkt och ur andra synpunkter. Det förefaller vara den givna lösningen i vårt fall.

När det sedan gäller ansvarsfördelningen är det jättebra att alla del olik delarna i regeringen har ett ansvar här, inte bara Kulturdepartementet utan också Finansdepartementet och även de olika myndigheter som är inblandade. Här delar jag kulturministerns syn.

Slutligen tycker jag att den här frågan har en så stor betydelse att man borde kunna försöka särbehandla detta med hur vi ska lösa brandskyddet för våra kulturskatter, så att vi slipper uppleva det som hände med Katarina kyrka här uppe på Söder igen. Jag tycker att regeringen samlat bör ta

ett sådant ansvar, och naturligtvis vi på myndighetssidan också. Jag ser fram emot ett sådant samarbete och hoppas att vi den vägen ska kunna få fram mer medel för att lösa de här problemen.

Prot. 2000/01:98
24 april

*Svar på
interpellationer*

Anf. 8 CARL FREDRIK GRAF (m):

Fru talman! Som Carl Erik Hedlund har meddelat kulturministern bad han mig att följa upp några av sina frågor. Den fråga som framställdes och som jag inte tror att kulturministern berörde i sitt inlägg gällde om statsrådet är beredd att ge länsstyrelserna i uppdrag att initiera det lokala samarbetet mellan myndigheterna för att få fart på säkerhetsarbetet.

Jag tror att ett av problemen är att alla är medvetna om att detta är en svår situation och att den på ett sätt är allvarlig. Likväl har brandsäkerhetsfrågorna inte riktigt kommit i fokus. Det kan ta sig sådana uttryck som Fastighetsverkets Hans Humble beskriver i tidningen Sirenen: Museicheferna är inte medvetna om ansvaret. Vidare säger han: Visst är det märkligt att ingen museichef ännu kommit in med begäran till Fastighetsverket om förbättrat brandskydd i form av sprinkler.

Det är ett exempel som möjligen skulle kunna tas till intäkt för att detta inte har diskuterats tillräckligt. Jag skulle gärna vilja ha en kommentar till detta.

Den utredning som Kulturrådet ska jobba med fram till oktober ska kartlägga en hel del. Men har departementet i dag någon riskanalys när det gäller brandskyddet, någon egen uppfattning om hur det egentligen står till ute bland våra museer? Jag tror att det är viktigt att departementet skaffar sig den uppfattningen – den kan måhända komma den 15 oktober – och att man ger signaler om att det här är viktigt. Även om kulturministern sade att departementet inte är ensamt om den här frågan, utan det är ett decentraliserat ansvar, har departementet möjligheten att initiera den och se till att den lyfts fram på dagordningen.

Anf. 9 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s):

Fru talman! Jag tror att det är väldigt bra att detta uppmärksammas. Det är inte en ny fråga för oss i Kulturdepartementet, och det är inte en ny fråga för många av er som har varit aktiva i den här debatten. Men jag tror att det är bra att den får ett mer allmänt genomslag.

Vi bedriver sedan mycket lång tid tillbaka ett säkerhetsarbete, ett riskanalysarbete, som myndigheter under Kulturdepartementet hjälper oss med. Det finns mängder av regler som vi har gått igenom. Det finns mängder av uppdrag fördelade på framför allt centrala myndigheter. Men det är klart att lokala tillsynsmyndigheter både kan och ska ställa extra höga krav på egendomsskyddet när det handlar om oersättliga kulturskatter.

Det sker kolossalt mycket fördelat på många olika händer. Det vi genom det uppdrag vi gav till Kulturrådet i början av året vill göra tydligt är att man kan samla, så att det blir tydligt för t.ex. museerna att det här är de regler som gäller, det här är den hjälp som står till buds. Man kan tycka att det är konstigt att man ska vara tvungen att göra det, men jag tror att det är i den andan vi måste börja.

Låt mig ta Nordiska museet som exempel. Redan för åtta år sedan påpekade Kulturrådet för Nordiska museet att man måste göra något åt brandskyddet. Men det har hänt kolossalt lite under dessa åtta år. Det är

därför jag tror att den tydliga samordningen av alla engagerade myndigheter under regering och riksdag leder till den här uppmärksamheten genom de särskilda uppdrag vi ger dem, genom de avrapporteringstidpunkter de har fått, genom den här debatten och genom den mediala uppmärksamheten.

Min förhoppning är att vi ska kunna hålla i detta när den här spektakulära debatten kanske tas över av någon annan spektakulär debatt, så att vi verkligen kan åstadkomma den här höjningen av säkerhetsnivån, för vi är alla djupt engagerade i den.

Jag vill bara nämna att det i regleringsbrevet fanns en gammal öronmärkning när det gällde säkerhetsfrågor, där man verkligen öronmärkte pengarna och inte bara räknade upp vad som skulle göras. Det togs bort 1990/91, och sedan tillfördes museerna 25 miljoner kronor särskilt för säkerhetsarbetet. Det var något som museerna tydligen hade fört en dialog om att de ville sköta själva. De behövde mer pengar. De tillfördes en klumpsumma. Det gjorde att den regering som följde därpå, en borgerlig regering, naturligtvis konstaterade att det reella ansvaret nu ligger på museerna och det har tillförts extra medel.

Sammantaget tror jag inte att det finns någon oenighet, det finns ingen brist på engagemang i den här frågan. Men vi ska ha en tydligare utformning. Vi ska samordna ännu bättre. Men ansvaret finns där, och det måste vi vara beredda att ta tillsammans.

Anf. 10 CARL FREDRIK GRAF (m):

Fru talman! Jag tror att Carl Erik Hedlunds interpellation i denna del har nått sitt syfte. Debatten har lyfts fram, och det som kulturministern sade på slutet var också lovande, att hon vill samordna alla de aktiviteter som ska ske ute i landet.

Jag fick förvisso inget svar beträffande länsstyrelserna. Men en välvillig tolkning skulle kunna vara att även länsstyrelserna eller den lokala nivån får en uppgift i detta.

Det som möjligen kvarstår för mig, som jag tror är viktigt att regeringen lägger ned tid på i fortsättningen, är att man regelbundet har en uppföljning av de här frågorna, så att man inte bara ger ett uppdrag något år, det händer vissa saker, och sedan ligger det nere. Jag kan mycket väl tänka mig att man regelmässigt, en gång om året, i olika sammanhang ger de här myndigheterna i uppdrag att rapportera in vad som är gjort just avseende brandskyddet på de olika kulturhistoriska institutioner vi har. Det i sig gör ju att frågan ständigt kommer att vara aktuell.

Överläggningen var härmed avslutad.

4 § Svar på interpellation 2000/01:369 om Immigrantinstitutet i Borås

Anf. 11 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s):

Fru talman! Kjell Eldensjö har frågat mig om jag avser att verka för ökade statliga anslag till Immigrantinstitutet i Borås och för en integrering av institutet i arbetet mot rasism och främlingsfientlighet.

Immigrantinstitutet är utan tvekan ett viktigt forsknings- och dokumentationscentrum om invandrare och flyktingar, till gagn såväl för allmänheten som för organisationer och myndigheter över hela landet. Sedan många år lämnar staten också ett årligt bidrag till institutet. Bidragets storlek bestäms av Statens kulturråd inom den totala medelsram som regeringen anvisar för bidrag till mångkulturella organisationer inom arkiv, dokumentation och forskning. För år 2001 har Kulturrådet anvisat ett bidrag på 900 000 kr till institutet, från en total ram på 3 073 000 kr.

I sitt budgetunderlag för 2002–2004 föreslår Kulturrådet en oförändrad medelsram för bidraget till mångkulturella organisationer. Därtill pågår, som jag har inhämtat, samtal mellan Kulturrådet och Immigrantinstitutet om att det statliga bidraget i större utsträckning bör gå till den egentliga verksamheten och mindre till att täcka lokalkostnader. När det gäller den slutliga medelsramen för kommande år kan jag naturligtvis inte föregripa regeringens överväganden i höstens budgetproposition.

Immigrantinstitutet har vid olika tillfällen även ansökt om extra bidrag till verksamheten från regeringen. Under 1996 fick institutet ett extra bidrag från staten på 500 000 kr. Regeringen tog senast ställning till ansökningar från institutet dels i beslut den 23 mars 2000, dels i samband med beredningen av budgetpropositionen för år 2001, utan att det dock föranledde någon åtgärd från regeringens sida. En förnyad ansökan från institutet om extra bidrag bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Arbetet med att motverka och förebygga rasism, främlingsfientlighet, homofobi och diskriminering sker genom en rad åtgärder på alla nivåer och inom olika delar av samhället. Aktiva insatser från folkrörelser och frivilligorganisationer av olika slag är oundgängliga. Inom ramen för den nationella handlingsplan mot rasism, främlingsfientlighet, homofobi och diskriminering som regeringen nyligen lagt fram redovisas en rad åtgärder som syftar till att främja och utveckla frivilligorganisationernas arbete, enskilt och tillsammans.

Genom att samla och sprida kunskap om invandrare och flyktingar är Immigrantinstitutet i Borås en viktig resurs för att motverka rasism och främlingsfientlighet i samhället. Jag ser därför gärna att institutet, liksom alla andra goda krafter, är delaktigt i förverkligandet av handlingsplanen. För att ta till vara erfarenheter och kunskaper på området har Integrationsverket fått i uppdrag att föra en dialog med bl.a. frivilligorganisationerna. Det är dock i princip inte regeringens uppgift att ”integrera” en frivilligorganisation eller annan liknande aktör i arbetet mot rasism och främlingsfientlighet. Det är i stället varje sådan organisation som själv har möjlighet att avgöra i vad mån och på vilket sätt den kan ta del i detta viktiga arbete.

Anf. 12 KJELL ELDENSJÖ (kd):

Fru talman! Jag tackar kulturministern för svaret. Jag kan med tillfredsställelse konstatera att kulturministern i svaret har givit uttryck för i grunden samma positiva inställning till Immigrantinstitutets verksamhet som jag själv har.

Den stora frågan är om verksamheten kommer att kunna bedrivas och fortsätta att utvecklas på det för hela samhället så värdefulla sätt som har skett hittills. Institutet är, precis som det framgick av svaret, ett forsknings- och dokumentationscentrum som har migration och invandrarper-

spektivet som utgångspunkt. Institutet har med sitt arkiv, bibliotek, museum och förlag en allmän kulturell inriktning som täcker flertalet av de olika invandrargruppernas kulturyttringar. Biblioteket, t.ex., rymmer över 12 000 böcker och rapporter.

Immigrantinstitutet, som startades så tidigt som 1973 och flyttade till Borås 1975, har också tagit till sig IT-tekniken, och man började därför tidigt att sprida immigrationsrelaterad information via Internet. Man har nu en sajt med över 4 000 sidor. Nya sidor tillkommer, och förbättringar görs ständigt. Myndigheter och organisationer, liksom enskilda, är flitiga läsare av hemsidan, som i dag har ca 300 besök per dag.

Ett antal organisationers hemsidor går via institutets hemsida, t.ex. Samling mot rasism och diskriminering, Sveriges invandrarförfattares förbund och Internationella konstnärer i Sverige – för att nämna några. Det finns ett antal tjänster via institutets Internetverksamhet som jag inte kommer att ge mig tid att räkna upp.

Fru talman! Med denna mycket lilla och komprimerade redogörelse som bakgrund tror jag att man kan påstå att Immigrantinstitutets verksamhet inte på något sätt är partipolitiskt kontroversiellt. Tvärtom måste det ligga i alla partiers intresse att det finns institutioner i Sverige som i sin verksamhet utgår från ett allmänt invandrarperspektiv.

Jag vill ställa en fråga till kulturministern. Ser kulturministern positivt på möjligheten att lösa dels frågan om extrabidraget, dels årsanslaget? Att Kulturrådet föreslår oförändrade medel för bidraget behöver inte med nödvändighet innebära att kulturministern utesluter en medelshöjning. Vad jag har förstått beror det bl.a. på nedskärningarna att fler får dela på den totala ramen inom de mångkulturella organisationerna.

Anf. 13 BERNDT EKHOLM (s):

Fru talman! Jag kan fatta mig lite kortare eftersom Kjell Eldensjö har sagt mycket som även jag hade kunnat säga.

Det här är ett institut som har funnits länge i Borås. Borås är en gammal invandrarstad. Många finska textilarbetare kom till Borås, och det har varit naturligt för oss från Sjuhäradsbygden att se värdet i en sådan verksamhet. Jag har kunnat följa den under många år. Jag har kunnat konstatera att det är fråga om ett engagerat arbete. Det är en entusiast med en stark vilja som leder institutionen, och han anstränger sig med det intresse han har för att utveckla institutionen så mycket som möjligt. Det har väl inte alltid varit så lätt. Kanske har ambitionerna ibland varit för höga. Men jag tycker att det är bättre med för höga ambitioner än för låga ambitioner. Institutet har präglats av mycket höga ambitioner. Det ska institutet ha heder för.

Ovanpå detta har det tillkommit mycket nytt i utvecklingen. Det har varit en invandrarexpllosion i Sverige. Vi har fått många invandrare hit, inte minst under 90-talet, dvs. under institutets senare år. Det har gjort att trycket och intresset utifrån på aktiviteterna har ökat. I interpellationen nämns rasism och främlingsfientlighet som en viktig del att ge sig i kast med.

När det för år 2000 blev minskade medel blev det givetvis problem med verksamheterna. Det är väl, misstänker jag, ganska ovanligt att olika organisationer får minskade medel. Vad jag förstår berodde det i huvudsak på att anslaget till Statens kulturråd inte ökade. Nu hörde jag i svaret

att avsikten är att det ska ligga kvar på samma belopp under åren framöver. Jag utgår från att det är i absoluta tal. Man kan naturligtvis fråga sig om det är ett realistiskt förhållningssätt. Verksamheter expanderar. Det kommer nya verksamheter. Få verksamheter dör. Det blir mer; det ligger i den mänskliga drivkraften. Då behövs det gärna lite mer pengar. Här blir det inte mer pengar, och då blir det problem.

Jag ser väl inte någon annan lösning på den här frågan, som också berör Immigrantinstitutet i Borås, än att vi förr eller senare måste få ett större anslag till Kulturrådet, annars kommer man inte att klara sådana verksamheter. Det går inte att klara med bibehållen medelinsats. I den meningen är jag lite besviken. Jag hoppas att vi kan ändra detta inför framtiden, så att vi kan få loss mer pengar.

Anf. 14 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s):

Fru talman! Jag delar helt de övriga debattörernas uppfattningar om den eldsjäl som driver verksamheten vid Immigrantinstitutet i Borås. Det är ett väldigt fint arbete som bedrivs där, och det har pågått under mycket lång tid.

Jag besökte Immigrantinstitutet själv så sent som i fredags och tittade på detta stora hus. En av svårigheterna med huset är väl just att det har varit svårt att ta in de extra hyresintäkter som man hade räknat med att ta in genom att hyra ut till utomstående. Det är det som ger problemen. Det innebär också att en betydande del av även det statliga anslaget går till just lokalhyra. Det blir väldigt lite pengar över till verksamhet och anställda. Det är ett strukturellt problem som jag tror att Immigrantinstitutet, kanske i samråd med kommunen och andra intressenter, måste försöka lösa. Det är därför som Kulturrådet har en dialog med Immigrantinstitutet på den punkten.

Kulturrådet minskade anslaget förra året med 173 000 kr och valde att föra över pengarna till Mångkulturellt centrum i Botkyrka. Sammantaget är Immigrantinstitutet i Borås den institution som ligger på andra plats på listan över bidragsmottagare. Nummer ett är Kurdiska Biblioteket som får 1 miljon kronor per år. Det är ett nytt stöd som har tillförts budgetramen och som är öronmärkt för Kurdiska Biblioteket. Så helt stilla har anslaget inte stått utan det har fyllts på.

Jag kan av förklarliga skäl inte gå närmare in på budgetdiskussionerna. Ansökningarna om ökat verksamhetsbidrag och det framtida stödet kommer att behandlas i diskussionerna om budgetpropositionen. Frågan om lokalkostnaderna är onekligen en viktig fråga. Där är det bra att Kulturrådet för en diskussion med Immigrantinstitutet. Det är kanske fler som måste blandas in i diskussionen.

Det är också viktigt att Immigrantinstitutet kan bli en del i ännu högre grad – det är en del – av det nationella arbetet mot rasism och främlingsfientlighet. Det ger ju möjligheter till att söka projektmedel. EU har också ett handlingsprogram mot diskriminering, och ansökan kan göras både av icke-statliga organisationer och av myndigheter. Det svenska ESF-rådet, alltså rådet för Europeiska socialfonden i Sverige, har nu i uppdrag att sprida ytterligare information om den här möjligheten att söka medel och därmed också bistå frivilligorganisationer. Det skulle kunna vara en av många olika vägar för Immigrantinstitutet att söka nya medel.

Prot. 2000/01:98

24 april

Svar på
interpellationer

Som sagt var har vi i vårpropositionen anslagit 10 miljoner kronor till att förstärka det antirasistiska arbetet. Jag vet ännu inte – ingen i regeringen vet det ännu – exakt hur de pengarna ska användas. Men det här återkommer vi till inom kort.

Anf. 15 KJELL ELDENSJÖ (kd):

Fru talman! Jag noterade också i svaret att det finns en dialog på gång när det gäller lokalkostnaderna. Då är frågan om man kan lösa detta på något sätt. Sedan de här anslagen skars ned har Immigrantinstitutet kunnat upprätthålla den här omfattande verksamheten till stora delar med ideella krafter. Det säger sig självt att det inte går att göra detta i längden.

Jag vill också säga några ord om just kampen mot rasism och främlingsfientlighet. I den kampen fyller Immigrantinstitutet redan en viktig uppgift genom sin upplysningsverksamhet, inte minst bland skolbarn. Ett mycket stort antal brev och e-mail med frågor om invandrare och flyktingar från skolelever kommer till institutet varje år, och antalet ökar. Det har en viktig funktion redan där, och för den sakens skull bör man försöka skydda verksamheten så att den kan fortsätta.

Det borde vara angeläget att få med invandrarna själva i ännu större utsträckning i kampen mot rasism och främlingsfientlighet, i harmoni med en nationell handlingsplan som nyligen presenterats. En sådan samlad och samordnad kraft skulle Immigrantinstitutet i Borås kunna utgöra i det sammanhanget. Invandrarna måste få en större delaktighet i arbetet med att kämpa mot fördomar. De vill inte att enbart svenska myndigheter och organisationer ska jobba med detta, utan de vill vara delaktiga i det här, vilket de klart uttrycker.

Jag kan naturligtvis hålla med ministern om att det inte är regeringens uppgift att integrera frivilligorganisationerna i det här arbetet, men jag tror att det vore klokt med en dialog mellan regeringen och Immigrantinstitutet också i den här frågan. Invandrarna själva måste väl ändå vara en tillgång i genomförandet av en sådan här plan? Då vill jag fråga kulturministern om hon vill ytterligare hjälpa till i de här frågorna och öppna för en dialog just när det gäller frågan om rasism och främlingsfientlighet och att de ska kunna vara mer deltagande i just detta. Jag vet, som sagt var, att kulturministern har varit på ort och ställe och fått en viss inblick i verksamheten. Jag vill gärna fråga om just detta.

Anf. 16 BERNDT EKHOLM (s):

Fru talman! Jag lade också märke till att kulturministern hade besökt institutet. Det var en liten tidningsartikel om detta. Det var väldigt positivt, inte minst resonemangen om invandrarnas betydelse i olika verksamhetsgrenar.

Jag förstår också av kulturministerns sätt att svara på frågorna här att det finns ett engagemang för att finna en lösning på de problem som institutet har. Jag har besökt institutet några gånger, och jag kan förstå att lokalfrågan är ett problem. Lokalerna är arkitektoniskt så disponerade att de inte utan ombyggnad är möjliga att hyra ut till någon annan. Alltihop är nästan bara ett rum, och det är svårt att dela av det. Men det är klart att allting går, och man bör naturligtvis undersöka om det finns samutnyttjande för att använda pengar effektivare. Jag tycker absolut att det är en väg att också titta på. Det är bra att Kulturrådet för den här dialogen.

Samtidigt tror jag att den här typen av verksamhet, liksom många andra invandrarverksamheter som finns runtom, inte kommer att minska i omfattning framöver här i Sverige. Vad vi har att förvänta oss är väl snarare att de kommer att öka och att vi själva också tycker att det är positivt att sådan här verksamhet ökar. Om man då läser i vårbudgeten att verksamhetsanslaget tyvärr inte kan öka utan är oförändrat undrar man hur de ska få ihop det på lång sikt.

Jag företräder nog den linjen att det här området är av det slaget att man behöver söka sig fram till nya medel, och kanske också en del av de medlen kan komma Immigrantinstitutet i Borås till del. Det är det jag hoppas på sikt.

Anf. 17 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s):

Fru talman! För att svara helt kort på frågan om detta med regeringens roll i att involvera frivilligorganisationerna vill jag först säga att de människor som är engagerade i invandrararbete är i högsta grad kompetenta och aktiva samhällsmedborgare, och de har själva en invandrarbakgrund. Trots detta tycker vi att det är viktigt att vi från statens sida också är aktiva för att hålla i och ge en kontinuitet åt dialogen och samrådet, som kan leda fram till samarbetsprojekt och samarbetsformer och i slutändan en eventuell fördelning av de nya medel som aviseras från den integrationsansvariga ministern i regeringen.

Integrationsverket fick redan förra året detta uppdrag att i koncentrerad form bedriva detta samråd med frivilligorganisationerna. Det man kommer fram till vid dessa återkommande möten kommer att utgöra grunden för det praktiska arbetet. Självfallet för vi hela tiden en dialog formellt, men naturligtvis också hela tiden i mängder av informella sammanhang, inte minst på kulturområdet.

Regeringen har ju inte uttalat sig över huvud taget när det gäller den här posten i budgeten. Däremot har Kulturrådet inte begärt ökade medel. Man fick alltså 1 miljon till för något år sedan till Kurdiska Biblioteket. Det är klart att den del som ligger på kulturbudgeten som handlar om arkiv, dokumentation och sådant bara är en liten del av sådant som tillfaller människor med invandrarbakgrund på andra delar av kulturbudgeten och som tillfaller sådana grupper och verksamheter på andra utgiftsområden än det som kulturen tillhör.

Vi är djupt engagerade i detta, på alla områden, alltså även när det gäller de klassiska konstarterna, folkbildningsverksamheten och detta som handlar om dokumentation, arkiv och liknande.

Anf. 18 KJELL ELDEN SJÖ (kd):

Fru talman! Tack så mycket för det svaret! Jag tyckte att det fanns mycket positivt i det svar som jag fick nu. Min interpellation till kulturministern har jag ställt därför att jag ser en stor risk för att Immigrantinstitutet i Borås tvingas lägga ned verksamheten om man inte får en ekonomi som tillåter en större andel avlönad personal. Det är, som jag ser det, omöjligt att driva en så omfattande verksamhet som nu sker, och som egentligen har sin grund i en framgångsrik utveckling av institutets information med invandraperspektiv, utan att man har tillräckligt med avlönad personal. Det går naturligtvis under ett par år, men under en längre period går det inte om man inte ser att det är en positiv ekonomisk

förändring på gång. Om den är möjlig kanske man kan hålla ut ett par år, men annars blir det naturligtvis långsiktigt omöjligt.

Det är därför som jag anser att det är så viktigt att få till stånd den här debatten, eftersom det är av ett så stort värde att det finns en samordnad instans som mycket nära invandrare och invandrarorganisationer involveras i deras frågor och kulturyttringar i det svenska samhället.

Det var syftet med den här interpellationen, och jag vill tacka kulturminister Marita Ulvskog för det här tillfället till debatt i frågan. Jag vädjar till slut om att hon ska fortsätta att verka för institutet i Borås.

Anf. 19 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s):

Fru talman! Jag vill i min tur tacka Kjell Eldensjö och Berndt Ekholm för denna debatt. Men återigen: Jag kan inte ge mig in i några förhandlingar om budgetutfallet i ett läge där budgetarbetet just har inletts i Regeringskansliet. Jag upprepar också att grundfrågan just nu när det gäller Immigrantinstitutet i Borås inte är innehållet i verksamheten, bristande engagemang eller ett inte tillräckligt viktigt uppdrag, utan det handlar mycket om att själva huset frestar på resurserna så att det blir väldigt lite pengar kvar till avlönande av personal och drift av verksamhet. Det är en konflikt som tyvärr måste lösas.

Överläggningen var härmed avslutad.

5 § Svar på interpellation 2000/01:374 om medierna och den politiska makten

Anf. 20 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s):

Fru talman! Karin Wegestål har ställt ett antal frågor till mig som bl.a. rör mediernas ansvar vid skildringar av krig och konflikter. Bakgrunden är att Karin Wegestål önskar en debatt om hur mediernas grundläggande demokratiska uppgift att granska olika makthavare uppfylls.

Massmedierna har genom sin genomslagskraft en mycket viktig roll i det demokratiska samhället och för hur verkligheten, såväl i vårt eget land som i vår omvärld, beskrivs. I krig, som är det yttersta nederlaget för mänsklig kommunikation, är det särskilt angeläget att massmedierna tränger djupare än de förenklade bilder som olika berörda parter försöker ge av konflikten. Som jag redogjort för i ett svar på en tidigare fråga i detta ämne från Karin Wegestål (1999/2000:1257) är nyhetsmediernas bevakning av krig och konflikter en mycket viktig fråga att fortlöpande diskutera och debattera.

Vårt förhållningssätt till medierna måste dock präglas av en djup respekt för det fria ordet och den fria åsiktsbildningen. Fria och självständiga massmedier är ett av demokratins grundelement. Ett grundläggande mediepolitiskt mål är därför att värna massmediernas självständiga ställning. Tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens principer om bl.a. etableringsfrihet, meddelarskydd och förbud mot förhandscensur är grundläggande för all publicistisk verksamhet.

I ett pluralistiskt samhälle där enskilda medier är skyddade från statens ingrepp har den ansvarige utgivaren ensamrätt när det gäller att

avgöra det slutliga redaktionella innehållet. Det stora värdet av denna princip gör det emellertid också angeläget att politiken formas så att ingen mediemarknad helt domineras av en enda, eller ett fåtal, ägare. Förekomsten av många självständiga medier ger förutsättningar för en mångfald i nyhetsbedömningar. Till målsättningen att värna yttrande- och tryckfriheterna måste därför kopplas en strävan att främja en mångfald av självständiga röster på medieområdet. Lika viktigt är det att skapa förutsättningar för en mångfald också när det gäller innehåll och perspektiv i medierna.

En mycket viktig mediepolitisk åtgärd för att främja mångfald och kvalitet på mediemarknaden är att slå vakt om en stark radio och TV i allmänhetens tjänst. Grunden för *public service*-företagens sändningsverksamhet är att den ska bedrivas självständigt i förhållande till såväl staten som olika ekonomiska, politiska och andra intressen och maktsfärer i samhället. I den proposition om den svenska *public service*-verksamheten för perioden 2002–2005 som regeringen nyligen överlämnat till riksdagen understryks särskilt att programföretagens nyhets- och samhällsbevakning ska bedrivas så att en mångfald i nyhetsurval, analyser och kommentarer blir verklighet.

Presstödet är en annan mycket viktig åtgärd för att främja mångfald på medieområdet. Mot bakgrund av den besvärliga situationen för andra-tidningar föreslår regeringen i vårpropositionen att presstödet höjs för att förhindra ytterligare nedläggningar och ytterligare minskad mångfald.

Mediebranschen har upprättat egna etiska regler som exempelvis rör kraven på korrekthet, allsidighet och källkritik i nyhetsförmedlingen. Reglerna övervakas av de av branschen inrättade organen Allmänhetens pressombudsman och Pressens opinionsnämnd.

När det gäller innehållet i radio- och televisionssändningar gäller något annorlunda regler än på pressområdet. I 6 kap. 1 § radio- och TV-lagen (1996:844) föreskrivs att programverksamheten som helhet ska präglas av det demokratiska samhällets grundidéer samt principen om alla människors lika värde och den enskilda människans frihet och värdighet. För *public service*-företagen Sveriges Radio, Sveriges Television och Sveriges Utbildningsradio samt för TV 4 gäller dessutom att sändningsrätten ska utövas opartiskt och sakligt samt att en vidsträckt yttrandefrihet och informationsfrihet ska råda i radion och televisionen. Även dessa programföretag tillämpar de etiska regler som beskrivs ovan. Granskning i efterhand av innehållet i radio- och televisionsprogram sker dock av en särskild myndighet, Granskningsnämnden för radio och TV.

Som jag redogjort för i ett tidigare svar på en fråga från Karin Wegestål har jag inte för avsikt att ta initiativ till förändrad lagstiftning på detta område. Men jag välkomnar en fortlöpande diskussion och debatt såväl inom den journalistiska yrkeskåren som i det offentliga samtalet i övrigt om mediernas roll i demokratin, inte minst i denna kammare. En sådan debatt är av största vikt vid sidan av en mediepolitik som syftar till att hindra monopol, öka mångfalden och öppenheten i samhället.

Anf. 21 KARIN WEGESTÅL (s):

Fru talman! Jag vill tacka kulturministern så hjärtligt för svaret. Jag blev väldigt glad över det. Det är underbart att höra att ministern tycker att det är viktigt att man diskuterar mediernas roll, speciellt när det gäller

kriser och krig och dessutom när det gäller mediernas hantering av människor, som ju alla har samma värde och rätt till frihet. Det gläder mig väldigt mycket.

Men det finns en hel del ytterligare att önska sig i den här vägen, särskilt naturligtvis mer av debatt i ämnet, inte minst i denna kammare. Hur medierna agerar för att hjälpa makthavare att få viktiga befolkningsgrupper att ställa upp för deras planerade krig är väldokumenterat men inte så diskuterat.

I augusti 1999 skrev den nyligen bortgångne debattören Folke Hagman i tidningen *Arbetet* om faran av att nyhetsrapporteringen i Kosovo-konflikten påverkat världssamfundets reaktion och om att även Haagtribunalen hade tagit det här till sig. I sin bok *Media som krigshetsare* behandlar han mediernas betydelse för utvecklingen av första och andra världskriget, Koreakriget, Vietnamkriget och inte minst det kalla kriget.

Tillvägagångssättet för att skapa förutsättningar för krig i Europa har under det senaste århundradet varit ganska likartat. Boken visar att mediernas uppgift har varit och är att i samklang med de presumtiva segrarmakternas önskan få folket i de länder som har planer på att börja krig att inse att de tilltänkta krigen är nödvändiga och bra.

Grundläggande taktik har varit att demonisera den utsedde motståndaren. Under första världskriget var det Tyskland. Kriget framställdes då liksom nu 1999 som det godas krig mot det onda. Tyskarna skulle förödmjukas, dessutom desto mer med en skoningslös fred efter det att de hade förlorat. Det ledde till att de kände sig orättvist behandlade. Andra världskriget blev därigenom i princip en fortsättning på det första världskriget.

Förlorarnas krigsförbrytelser blev under lång tid efter krigsslutet underhållning i medierna. Vinnarnas, de allierades, krigsförbrytelser nämnades inte. Medierna gick makthavarnas, segrarmakternas, ärenden. I dag upprepas samma procedur efter krigen på Balkan.

Under Natos krig mot Förbundsrepubliken Jugoslavien hade mediernas förutsättningar för att förmedla sitt budskap utvecklats till fulländning. Inför första världskrigets utbrott 1914 använde man rubriksättningar och löpsedlar som opinionsbildande instrument. I dag när medierna kan föra in levande bilder i alla vardagsrum är naturligtvis möjligheterna att påverka i önskad riktning oerhört mycket större. Det borde då ställas mycket höga krav på en sann och objektiv hantering av nyhetsmaterialet.

Kritik mot mediernas beredvillighet att stödja krigshandlingar och acceptera angriparnas upprepade lögner har visat sig hela tiden under Natos och USA:s krig i Kosovo. Det ändrade sig inte heller efter att kriget slutade. Det man tidigare hade visat av kosovoalbanska flyktingar vändes till att inte alls observera de som flydde ur Kosovo senare, dvs. de andra grupperna – serber, goraner, zigenare osv. Det var ingen som observerade dem, och inte heller det stora antalet mord. Det var lika många som i Kapstaden.

Anf. 22 BENGTT SILFVERSTRAND (s):

Fru talman! Jag delar givetvis kulturministerns grundläggande syn att vårt förhållningssätt till medierna måste präglas av djup respekt för det fria ordet och den fria åsiktsbildningen.

”Frihet är det bästa ting, som sökas kan all jorden kring, för den frihet rätt kan bära” skaldade biskop Thomas i sin berömda frihetssång – ”för den frihet *rätt* kan bära”. Denna djupa respekt för det fria ordet och den fria åsiktsbildningen motsvaras uppenbarligen långt ifrån alltid av massmediernas respekt för människors rätt att få veta sanningen, hela sanningen och ingenting annat än sanningen. Medierna bär alltför ofta sin frihet lätt, för att inte säga lättsinnigt, snarare än rätt och ansvarsfullt.

”Den som kontrollerar det förflutna kontrollerar framtiden. Den som kontrollerar nutiden kontrollerar det förflutna.” Med detta citat ur George Orwells skräckvision *1984* inleds den brittiske journalisten John Pilgers bok *Den dolda dagordningen*, en samling lysande och avslöjande reportage från vad han kallar bedrägeriernas tidsålder.

Krigen, i förfluten tid såväl som i nutid, kan illustrera dessa massmediala bedrägerier. Kriget i Persiska viken 1991 beskrevs som ett tekniskt underverk, ett exempel på en oblodig vetenskap där – som en jublande ledarskribent skrev – det förekom ofattbart få förluster. Det var ett av de bäst bevakade krigen i historien, men det var få journalister som rapporterade sanningen om det, nämligen att en kvarts miljon irakier godtyckligt slaktades eller dog alldeles i onödan. Detta förhållande är fortfarande i vida kretsar hos en stor allmänhet okänt.

Efter det blodsdramat har de irakiska barnen mer eller mindre torkat bort från nyheterna. Barnen i Irak är i västmediala skildringar oftast icke-människor. Det är också den halva miljon barn som enligt Unicef dör under trycket av den obetalbara skuldbörda som deras regeringar har till västerlandet. Enligt uppgift dör ett filippinskt barn i timmen, i ett land där över hälften av nationens budget används enbart till att betala räntan på lånen från Världsbanken och Internationella valutafonden.

De mångåriga konflikterna på Balkan är andra exempel på hur massmedierna svikit sin uppgift att på ett ansvarsfullt sätt hävda den fria åsiktsbildningen. Medan den tidigare jugoslaviska regeringens övergrepp och kränkningar av mänskliga rättigheter har blivit övertydligt skildrade i medierna, har uppenbarligen lika stor möda lagts ned på att skyla över Natos flagranta brott mot folkrätten genom bombningarna av Förbundsrepubliken Jugoslavien, brott som Ingvar Carlsson tidigt kritiserade i bl.a. International Herald Tribune, en företeelse som praktiskt taget helt tegs ihjäl av den svenska mediekåren. Endast ett fåtal journalister har erkänt och till en bredare allmänhet vidarebefordrat det faktum att Jugoslaviens mål faktiskt inte var att utplåna Kosovos 1,5 miljoner albaner utan att en gång för alla besegra UCK-gerillan, vilken ironiskt nog, i betraktande av den senare händelseutvecklingen, på ett mycket tidigt stadium stämplades som en terroristorganisation även på officiellt USA-håll.

Under lång tid drev västmakterna, främst det forna Västtyskland, liksom västmedierna, på Jugoslaviens uppsplittring, vilken fått förödande konsekvenser för situationen på Balkan. Nu tycks alltför många börja inse vad denna draksådd inneburit för att förpesta klimatet och fördjupa konflikten i området.

Anf. 23 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s):

Fru talman! Om man ska vara vardagsfilosofisk är det ett bekymmer, när det gäller den här typen av debatter och mediedebatter som har förts

tidigare i denna kammare, att vi alla bär ett ansvar för att vi har gjort det till en expertfråga. Den här typen av debatter förs ofta mellan medieforskare och journalistiskt verksamma personer. Visst görs det ibland på kultursidor. Men det är inte längre en allmänpolitisk fråga, som det faktiskt var så sent som på 80-talet. Jag minns själv när en tidigare socialdemokratisk partiordförande, Olof Palme, valde att i sina sommartal på Gotland ta upp ämnen som handlade om mediemakten, ofta utifrån den nationella aspekten men också utifrån den internationella aspekten.

Vi måste vara självkritiska och säga att vi, på ett underligt sätt, har tillåtit det att bli en expertfråga och icke en demokratifråga eller en fråga som vi ägnar tillräcklig uppmärksamhet – vi i vårt parti, vi i denna kammare och vi som också sitter i regeringen. Arbetarrörelsen och det parti vi alla tre tillhör har ett visst ansvar för det.

Demokratiutredningen, där den före kulturministern Bengt Göransson har suttit ordförande, har också tagit upp hur viktigt det är att demokrati, makt och mediedebatt blir ett. De frågorna måste föras upp på den allra högsta nivån samtidigt som debatten blir betydligt bredare än i dag. Det är en medborgardiskussion, en demokratidiskussion.

Det är svart och vitt i den mediala dramaturgin. Det ska vara bovar och hjältar. Det ska vara svart. Det ska vara vitt. Sedan svänger pendeln. När den mest intensiva nyhetsperioden är över finns det utrymme för reflexion, även i de stora medierna. Då brukar den mer nyanserade bilden komma fram. Kritikerna får utrymme. Har man bara tålmod, upptäcker man att man får en betydligt mer nyanserad bild. Det börjar nu många mediemedvetna läsare och mediekonsumenter ha. Men visst finns det mycket övrigt att önska. Där måste vi självkritiskt se hur vi själva har förvaltat vårt demokratidebattuppdrag, det som handlar om mediernas makt.

Anf. 24 KARIN WEGESTÅL (s):

Fru talman! Det var det bästa jag har hört på länge. Tack så hemskt mycket. Det är precis sant. Jag är tillräckligt gammal för att kunna önska mig tillbaka till den tid då debatten var hela det socialdemokratiska partiets, från ungdomsrörelsen till hela gruppen.

Jag håller med om att det är viktigt att vi har fria medier. Det är viktigt att man kan ställa krav på att alla människor ska behandlas lika osv. Men så är det inte. Jag skulle vilja föra in en annan bit, inte bara mediernas rätt utan deras sätt att behandla dem som försöker komma in i debatten men kanske inte räknas till de främsta experterna.

I förra veckan stod det på Svenska Dagbladets ledarsida att Bengt Silfverstrand och Karin Wegestål tidigare har stött den serbiska regimen. Nu går de vidare med att stödja krigsförbrytarna, genom att de har en annan mening om Haagtribunalen än Svenska Dagbladet. Man kan alltså inte ha en annan mening än mediernas huvudfära. Då blir man utsatt för sådana angrepp.

Kulturministern har talat om hur det fungerar. Det finns organisationer i mediebranschen som ska reglera mediernas sätt att arbeta. Man kan vända sig till Pressombudsmannen och Pressens opinionsnämnd.

Jag har erfarenhet av hur det fungerar. Jag talade med pressombudsmannen – och det var inte den nya pressombudsmannen, utan det var den tidigare – efter det att Sydsvenska Dagbladet, som är den största tidning-

en i min region, snedvridit mina uttalanden. Tidningen skrev: Göran Persson behöver inte ha någon respekt för Karin Wegestål, för hon är inte riktigt klok.

När jag vände mig till pressombudsmannen svarade han att jag är en offentlig person. Jag får finna mig i att bli kritiserad. Han tyckte att mina åsikter är extrema. De åsikter som han åsyftade är de som Sydsvenska Dagbladet påstod att jag hade. Sedan sade han att han inte var något smakråd.

Han sade att jag fick förstå att detta med att jag inte var riktigt klok inte gällde att de försökte bedöma min mentala kapacitet, utan det var ett mycket starkt avståndstagande från mina åsikter. Jag kunde ha överklagat inom viss tid till Pressens opinionsnämnd, men jag förlorade faktiskt hela förtroendet för organisationen.

Efterhand som kriget pågick i Jugoslavien ökade kritiken mot medierna genom avslöjanden av angriparnas upprepade lögner, som man inte brydde sig om att dementera. Det skedde också i Sverige, men det kom först utomlands genom intressanta böcker.

Även den svenske journalisten Dan Josefsson har gjort ett väldigt bra inlägg i tidskriften ETC där han beskriver konsten att sälja ett krig. Det inlägget är mycket kritiskt. Tidskriften kom ut i fjol, jag tror det var nr 4, så den finns att få tag i och läsa.

Anf. 25 BENGT SILFVERSTRAND (s):

Fru talman! Det är en viktig aspekt som kulturministern för in när hon konstaterar att detta måste vara mer en demokratifråga än en expertfråga. När vi nu har den bedrövligt ensidiga situationen i svenska medier är det bra att svenska politiker och inte minst svenska ministrar utnyttjar möjligheten att komma ut i debatten.

Jag vill i det här sammanhanget peka på ett aktuellt debattinlägg som utrikesminister Anna Lindh hade i söndags i Dagens Nyheter. Hon skriver där insiktsfullt om bl.a. de just avhållna parlamentsvalen i Montenegro : ”Det montenegrinska samhället är delat i frågan,” – om självständighet – ”och de regionala konsekvenserna av en splittring av Förbundsrepubliken Jugoslavien kan bli svåra. Vad blir då signalen till Kosovo? Vad kommer att hända i Makedonien ... och Bosnien?” Frågorna är i högsta grad berättigade.

Anna Lindh fortsätter :”Makedonien är det enda av Balkanländerna som klarade sig undan det gångna decenniets krig och splittring. Nu hotas landets bräckliga etniska sammanhållning av etnisk albansk extremism, huvudsakligen med rötter i Kosovo, men med grogrund hos den egna delvis eftersatta albanska minoriteten. — — Men den etnisk albanska extremismen har dessvärre inte begränsat sig till Makedonien. I Kosovo utsätts den serbiska minoriteten för djupt oroväckande terror-dåd.”

Härmed har Anna Lindh lämnat ett väsentligt bidrag i folkbildningens och folkupplysningens tjänst. Därmed har hon också bidragit till att något skingra de massmediala dimmor som länge legat som ett tjockt sjok över Balkan. Det förekom nämligen i själva verket terrordåd från såväl serbisk som kosovoalbansk sida under det Kosovokrig som Serbien av en massiv massmediekör utpekades som ensamt ansvarig för.

Prot. 2000/01:98
24 april

*Svar på
interpellationer*

Anf. 26 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s):

Fru talman! Karin Wegestål tar upp hur medierna ibland behandlar debattörer som kanske inte har automatisk legitimitet. De debattörerna är för övrigt ganska få, och särskilt vi som har politiska uppdrag tvingas nog kämpa ganska hårt för våra ståndpunkter. Men det är som med klockan. Står man bara kvar på samma ståndpunkt visar man rätt tid ibland också i medierna.

Svenska Dagbladets ledarsida har ett uppdrag som jag tror att vi får inse innebär att vi som inte håller med den får ta det som en komplimang varje gång vi förekommer på den negativt omnämnda. Det gör vi i Regeringskansliet.

Jag ska ge ett litet exempel på hur det kan svänga i den nyanserade debatten. Bengt Silfverstrand citerade Anna Lindh. Jag läste Per Ahlmark i Dagens Nyheter i går eller i förrgår. Det var en mycket kritisk krönika om CNN:s Bagdadrapportering.

Kommer man bara igenom de första mycket nyhetsintensiva dagarna, där medierna är väldigt beroende av vissa ganska få hårt styrda källor, brukar ändå den nyanserade rapporteringen nå fram och till slut också leda till en kritisk debatt som man kan lära mycket av.

Medieutvecklingen i dag är det vi brukar kalla för globalisering. Globalisering är om man sönderdelar det egentligen tre saker. Det är en sammansmältning av en väldig kommersialisering och teknikutveckling som påverkar t.ex. finansmarknadernas sätt att arbeta och också mediernas sätt att arbeta. I denna röra av kommersialisering, medialisering, ny informationsteknik, väldig snabbhet och en stark ekonomisk kraft uppstår också de maktkonglomerat som medierna numera utgör.

Vad kan vi göra på hemmaplan? Vi har talat om debatten. Jag tror att det är viktigt att vi fortsätter att se till att ha en mycket stark och högkvalitativ *public service* och att vi med hjälp av presstödsystemet försöker bibehålla den lilla mångfald vi fortfarande har på dagspressområdet.

Vi måste göra något som ändå ger ett slags basalt regelverk när det gäller ägarkoncentrationen. Vi måste utveckla ännu mer av självständig forskning vid institut och högskolor. Styrelsen för psykologiskt försvar har en väldigt ambitiös forskningsverksamhet just när det gäller krig. Den måste få resurser att fortsätta att bedriva denna forskning.

Detta är bara några få exempel. Sedan måste vi var och en ta ett stort ansvar för att gå på tvärs och föra den lite besvärliga mediedebatten. Väldigt många medborgare är mycket intresserade av att följa den och kanske så småningom också delta i den när de inser att man inte måste vara journalist för att delta i debatten.

Anf. 27 KARIN WEGESTÅL (s):

Fru talman! Jag kan ändå inte riktigt låta bli att tänka på den verklighet vi lever i. I Sverige har de liberala tidningarna nästan ett monopol. Det gör att det är väldigt lätt att tysta olikåttänkande. Det lägger en våt filt över samhällsdebatten.

Massmedierna granskar inte längre den politiska makten, de har den. De bär fram och avsätter aktörer inom näringsliv och politik. Det är klart att det naturligtvis är väldigt spännande och kanske roligare än att försöka få människor att förstå komplicerade sammanhang.

Man måste ändå tänka på att civilbefolkningen i ökande grad är den grupp som drabbas allra värst i krig. Därför är det väldigt viktigt att medierna agerar så att de inte utsätter människorna för onödiga lidanden. Det tycker jag är en viktig del som man måste titta på.

Medierna fungerar inte i ett vakuum. Ansvaret ligger naturligtvis hos de inblandade ländernas regeringar för deras ställningstaganden och uttalanden. De internationella relationerna och maktförhållandena bör också beaktas.

När det gäller beskrivningen av detta finns Demokratiutredningens forskarvolym nr 3 som heter *Politikens medialisering*. Den är alldeles utomordentlig. Jag vill verkligen rekommendera den till er som lyssnar och som finns här i kammaren. Därmed vill jag tacka för debatten.

Överläggningen var härmed avslutad.

6 § Svar på interpellation 2000/01:340 om utlokalisering av statliga verk

Anf. 28 Statsrådet ULRICA MESSING (s):

Fru talman! Ulla-Britt Hagström har frågat näringsminister Björn Rosengren dels vilken hans övergripande strategi är för utlokalisering av statliga verk, dels på vilket sätt han avser att genomföra konsekvensanalyser inför ny- och omlokaliseringar av statliga verk. Arbetet inom Regeringskansliet är så fördelat att det är jag som ska svara på frågorna.

Riksdagen har vid en rad tillfällen uttalat sig om allmänna principer för såväl om- som nylokalisering av statlig verksamhet. De innebär bl.a. att varje beslut om omlokalisering av befintlig verksamhet, eller lokalisering av nya myndigheter, bör föregås av noggranna överväganden om möjligheten att i första hand placera dem i länscentrum, i vissa andra orter eller i anslutning till nationella regionalpolitiska stödområden. Alternativ lokalisering kan vara orter eller regioner där statlig verksamhet läggs ned eller som i övrigt är mindre väl försörjda med sådan verksamhet. I varje fall bör en annan lokaliseringsort än Stockholm övervägas. En utgångspunkt ska dock vara att myndigheterna även efter en sådan lokalisering ska kunna utföra sina arbetsuppgifter effektivt. De möjligheter som står till buds att åstadkomma en bättre regional balans måste så långt möjligt tas till vara.

Konsekvensanalyser inför ny- eller omlokalisering av statliga verksamheter sker oftast genom offentliga utredningar. Som riktlinjer för dessa utredningar har regeringen i kommittéförordningen föreskrivit att om förslagen i ett betänkande har betydelse för sysselsättning och offentlig service i landet så ska konsekvenserna av förslagen anges i betänkandet.

I den av Regeringskansliet utgivna *Kommittéhandboken* anges vidare att en kommitté, oavsett inom vilket område den är verksam, måste ställa sig frågan om dess förslag kan få regionalpolitiska konsekvenser. Från sysselsättningssynpunkt är härvid bl.a. organisationen av den statliga verksamheten viktig.

När en kommitté föreslår att det ska bildas en ny statlig myndighet eller att en befintlig sådan ska organiseras om är det således särskilt viktigt

att regionalpolitiska aspekter beaktas. När en ny verksamhet ska starta är det förhållandevis enkelt att ta regionalpolitiska hänsyn. Vid lokalisering av nya myndigheter och verksamheter ska det finnas bärande skäl för att Storstockholm ska föreslås som lokaliseringsort. Huvudregeln är att varken Stockholm eller andra storstäder ska väljas för nya verksamheter.

Den nuvarande ojämna utvecklingen i många avseenden mellan olika delar av Sverige, t.ex. vad gäller sysselsättningen, riskerar att i framtiden skapa ökade klyftor mellan människor och mellan regioner. Regeringen anser att hela landets resurser ska tas till vara på ett sätt som främjar den sammanlagda tillväxten. Under hösten 2001 kommer regeringen att lägga fram en proposition som innehåller en förnyad regionalpolitik för hela landet.

Anf. 29 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd):

Fru talman! Jag vill tacka statsrådet Ulrica Messing för svaret på interpellationen om lokaliseringen av de statliga verken. Jag är dock lite förvånad över att svaret är så tunt. Det är inte riktigt likt Ulrica Messing. Jag har begärt att få veta dels vilken övergripande strategi som gäller för lokalisering av statliga verk, dels hur konsekvensanalyser inför ny- och omlokalisering genomförs. Jag har också gått igenom lokaliseringen de senaste fem åren och inte funnit någon konsekvent strategi.

Nu säger Ulrica Messing att det som gäller i första hand är länscentrum, vissa andra orter eller anslutning till nationella stödområden. Det kan gälla orter där statlig verksamhet läggs ned eller som i övrigt är mindre väl försörjda med sådan verksamhet. Statsrådet säger att konsekvensanalyser oftast sker genom statliga utredningar. Vad som förvånar mig är att statsrådet inte nämner ett ord om att specifik kompetens inom ett visst område på en ort är viktig för att samhällsekonomiskt få synergieffekter. Man får alltså ut väldigt mycket mer om en lokalisering valts noggrant.

Jag väljer att ta ett konkret exempel som inom en snar framtid är aktuellt, nämligen djurskyddsmyndigheten som ett led i förbättrat djurskydd. Utredaren föreslår i SOU 2000:108 en ny djurskyddsmyndighet som ett led i ett förbättrat djurskydd. Utredaren föreslår en lokalisering till Lund. Här skulle t.ex. Skara i Västra Götaland, som också visat intresse, ligga mycket väl till kompetensmässigt. Den östra delen av Västra Götaland är dessutom mycket dåligt försörjd med statliga verk. En fråga som också förvånar mig är att Ulrica Messing inte tar upp tillgången till bostäder.

Om jag tar fortsätter med exemplet djurskyddsmyndigheten så säger utredaren att Lund har närhet till Danmark och därmed till myndighetens danska motsvarighet, att Lund har närhet till beslutscentrum i Bryssel, att Lunds universitet, med bl.a. medicinsk och naturvetenskaplig forskning, finns i Lund och att Lundaregionen ofta drabbas först av smittsamma djursjukdomar.

Fru talman! I denna konsekvensutredning finns inga av de argument som statsrådet anför i sitt svar för lokalisering av statliga verk. Skara kommun föreslår t.ex. att djurskyddsmyndigheten läggs under länsveterinären på länsstyrelsen. Den kompetens på djurhållnings- och djurskyddsområdet som krävs för att utföra myndighetens uppdrag återfinns i Skara. Närhet till djurhållning och livsmedelshantering med landets mest varie-

rande djurhållning finns här. Här skulle också statens regionalpolitiska ambition gälla. Ett gymnasieprogram om djurtransporter och etik håller på att inrättas. Restiden till Bryssel har försumbara skillnader. Boendet är billigare.

Jag vill därför ställa frågan till Ulrica Messing: Måste inte den samlade kompetensen på ett kunskapsområde vara viktig för lokalisering av en myndighet som ska ge service åt hela landet?

Borde inte ministerns svar utvidgas med det kravet?

Anf. 30 ÅKE SANDSTRÖM (c):

Fru talman! Jag tog tillfället i akt att tala, eftersom detta är mycket intressant. Vi har från Centerpartiets sida en lång rad motioner från förra riksdagsåret där vi just har föreslagit utlokalisering av statliga verk.

Jag har fyra enkla tilläggsfrågor till Ulla-Britts interpellation.

Är det är möjligt att uttala någon mer noterbar ambition från regeringen när det gäller utflyttning av statlig verksamhet? Det var den första frågan.

Den andra frågan gäller något som jag kan konstatera efter ganska lång erfarenhet av lokalt och regionalt arbete. Det föreligger faktiskt stora hinder för att klara utlokaliseringar. Vi har exempelvis bristen på IT-utbyggnad, bristen på hygglig vägstandard och bristen på prisvärda kommunikationer. Det här landet finns nu med bland dem som har världens dyraste inrikesflygpriser. Detta försvårar utlokaliseringar.

Den tredje frågan är mer en detaljfråga, men den har en princip inbyggd. I hittills genomförda utlokaliseringar tillåter man i många fall dubbla kontor. Det är för mig mycket förvånande. Exempelvis så är Statens energimyndighet utlokaliserad till Eskilstuna. Dit är det en timmes färdväg, men ett stort kontor finns kvar i Stockholm. Den nya institution som heter ITPS, dvs. den som ska ersätta bl.a. Statens institut för regional forskning, finns i Östersund. Den ska enligt en enig riksdag lokaliseras till Östersund. Men i dag fick vi veta i näringsutskottet att den också ska ha kvar ett stort kontor i Stockholm. Detta ger en mycket märklig bild av utlokaliseringar, dels när det gäller den förväntade sysselsättningseffekten på den aktuella orten, dels ur effektiviseringssynpunkt.

Jag vill fråga statsrådet om statsrådet tycker att det är principiellt rimligt att utlokaliserade verk och myndigheter ska hålla sig med dubbla kontor.

Den fjärde och sista frågan är: Finns det verkligen någon konsekvensanalys av de senaste årens nybildade myndigheter, institutioner och statliga verksamheter? Enligt den statistik som vi har fått tillgänglig är expansionen av statlig verksamhet under de senaste tio åren störst i Stockholmsregionen. Det är någonting helt annat än vad svaret till interpellanten innehöll.

I övrigt håller jag med om slutklämmen i statsrådets svar. Det står att den ojämna utvecklingen i landet riskerar att skapa klyftor i framtiden. Men det är ju faktiskt inte så, utan det gäller i dag. Det finns en uppenbar risk för att det här landet håller på att klyvas både regionalt och socialt.

Anf. 31 Statsrådet ULRICA MESSING (s):

Fru talman! Ulla-Britt Hagström ställde frågan om jag tror att det är viktigt att statlig utlokalisering också sker på ett noggrant sätt, precis som

Prot. 2000/01:98
24 april

*Svar på
interpellationer*

om jag i interpellationssvaret hade låtsats något annat. Jag vill verkligen understryka att staten har, och ska ta, ett ansvar som arbetsgivare. Det skulle vara orealistiskt att tro att man kan utlokalisera verksamheter, var de än finns och vad de än gör, till en plats där det inte finns regionala eller lokala förutsättningar för verksamheterna att växa. En sådan hänsyn måste man självfallet ta.

Då tror jag, precis som Åke Sandström, att de grundläggande förutsättningarna för företag och företagande är oerhört viktiga. Här ser vi en skillnad mellan regioner i vårt land. Om man tittar på förutsättningar för alla regioner att utvecklas och växa, är ju en viktig del just infrastrukturen. Det handlar inte bara om vägar, järnvägar och flyg, utan också om IT. Den nationella politiken måste ta regionala hänsyn för att alla regioner ska få förutsättningar att utvecklas och växa. Jag tror att vi kan vara överens om att just infrastrukturen är en viktig del i dessa förutsättningar.

Jag är övertygad om att statlig verksamhet är viktig därför att den skapar sysselsättning för bygden lokalt och regionalt när den sprids över landet. Den tillför ett nätverk, en kompetens och människor som är viktiga för bygden. Den kan ge ytterligare tillskott till det näringsliv som finns.

Jag tror också att utlokalisering av statlig verksamhet kan vara bra för verksamheten i sig. Det finns förutsättningar för olika delar av vårt land att bygga nätverk och kluster kring specifika frågor. Vi gör också detta. Om man kan mäta de olika frågorna mot varandra, kommer också statlig verksamhet i många fall att ha en fördel av att ligga utanför Storstockholm med de krav och de förutsättningar som finns här.

Därför tror jag också att man så långt som möjligt ska undvika att t.ex. ha dubbla kontor. Man ska så långt som möjligt undvika att låtsas som att man kan bedriva verksamhet på två platser. Det klart att det finns förutsättningar för att vara mycket tuffare i utlokaliseringspolitiken om det finns en politisk vilja bakom.

Under 70-talet fattade riksdagen en rad olika beslut som innebar att vi utlokaliserade statlig verksamhet. Det var inga enkla beslut då. De följdes av många och tuffa debatter där enskilda personer ibland kände en stor oro för att deras arbetsplats skulle flytta. Men vi kan ändå konstatera att politiken hade effekt. Den utlokalisering som genomfördes på 70-talet fungerade över hela 80-talet och en bit in på 90-talet.

Det är naturligtvis oerhört viktigt att de utredningar som nu görs på ett mer seriöst sätt ser över de villkor och förutsättningar som finns för regionalpolitiska hänsyn. Man ska titta på omlokalisering och utlokalisering. Det händer tyvärr då och då att offentliga utredningar inte följer sina direktiv fullt ut. Det händer ibland när det gäller jämställdhetsaspekter, och det händer när det gäller regionalpolitiska aspekter. Då får vi i efterhand ta den hänsynen och göra en vidare utredning på departementet, och det gör vi också. Men det är ingen tvekan om att staten som arbetsgivare har en viktig roll både när det gäller kompetensförsörjning och när det gäller möjligheter för våra myndigheter att växa och utvecklas i alla Sveriges regioner.

Anf. 32 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd):

Fru talman! Jag är glad över att Ulrica Messing lyfter fram infrastrukturen och vägarna. Vi skulle behöva en vägminister i dag som verkligen

tog tag i detta. Jag är också glad att Ulrica Messing ska ta tag i detta på ett tuffare sätt.

Man kan gå tillbaka och försöka ge en samlad bild av den utlokalisering eller omlokalisering av statliga verk som har skett. Det finns uppgifter över nya myndigheter i *Statskalendern*, men varken på Justitiedepartementet, Statskontoret eller Arbetsgivarverket finns det samlade uppgifter. Man kan hitta vissa uppgifter i *Staten i omvandling 1998*.

År 1995 handlade det om elva myndigheter. Alla lokaliserades till Stockholm. Det handlade om Styrelsen för internationellt utvecklingsarbete, Överklagandenämnden för totalförsvaret, Statens institut för kommunikationsanalys, EU-program inom utbildning och kompetensutveckling, Högskoleverket, Rådet för arbetslivsforskning, Delegationen för utländska investeringar i Sverige, Revisorsnämnden, Turistdelegationen och Fastighetsmäklarnämnden.

Statsrådet Ulrica Messing säger i svaret: "I vart fall bör en annan lokaliseringsort än Stockholm övervägas." Då frågar jag om det har gjorts. Nu säger Ulrica Messing att det ska göras.

År 1996 handlade det om fyra myndigheter som alla lades i Stockholm, nämligen Inspektionen för strategiska produkter, Kärnavfallsfondens styrelse, Registernämnden och Insättningsgarantinämnden.

Fru talman! År 1997 hände något märkligt. Det handlade om 14 olika myndigheter, varav nio gick till Söderhamn. Det var Arbetsmarknadsstyrelsens central för kund- och marknadsundersökningar, arkiv, telefon, information och arbetsplatsintroduktion, Arbetslivsinstitutets FoU-program, Jordbruksverkets djurhållningsregister, Patent- och registreringsverkets varumärkesavdelning, Riksförsäkringsverkets yrkesskadelenhet och IT-utveckling, Riksskatteverkets telefoncentral, Skogsvårdsstyrelsen i Gävleborgs län, Svenska EU-programkontoret samt tillfälligt Pensionsregistret för Statens pensionsverk. Här har verkligen funnits en strategi som jag önskar en kommentar från Ulrica Messing om.

Göteborg fick ett sekretariat för genusforskning, vilket stämmer väl överens med Sahlgrenska universitetssjukhusets forskningsområde. Uppsala fick ett institut för arbetsmarknadspolitisk utvärdering, och Stockholm tre myndigheter.

Jag går vidare. År 1998 handlade det om tio myndigheter, varav fem lokaliserades till Stockholm. Statens energimyndighet gick till Eskilstuna. Integrationsverket gick till Norrköping, och Sydsveriges energiförsörjning fick ett fäste i Kristianstad. Sedan handlade det om högskolor.

Det senaste året jag har med är 1999. Då handlade det om Karlstads, Växjö och Örebro universitet och Statens kvalitets- och kompetensråd till Stockholm. Hjälpmedelsinstitutet gick till Vällingby, Statens museer för världskultur till Göteborg, Centrum för kunskap om ekologisk hållbarhet till Umeå samt Rikstrafiken till Sundsvall.

Jag vill fråga Ulrica Messing varför nio av totalt 44 myndigheter har lokaliserats till Söderhamn under en femårsperiod. Det är drygt en femtedel. Varför har endast 20 myndigheter hamnat utanför Stockholm? Det är knappt hälften. Varför blir Västsverige så förfördelat? Det är mina frågor. Jag hoppas nu att det blir en förändring, och jag tror på Ulrica Messing.

Prot. 2000/01:98
24 april

Svar på
interpellationer

Anf. 33 ÅKE SANDSTRÖM (c):

Fru talman! Jag vill försöka hålla detta på ett principiellt plan. Jag tror att vi är väldigt överens om många saker. Jag vill bara återkomma till ambitionen. Är det en uttalad ambition att trycka på och fortsätta med dessa utlokaliseringar? Jag vet att det kommer att finnas fog för att arbeta i den riktningen med hänsyn till den omstrukturering som kommer att ske inom Försvarsmakten.

Det finns många exempel på att omlokaliseringar är bra för verksamheten. Vi har fått rapporter till näringsutskottet om att man har upptäckt rationaliseringsmöjligheter. Man har kunnat minska kostymen, omfattningen, av en del administrativ verksamhet och ändå klarat samma uppgifter.

Vi i Centerpartiet hade förslag på utlokalisering av 22 statliga myndigheter och verksamheter. Ett exempel där just närheten till verksamheten är positiv gäller den geotekniska verksamheten. Vi har ju våra malmfält i norra delen av Sverige. Därför tyckte jag att SGU, Statens geologiska undersökning, kunde ligga i den delen av landet. Jag vill inte gå in på orter här.

Sist och slutligen: Infrastrukturpropositionen väntar vi med spänning på. Budgettekniskt tror jag inte att det är möjligt att tillföra pengar. Då det inte fanns några pengar reserverade nu inför vårpropositionen torde det inte heller komma några extra pengar under 2002. Kan vi få ett klarläggande på just den punkten? Kommer infrastrukturpropositionen att innehålla något mer än en vacker beskrivning?

Anf. 34 Statsrådet ULRICA MESSING (s):

Fru talman! Nu förstår jag inte vad Ulla-Britt Hagström egentligen vill fråga om. Först kritiserar Ulla-Britt Hagström det faktum att så mycket av de statliga verksamheterna finns i och lokaliseras till Stockholm. Sedan frågar Ulla-Britt Hagström mig varför en del av de verksamheterna har lokaliserats till Söderhamn eller varför en del har lokaliserats till Norrköping. Är det bra, eller är det inte bra att vi lokaliserar verksamheter utanför Stockholm? Vi måste ju först fundera på vad vi vill uppnå.

Vi har tittat på t.ex. Söderhamns kommun. Där har staten gått in och tagit det ansvar som arbetsgivare som jag menar att staten ska ta och som privata arbetsgivare ska ta. Vi ställer exakt samma krav på Ericsson i dag när man lägger varsel med de omlokaliseringar som man gör. Söderhamn och många andra kommuner som har blivit berörda av det förra försvarsbeslutet får exakt samma stöd och hjälp som vi har givit tidigare.

Vi har en medveten strategi när staten drar sig tillbaka som arbetsgivare från ett område, i det här fallet försvaret. Staten har då ett ansvar för att se till att det fortsätter att finnas en statlig kompetens i det området. Så gjorde vi i Söderhamn när vi utlokaliserade en del verksamheter som hade förutsättningar för att växa just där. Så gör vi nu i Kiruna. Ditt har vi utlokaliserat CSN med 80 platser. Så har vi gjort i Sollefteå, där Sveriges Rese- och Turistråd har etablerat sig med 45 platser. Så har vi gjort på Gotland, dit Stockholms läns försäkringskassa har utlokaliserats med 120 platser. Och så ska vi fortsätta att göra.

Vi har ett extra stort ansvar för de platser som nu tappat kompetens när statlig verksamhet drar sig undan. Då har vi en skyldighet att också tillföra nya arbetsuppgifter och nya tjänster med staten som arbetsgivare.

Jag tycker att det finns skäl att fundera över många av de lokaliseringar som gjordes 1995, som Ulla-Britt Hagström också nämnde här i sitt inlägg. Då var både Ulla-Britt Hagström och jag ledamöter av denna riksdag. När de utlokaliseringarna utreddes 1993–1994 kanske både Ulla-Britt Hagström och jag kunde ha varit tuffare i debatten. Det är lätt att vara efterklok. Det är svårare att ändra ett beslut som redan har fattats.

Jag välkomnar om vi allihop blir bättre på att ta regionalpolitiska hänsyn och också se till de förutsättningar som gör det möjligt för statlig verksamhet att finnas i alla Sveriges regioner: infrastruktur, kommunikationer, IT, utbildning och mycket annat.

Anf. 35 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd):

Fru talman! Nu börjar jag känna igen Ulrica Messing. Jag tycker att hon med inlevelse går in för detta. Det känns bra. Men faktum kvarstår att endast 20 av 44 statliga verk under en femårsperiod lades utanför Stockholm.

Jag var inte riksdagsledamot mer än tio månader 1995. Men under den perioden stred jag benhårt för att Högskoleverket skulle finnas på en annan plats – jag vill just nu inte säga var. Men det fick jag inte något vidare gehör för.

Det är viktigt att vi har ett levande land, att alla regioner är levande och att vi får möjlighet att sprida ut oss över landet. Det ska inte vara bekymmer med kommunikationer. Det borde finnas sådana. Tågen skulle kunna utvecklas mycket mer. Framför allt vägarna skulle kunna utvecklas mer. Flyget skulle inte behöva vara så dyrt i Sverige. Då skulle det vara mycket smidigare. Med den IT-utveckling som är skulle det kunna vara mycket smidigare att arbeta på det sättet.

Det ser vi ju i regionen Västra Götaland. Trots att vi har stora avstånd och 1,5 miljoner invånare växer det fram ett bra samarbete där avstånden faktiskt inte är så försvarande som man många gånger vill uttrycka.

Nu överlämnar jag med varm hand frågan till statsrådet Ulrica Messing. Jag vill också att Ulrica Messing tittar på hela landet. Jag vill att hon ser över vart de statliga verken har lokaliserats och vilka områden som fortfarande är vita fläckar som inte har fått några resurser. Det är ju inte bara att få, utan det är också att ge. Det handlar om att vara med och utveckla något för hela Sverige inom det område man bor. Jag tycker att det är en väsentlig fråga i det här sammanhanget att man är med och utvecklar.

Överläggningen var härmed avslutad.

7 § Svar på interpellation 2000/01:367 om Norrbotten

Anf. 36 Statsrådet ULRICA MESSING (s):

Fru talman! Olle Lindström har frågat mig vad jag avser att göra för att motverka vad han, inspirerad av en nyligen utgiven TCO-rapport,

kallar "enkelriktningen" i Sverige. Härmed avses att den framtida regionala befolkningsutvecklingen, enligt rapportens prognoser, kommer att leda till en allt större koncentration av befolkning och verksamheter till de tre storstadsregionerna och några högskoleregioner.

Låt mig först säga att jag, i likhet med Olle Lindström, är mycket bekymrad över de ökade regionala skillnaderna, bl.a. beträffande befolkningsutvecklingen, som olika prognoser pekar mot.

Jag kan dock inte hålla med Olle Lindström om att huvudorsaken till den negativa utvecklingen i norra Sverige är regeringens och riksdagens agerande. Tyvärr är det, enligt min mening, mycket starkare krafter som till stor del bestämmer villkoren för näringslivet och därmed också på lång sikt befolkningsutvecklingen. Den ekonomiska utvecklingen går alltmer mot internationalisering och globalisering. Detta leder till en, från tillväxtsynpunkt önskvärd, ökad strukturomvandlingstakt, som dock samtidigt utsätter näringslivet i många små och medelstora orter för ökade påfrestningar. Många orter, som t.ex. är beroende av en stor arbetsgivare eller där en stor del av näringslivet fungerar som underleverantörer till stora internationella företag, blir därmed alltmer sårbara.

Skillnaderna vad gäller befolknings- och sysselsättningsutveckling mellan framför allt Stockholmsregionen och resten av landet har ökat på senare år. Näringslivets utveckling är en viktig förklaring. Samtidigt är det, enligt den regionalpolitiska utredningen, till stor del frivilliga beslut som ligger till grund för människors flyttmönster. Det är främst unga människor som flyttar, och deras preferenser tycks för närvarande i stor utsträckning vara storstäder och universitetsorter.

Olle Lindström tar även upp frågan om regler och bidrag till enskild väghållning. Regeringen har tillsatt en utredning med uppdrag att se över dessa. Utredningen ska vara klar sommaren 2001. I uppdraget ingår bl.a. att se över gränsdragningen mellan enskild väg och allmän väg. Ett av syftena med utredningen är att se till att de anslag som rör det lokala vägnätet gör största möjliga samhällsekonomiska nytta. Efter sedvanlig beredning av utredningens förslag kommer riksdagen att få ta ställning till såväl ändringar av regelverk som förslag till anslag.

Det är riktigt att den nuvarande ojämna utvecklingen mellan olika delar av Sverige riskerar att i framtiden skapa ökade klyftor mellan människor och regioner. Regeringen anser att hela landets resurser ska tas till vara på ett sätt som främjar den sammanlagda tillväxten. Under hösten 2001 kommer regeringen att lägga fram en proposition som innehåller en förnyad regionalpolitik för hela landet.

Anf. 37 OLLE LINDSTRÖM (m):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret på min interpellation. Jag hoppas också att debatten ska bli än mer klargörande.

Låt mig först säga att de synpunkter jag har tagit upp i interpellationen gäller i stora delar av landet. Men jag har valt specifikt Norrbotten eftersom det är min valkrets.

TCO-rapporten *Det enkelriktade Sverige* kommer egentligen inte med några nyheter. Att de regionala skillnaderna ökar år från år konstaterade redan en tidigare statlig utredning. Problemet är kanske att skillnaderna accelererar. Det har dessutom i dagarna kommit en utredning som Svenska Kommunförbundet, Landstingsförbundet och Industriförbundet

har tagit fram. Den heter *Arena för tillväxt*. Den exemplifierar också alla dessa skillnader som är ett stort problem.

Jag noterar att statsrådet är bekymrad över utvecklingen, men det räcker inte enbart med att vara bekymrad. Det måste vidtas åtgärder, och kraftfulla sådana. TCO skriver: "Nu måste politikerna ta sitt ansvar för att bryta enkelriktningen. Det är mycket allvarligt, eftersom Sveriges välfärd och tillväxt i hög grad avgörs av huruvida hela landet kan delta i utvecklingen." Det är lätt att instämma i det som TCO skriver.

Statsrådet vill naturligtvis inte hålla med mig om att det är regering och riksdag som bär ansvaret för den negativa utvecklingen, det kan jag förstå. Men jag hävdar fortfarande att det i vart fall har stor betydelse vilka beslut som fattas i denna kammare, men också i Regeringskansliet.

Om hela landet ska kunna leva, som vi alla har talat om, kan staten inte vara den som först avvecklar verksamheter i glesbygden. Så var det ju under saneringen av Sveriges ekonomi, vilken i och för sig var nödvändig. Men det var i glesbygden som indragningar och nedläggningar skedde. Det gällde försvaret, polisen, tingsrätterna, skattemyndigheterna, posten m.m. De flyttades till i bästa fall länshuvudstäderna och i sämsta fall till regionscentra och storstäder. Det här betyder mycket.

Ett sådant handlande skapar inte den optimism och framtidstro som man vill ha och som också är förutsättningen för att man ska få företagare att satsa, för att människor ska vilja bo kvar i den del av landet där det finns en hög arbetslöshet.

Vi har dessutom haft ständiga energi- och bränsleskattehöjningar samtidigt som vägnätet på grund av bristande resurser hamnat under den s.k. skamgränsen. Jag får kanske anledning att komma tillbaka till just den delen.

När det gäller det här med regionalpolitiken hade jag redan 1997 min första interpellationsdebatt med dåvarande näringsminister Anders Sundström om dessa frågor. I januari 2000 hade jag en interpellationsdebatt med Björn Rosengren. Det visar att vi inte har gjort som man har gjort i Norge och Finland där man har värnat den del av landet som har stora svårigheter med bl.a. kargt klimat och långa avstånd.

I Norge, vårt västra grannland, har man genomfört en reform som har gynnat inflyttningen till de norra delarna medan vi i Sverige har en utflyttning. Jag skulle vilja fråga: Nog måste väl ändå statsrådet ha någon uppfattning om hur man ska kunna förändra det här och förhindra den kantring av Sverige som faktiskt pågår?

Anf. 38 Statsrådet ULRICA MESSING (s):

Fru talman! Jag börjar med att konstatera – också kanske Olle Lindström och jag kan bli överens om det – att människor flyttar av en rad olika skäl. De flyttar för att de får ett nytt arbete, för att de ska utbilda sig, för att de kanske söker en ny livsstil eller för att de blir kära. Då kan vi fortsätta att fundera på hur man kan uppmuntra människor att inte bara flytta åt ett håll, till de stora städerna, utan också att någon gång i livet flytta åt det andra hållet.

Om vi vill att människor ska tycka att det är lättare att flytta, inte bara till en storstad utan också från en storstad till mindre orter eller till landsbygden, tror jag att man måste fokusera politiken på vad som då krävs. Vad förväntar sig människor på en ort för att de ska tycka att de lever ett

Prot. 2000/01:98
24 april

Svar på
interpellationer

bra liv där? Det handlar om vägar, om service, om affärer, om apotek, om post, om dagis till barnen, om skola och om många andra saker.

Jag tror att det är där som den nationella politiken har det största ansvaret för att se till att det finns förutsättningar för alla våra regioner att ge människor det som de förväntar sig av ett samhälle och en kommun och det som de ställer krav på när det gäller välfärd, kommunikationer, infrastruktur och utbildning.

Sedan har all nationell politik också regionala effekter. Olle Lindström nämnde detta med långa avstånd. Det gäller en del orter i vårt land. Då kan vi fundera över vad vi kan göra för att minska dessa avstånd och skillnader. Kan man underlätta för de människor som bor där på något sätt så att det blir möjligt att bo och leva i hela vårt land? Det är jag övertygad om. Där måste alla politikområden samarbeta.

I höst kommer två stora propositioner som jag vet är efterlängtnade i många regioner i vårt land. Den ena propositionen innehåller en ny regionalpolitik för våra olika regioner, och den andra propositionen är en infrastrukturproposition. Båda dessa delar måste samarbeta och samverka om vi ska kunna skapa förutsättningar för tillväxt i hela landet.

Vi måste komma bort ifrån den debatt som ibland kan tolkas som att det går att införa tvångsflyttning. Det tror jag inte att Olle Lindström vill, och det är inte heller så enkelt. Att människor flyttar och att vi rör på oss alltmer behöver inte bara vara negativt. Det stora problemet är att samtidigt som många av oss flyttar alltmer på grund av arbete och utbildning föder vi allt färre barn. Just den kombinationen slår väldigt hårt mot många kommuner i vårt land, och inte minst mot kommuner norr om Dalälven, där vi ser en negativ befolkningsutveckling och en utveckling som innebär att de som bor kvar i dessa kommuner blir allt äldre.

Det är klart att detta skapar problem för enskilda personer, för kommunerna och för näringslivet. Det är svårt att förverkliga och genomföra de drömmar och de idéer som man har. Då behövs en nationell politik såsom infrastruktur och utbildning, men det kan också behövas riktade åtgärder i form av en politik för våra regioner för att stötta de idéer som ändå finns.

Anf. 39 OLLE LINDSTRÖM (m):

Fru talman! Vi är överens om att det är nödvändigt att människor flyttar, och det är givetvis bra. Det vore naturligtvis ännu bättre om de flyttade åt båda hållen. Jag kan instämma i mycket av det som Ulrica Messing nu talade om. Men till syvende och sist betyder vissa saker mer än andra i glesbygden. Vi talar om avstånd och kallt klimat. Vi har nu väntat på propositionen om en ny regionalpolitik i flera år, men det ska jag inte lasta Ulrica Messing för.

Skillnaderna mellan de tre nordiska länderna är stora. Norge på den västra sidan har noll i arbetsgivaravgift. Sverige, som ligger mittemellan, har 33 % i arbetsgivaravgift. Finland på den östra sidan har 24 % i arbetsgivaravgift. Det är klart att det är en väsentlig konkurrensfördel för våra grannländer, och det får vi väl gratulera dem till. Men då måste man försöka att göra någonting åt det här. Jag anser att det var olyckligt att regeringen tog bort de nedsatta sociala avgifterna. Man kan kanske lösa det på annat sätt, men det var en signal om att Sverige inte prioriterar detta.

EU har ju träffat ett handelsavtal med Norge som har detta system för arbetsgivaravgifter. Om det har gått prestige i frågan eller inte kan jag inte svara på, men något är det. Då måste man hitta någon annan lösning för att komma till rätta med det här, för som det nu är kan vi inte ha det.

Sedan har vi detta med vägarna. Chefen för Vägverkets norra region, Reyier, skriver i dag i en av Norrbottens tidningar om problemet under rubriken: Har man inte ens rätt att ha väg till sitt hem?

För några månader var Reyier ute och talade om att det behövs 7 miljarder i Norrbotten och Västerbotten för att man ska klara eftersläpningarna av våra vägar. Vägarna i Norrbotten betyder oerhört mycket för massaindustrierna och för skogsnäringen som måste få fram virke. Det ska också vara färsk råvara till industrierna. Detta har skapat ett stort problem. När det är vägvästängningar på våren i sju veckor innebär det stora svårigheter, det tror jag att Ulrica Messing känner till.

Men då kan man inte vänta. Nu har vi väntat i två år på infrastrukturpropositionen. I vårpropositionen står det att det är en inriktningsproposition. Det tolkar jag som att det inte kommer att bli några pengar förrän 2003 eller 2004. Det är mycket allvarligt för den del av landet som har dessa bekymmer.

Fru talman! Sedan har vi som jag nämnde också de höga energi- och bränsleskatterna som innebär att ett hushåll i norra Sverige, med det klimat vi har där, förbrukar ungefär dubbelt så mycket energi per år som ett hushåll i åtminstone vissa delar av södra landet. Då förstår man att det är en ganska väsentlig skillnad. Dessutom kommer avstånden in i bilden.

Så min uppmaning till Ulrica Messing är att man när nu den här regionalpolitiska propositionen kommer verkligen tar hänsyn till dessa stora och viktiga frågor. Vi har ju också det här med företagen i Norrbotten, framför allt östra Norrbotten, som har aktualiserat dessa frågor. Jag hoppas verkligen att jag får ett besked från Ulrica Messing om att man löser det här.

Anf. 40 Statsrådet ULRICA MESSING (s):

Fru talman! I stort sett tror jag att man kan säga att all infrastruktur är en viktig investering för Sveriges regioner. Genom bra infrastruktur – vägar, järnvägar IT och flyg – gör vi på olika sätt Sverige rundare. Vi ökar möjligheterna för människor att bo på en plats, ha arbete på en annan och kanske utbilda sig på en tredje, om man orkar med den pendlingen, om infrastrukturen fungerar. Jag är medveten om dessa behov och om de förväntningar som finns på infrastrukturpropositionen som kommer i höst.

När det gäller nedsättningen av socialavgifter är det riktigt som Olle Lindström säger att vi har haft ett sådant system under några år i Sverige att en del verksamheter i vissa delar av landet haft en lägre socialavgift med hänsyn till deras långa avstånd till marknaden eller till deras svåra klimat. Den nedsättningen har aldrig godkänts av EU. Vi förhandlade inte om den som ett undantag i och med medlemskapet. Den har därför under hela vår tid som medlem i EU ständigt kritiserats.

Det gick inte i längden. Nu har kommissionen gjort en prövning av nedsättningen där det för oss handlade om att antingen få ett permanent undantag så att vi kunde fortsätta ha denna nedsättning eller avstå från den, att helt enkelt inte kunna tillåta den längre.

Vi har varit nere från olika håll inom Regeringskansliet. Jag har själv varit nere och träffat kommissionären Monti. Vi har argumenterat för varför vi har haft nedsättningen och varför vi ansåg att den skulle behållas. Kommissionen har gjort en prövning och fattat ett beslut. Detta beslut innebär att det inte längre är möjligt för oss att ha den typ av nedsättning av socialavgifter som vi har haft tidigare.

Just därför tog jag initiativ till att bjuda in representanter från de verksamheter och företag som hade haft nedsättningen tidigare, för att tillsammans med dem diskutera vad de själva såg framför sig som möjliga alternativ till nedsättningen. Jag fick då en rad olika konkreta förslag och idéer, och jag har för avsikt att återkomma med förslag till en ersättning av det gamla systemet i den regionalpolitiska proposition som jag också lämnar i höst.

Anf. 41 OLLE LINDSTRÖM (m):

Fru talman! Statsrådet vet att det är delade meningar om vad EU har för uppfattning i denna fråga. Vi har ju fått – även jag – skriftliga svar på frågor till EU-kommissionen. Jag vill inte ta upp denna debatt mer än att jag ändå vill säga att de 8 % i nedsatta arbetsgivaravgifter som vi har haft i stödområdet mycket väl ryms inom minimireglerna gällande det som EU över huvud taget inte bryr sig om. En möjlighet för regeringen hade varit att behålla detta. Nu vet vi hur läget är. Jag hoppas att man hittar någon form av lösning. Dessa 8 % gjorde oss åtminstone konkurrensneutrala gentemot Finland – däremot inte gentemot Norge.

Det här är en stor och viktig fråga. Om vi ska få företagare i Norrbotten, i det inre Norrbotten, stödområdet, att investera och tro på framtiden, att ha en framtidstro som också präglar befolkningen i övrigt, så tror jag att det är alldeles nödvändigt att göra något åt det här. Jag har förstått att statsrådet också har den uppfattningen. Men man får inte vänta. Precis som i fråga om infrastrukturpropositionen och den regionalpolitiska propositionen får det inte ta årtal, som det nu har gjort. Det beklagar jag verkligen.

Men med de här påminnelserna kanske statsrådet skyndar på. Vi hoppas nu att det här kommer tidigt i höst.

Överläggningen var härmed avslutad.

8 § Svar på interpellation 2000/01:314 om insamling av miljöfarliga batterier

Anf. 42 Miljöminister KJELL LARSSON (s):

Fru talman! Kenneth Lantz har frågat mig om vilka åtgärder jag avser att vidta för att alla uttjänta batterier ska samlas in.

Den nya batteriförordningen trädde i kraft den 1 januari 1998 och syftar till att förhindra utsläpp i miljön av kadmium, kvicksilver och bly från batterier. Förordningen har bl.a. inneburit att kommunerna måste samla in samtliga batterier, dvs. inte endast de miljöfarliga. Avgifterna för tillverkning eller import av vissa farliga batterier har höjts avsevärt. Avgifterna används till att finansiera insamling, återvinning och informations-

insatser. Avgifterna har medfört att försäljningen av batterier innehållande kvicksilver och kadmium minskat avsevärt i Sverige till förmån för mindre miljöfarliga alternativ.

För större batterier som främst används inom industrin vet vi att insamlingsnivån ligger runt 90-95 %. För småbatterier som används för konsumentändamål är insamlingsnivån troligen avsevärt lägre. Kenneth Lantz hävdar att endast ca 30 % av knappcellsbatterierna innehållande kvicksilver och kadmium lämnas i insamlingssystemen. Detta är en uppskattning som kan stämma, men eftersom batterier har olika lång livslängd är det svårt att få fram tillförlitlig statistik över hur stor andel av batterierna som samlas in.

Erfarenheter både från Sverige och utlandet visar att det är svårt att uppnå höga insamlingsnivåer för uttjänta batterier som används för konsumentändamål. Det är viktigt att så långt som möjligt minimera riskerna för att farliga ämnen sprids i miljön. Regeringen verkar därför inom EU för att få till stånd en utfasning av kadmium och kvicksilver i batterier. Det finns i dag fullgoda alternativ för de flesta användningsområden. Vid sidan av att minska batteriernas farlighet anser jag att det är viktigt att kommunerna fortsätter sitt arbete med att tillhandahålla bra insamlingsystem för batterier. Det är också viktigt att fortsätta med informationsinsatser för att uppmärksamma människor på hur viktigt det är att lämna tillbaka uttjänta batterier.

I Batteriutredningens betänkande som låg till grund för batteriförordningen framfördes ett flertal argument mot införande av pantsystem för batterier. Batterier kan inte enkelt jämföras med pant på förpackningar. De kan ha en livslängd på upp till tio år, vilket antagligen urvattnar pantens ekonomiska drivkraft. De många olika typer av batterier som finns på marknaden gör att administrationen av panten skulle bli mycket krävande.

Anf. 43 KENNETH LANTZ (kd):

Fru talman! Jag vill tacka miljöministern för svaret även om jag har en del ytterligare frågor omkring detta.

Kvicksilver kan ge skador på i första hand centrala nervsystemet och njurarna. Metallen anrikas i muskulatur och nervsystem hos såväl människor som djur. Trots att man i Sverige sedan länge har försökt begränsa spridningen av kvicksilver finns det tyvärr fortfarande uppemot 10 000 sjöar där kvicksilverhalten i fisk är dubbelt så hög som det fastlagda gränsvärdet. Gravida kvinnor och kvinnor som avser att skaffa barn rekommenderas att avstå från att äta fisk från dessa insjöar. Skälet är att det finns misstankar om kvicksilver som kan ge fosterskador eller genetiska skador.

Kadmium är ett exempel. Så gott som all kadmium som människor och djur får i sig kommer ju via maten. Där har det hamnat genom att växter tar upp kadmium som tillförs jorden via konstgödning eller utsläpp i luft och vatten. Blyet, som också anrikas i lever, njure och mjälte, ger oss förhöjda blyhalter i hjärnan.

Jag skulle vilja fråga miljöministern en sak. Mindre miljöfarliga ämnen är inte lika med helt oskadliga ämnen för miljön. De miljöanpassade batterierna innehåller mindre metaller, men de innehåller ändå nickel, mangan och järn. Är det en risk som vi helt ska bortse från? Jag undrar

Prot. 2000/01:98
24 april

Svar på
interpellationer

om miljöministern är helt nöjd med den aktuella insamlingen. Besparar vi vår natur kvicksilver och kadmium på ett adekvat sätt i dag?

Anf. 44 Miljöminister KJELL LARSSON (s):

Fru talman! Det är alldeles klart, och där tror jag att vi är överens, att det fortfarande är stora problem med tungmetaller av det slag som vi diskuterar nu, kvicksilver, kadmium och annat i naturen och i miljön. Det är en av orsakerna till att vi i Sverige är mycket aktiva när det gäller vår egen kemikaliepolitik, i arbetet med att utforma och egentligen revolutionera EU:s kemikaliepolitik och också genom att aktivt driva en internationell kemikaliepolitik. Det möte som ägde rum i våras i Nairobi i samband med UNEP:s *general council*-möte innebar ett ganska stort genombrott för detta tänkande, och det möte som äger rum i Stockholm i maj månad för att underteckna den nyligen färdigförhandlade POPS-konventionen är också ett väldigt viktigt inslag. De risker som Kenneth Lantz pekar på måste vi tillsammans försöka möta på alla möjliga sätt.

Sedan är då frågan: Kan vi göra mer när det gäller insamling av batterier? Det är möjligt att vi kan göra mer. Och jag utesluter inte möjligheten att ett pantsystem skulle kunna innebära en bättre lösning. Men jag har ännu inte blivit riktig övertygad om att så är fallet av de skäl som jag har pekat på i mitt interpellationssvar. Där har jag naturligtvis haft stöd av den diskussion som förs i den utredning som har gått igenom detta område. Så än så länge tror jag att vi ska förlita oss på arbetet med att eliminera farliga metaller från batterierna så långt det är möjligt och se till att vi har en ordentlig upplysningsverksamhet och ett ordentligt tryck på kommunerna för att de ska svara för en bra insamlingsverksamhet och för att i övrigt föra en aktiv och progressiv kemikaliepolitik.

Anf. 45 KENNETH LANTZ (kd):

Fru talman! Jag delar ministerns uppfattning om detta. Ministern framför att det är angeläget att vi får ett gott resultat. För mig finns inget egenvärde i att pantsätta någonting och arbeta med en massa pengar som ska flyta mellan olika producenter och konsumenter. Erfarenheterna visar ändå att man kan påverka konsumtionsbeteende. Det finns länder som är mycket aggressiva i sin marknadsföring av idéer och driver fram vissa idéer genom marknadsföring i TV och radio. Det skulle kunna vara en modell, och man kanske inte behöver dra i gång en pantversion. Syftet med mitt engagemang i denna fråga är naturligtvis enbart att få vår miljö om möjligt något renare.

Vilka resultat tror ministern att det är möjligt att uppnå när det gäller arbetet i EU? Rör det sig om ett år, vilket nog är omöjligt, tre år, fem år eller tio år? Vilken tid kan vi räkna med att det tar innan det vidtas några konkreta åtgärder på detta område? Det skulle vara bra att avslutningsvis få ett sådant svar.

Jag vill också notera att det fungerar alldeles utmärkt när det gäller bilbatterier. Upp till 95 % plockas in. Och några som jag talade med sade att nästan 100 % plockas in. Vid ett och annat tillfälle finns det bevis för att man har pantsatt dem mer än en gång. Men det är ju inte tanken.

Vad jag nu är mest orolig för är de små batterier som innehåller ytterst små mängder av dessa farliga gifter. Hur ser ministern på en sådan marknadsbearbetning via radio- och TV-mediet?

Anf. 46 Miljöminister KJELL LARSSON (s):

Fru talman! Jag tror också att informationsinsatser kan vara bra att använda, eller rättare sagt, jag vet att de är det. Vi har nyligen haft en informationssatsning under namnet Hem till holken, som jag själv hade glädjen att vara med och inviga. Enligt de bedömningar som nu kan göras har den gett ett ganska gott resultat. Framför allt har den ökat medvetenheten om batteriernas farlighet hos yngre människor, alltså skolbarn.

I det sammanhanget vill jag gärna upprepa min uppmaning till leksakstillverkare och till en av våra vanligaste hamburgerkedjor, att sluta dela ut eller sälja leksaker med inbyggda batterier, därför att det innebär en speciell risk när man inte ens tänker på att det finns batterier i leksakerna. Dessa leksaker hanteras sedan som vanliga leksaker och slängs och kommer på det sättet ut i naturen.

När det gäller EU-arbetet jobbar vi nu med ett nytt batteridirektiv inom EU. Där driver Sverige så hårt vi orkar tillsammans med några likasinnade länder att kadmium ska fasas ut. Vi menar nämligen att det finns alternativ till detta. Jag hoppas att vårt arbete leder till framgång, trots att det finns en hel del länder som motsätter sig detta krav. På det sättet får vi naturligtvis fortsätta att arbeta, för att eliminera så mycket som möjligt givet de tekniska förutsättningarna, men också försöka lägga tryck på industrin att utveckla nya och mindre farliga batterityper och samtidigt naturligtvis försöka åstadkomma information till allmänheten, ha bra och effektiva insamlingssystem som gör att en större andel av batterierna samlas in och slutligen naturligtvis ha kvar möjligheten att utforma någon form av pantsystem, om vi kommer fram till att det är rimligt.

En utredning ser nu över producentansvaret. Den har också i uppdrag att se om man ska bredda producentansvaret jämfört med nuvarande situation. Det är möjligt att det också kan komma en och annan idé när det gäller batterier i det avseendet.

Överläggningen var härmed avslutad.

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 16.26 på förslag av talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 18.00.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 18.00.

9 § Svar på interpellation 2000/01:341 om Sveriges åtagande enligt Kyotoprotokollet

Anf. 47 Miljöminister KJELL LARSSON (s):

Prot. 2000/01:98

24 april

*Svar på
interpellationer*

Fru talman! Lena Ek har frågat statsministern på vilket sätt regeringen arbetar för att Sverige ska kunna uppfylla sina åtaganden enligt Kyotoprotokollet. Vidare har Lena Ek frågat statsministern om han är beredd att verka för ett program för systematisk introduktion av biobränslen som drivmedel i Sverige och EU samt om han är beredd att garantera en fortsatt skattebefrielse för biodrivmedel intill dess att de tagit över som drivmedel i Sverige. Avslutningsvis har Lena Ek frågat om statsministern kommer att verka för ett förändrat uppdrag till Exportkreditnämnden så att dess verksamhet mer kommer att stödja export av miljövänlig teknik.

Interpellationen har överlämnats till mig för besvarande.

På frågan om hur regeringen arbetar för att Sverige ska kunna uppfylla sina åtaganden enligt Kyotoprotokollet har jag tidigare här i kammaren sagt att regeringen för en aktiv klimatpolitik. Det har bl.a. kommit till uttryck i statsministerns uttalade ambitioner vid partiledardebatten den 17 januari i år. Statsministern aviserade då att regeringen kommer att lägga fram en proposition i höst som baserar sig på Klimatkommitténs föreslagna målsättning för Sverige om att minska utsläppen med 2 % de kommande åren. Detta innebär att Sverige har ambitionen att föra en klimatpolitik som sträcker sig utöver kravet i Kyotoprotokollet som detta har tagit sig uttryck i EU:s bördefördelning, dvs. en möjlighet att öka utsläppen med 4 % jämfört med 1990 års nivå.

Det finns naturligtvis, fru talman, oerhört mycket mer att säga om vad vi nu gör inom klimatpolitiken både nationellt i Sverige där inte minst satsningarna på lokala investeringsprogram har gett positiva starka resultat och i EU-samarbetet där vi nu är mitt uppe i diskussionerna om EU:s klimatprogram och också sjätte miljöhandlingsprogrammet där klimatfrågorna är centrala. Det gäller också arbetet med EU:s hållbarhetsstrategi. Som Lena Ek vet har jag också varit mycket aktiv när det gäller diskussionerna för att rädda det s.k. Kyotoprotokollet och den s.k. Kyotoprocessen.

Som svar på Lena Eks fråga om biodrivmedel vill jag framhålla att redan i dag görs insatser i Sverige för att introducera dessa drivmedel.

För att alternativa drivmedel ska kunna komma till användning på längre sikt och i större skala krävs att priset blir konkurrenskraftigt jämfört med priset på konventionella fossila bränslen. Det finns därför ett stort behov av forskning, utveckling och demonstration för att sänka kostnaderna för alternativa drivmedel och för att öka effektiviteten i tillverkningsprocesserna. Detta görs bl.a. inom ramen för det energipolitiska programmet. Målet är att före programperiodens slut år 2004 demonstrera etanolframställning från cellulosaråvara i pilotskala.

EU-samarbetet är en utmärkt möjlighet att åstadkomma långsiktiga lösningar. Miljö och klimat är ett av de prioriterade områdena för Europeiska rådets möte den 15 och 16 juni i Göteborg. Ett av Sveriges bidrag till detta är att följa upp strategin för integrering av miljö och hållbar utveckling inom transportsektorn. Nyligen antogs en resolution om detta. Den innehåller en definition av vad hållbar utveckling inom transportsektorn innebär, samtidigt som den anger vissa prioriteringar. En av dessa prioriteringar är att få fram en europeisk strategi för hur alternativa eller förnybara drivmedel och ny teknik ska kunna främjas på ett bättre sätt.

I vårpropositionen aviserar regeringen att vi har för avsikt att stimulera en fortsatt introduktion av biodrivmedel och i detta sammanhang

fastlägga en strategi för hur skattenedsättning av biodrivmedel ska ske. En strategi angående detta ska vara klar till sommaren. Jag kommer att aktivt delta i detta arbete och försäkra mig om att det leder till avsedd miljönytta.

Exportkreditnämnden, EKN, spelar en viktig roll när det gäller att stödja export av miljövänlig teknik. Nämnden sorterar under statsrådet Pagrotskys ansvarsområde men jag känner väl till att den sedan en tid tillbaka driver ett aktivt miljöarbete. Nämnden har fått regeringens uppdrag att införa miljöledningssystem. Under våren 2000 presenterade EKN en miljöpolicy för garantigivning. Särskilt viktigt i miljöpolicyen är EKN:s ställningstagande för främjande av en hållbar utveckling genom att lämna garantier för export av projekt och produkter som är långsiktigt hållbara ur miljösynpunkt samt för export av svensk miljöteknik och svenskt miljökunskande.

Nämnden har förklarat att miljöpolicyen fortlöpande ska utvecklas mot bakgrund av vunna erfarenheter och den internationella utvecklingen samt att en samlad översyn av miljöpolicyen ska göras under år 2001.

Anf. 48 LENA EK (c):

Fru talman! Kära åhörare! Jag har egentligen frågat statsministern vad regeringen gör för att uppfylla de åtaganden i Kyotoprotokollet som handlar om att minska koldioxidutsläppen. Även om jag mycket uppskattar miljöministern tycker jag att det är synd att statsministern aldrig tar de övergripande frågorna. När man diskuterar sådant här handlar det ju om miljöpolitik, om ekonomisk politik och, ibland men inte så ofta, om regionalpolitik men framför allt om skattepolitik. Man får dock aldrig ett helt svar av en fackminister, och så är det hela tiden, hur gärna ministern i fråga än vill. Det tycker jag är väldigt synd.

Det är alltså synd att man inte kan få ett sammanhållet svar. Det var nämligen i det syftet som jag ställde interpellationen till statsministern men jag får väl ta detta styckevis och delat. Sedan får vi båda göra det bästa av det hela.

Jag uppskattar miljöministerns ansträngningar för att få USA att delta i de här diskussionerna – det är förstås väldigt bra – och att miljöministern har deklarerat att det kommer att bli ett förslag om utsläppsrätter, 2 %, som går utöver fördelningsbördan på EU-nivå när det gäller dessa saker. Utredaren Olof Johansson tycker förstås också att det här är väldigt bra; det är ju hans förslag. Jag vill deklarerera detta som en bas för diskussionen.

När det gäller samarbetet på EU-nivå finns det dock några saker som jag tycker är bekymmersamma, om nu målsättningen är att faktiskt minska koldioxidutsläppen. Först och främst driver ju Sverige inte en gemensam beskattning inom EU-området när det gäller miljöfrågor, något som väldigt mycket skulle underlätta arbetet med att få ordning på situationen för hela Europa – i varje fall för den del av Europa där staterna är medlemmar i Europeiska unionen.

Sedan finns det två EU-direktiv som är bekymmersamma och som, menar jag, bromsar. I varje fall bromsar regeringens användning av och hänvisning till de här direktiven.

Prot. 2000/01:98
24 april

*Svar på
interpellationer*

Först gäller det Auto-Oil-direktivet, som begränsar inblandningen av etanol till bara 5 % trots att det går att blanda i både 10 % och 15 %. Vad gör man nu under ordförandeskapshalvåret för att rätta till detta?

Vidare gäller det mineraloljedirektivet. Där finns det på skattesidan möjligheter till dispens för biodrivmedel. Det finns lite olika varianter men jag ska inte gå in på detaljer. Där har det dock legat stilla. Det har inte beviljats några dispenser på många år, vilket är väldigt synd. Inte sedan år 1998 har regeringen, enligt uppgift, beviljat någon ny dispens men jag vet att bl.a. gotlänningarna förtvivlat har försökt få till stånd en etanolfabrik i Roma på Gotland. Man hade finansieringen klar men ville ha dispens, något som man inte fick. När det gäller det sista dispensbeslutet från regeringen, vilket togs år 1999, är det viktigaste skäl som redovisas faktiskt de statsfinansiella konsekvenserna. Man säger att detta kan bli för dyrt.

Den motiveringen är enligt min mening inte längre hållbar, vare sig miljömässigt eller ekonomiskt, utan det är ett gammaldags sätt att se på saken. Utvecklingen av ny teknik förhindras. Det gäller också möjligheterna att utveckla system för distribution av biodrivmedel och teknisk utveckling samt marknadens vilja att investera i den här nya tekniken. Det är ett mycket stort bekymmer att regeringen har denna inställning i frågan.

Jag skulle också vilja höra hur regeringen själv lever upp till sina miljökrav eftersom jag har hört statsministern i regeringsförklaringar tala om att man ska nå det gröna folkhemmet. Jag skulle t.ex. vilja fråga hur många bilar i Regeringskansliet som går på alternativa drivmedel. Det skulle vara intressant med en diskussion om hur man i praktiken lever upp till sina höga principer.

Anf. 49 Miljöminister KJELL LARSSON (s):

Fru talman! Jag tycker att det är lite tråkigt att Lena Ek hellre skulle vilja diskutera med statsministern än med mig, men jag får väl finna mig i att det är på det sättet.

Vidare företräder jag här inte bara Miljödepartementet utan hela regeringen. Dessutom är det så med miljöpolitiken, som Lena Ek mycket väl inser, att jag är tvungen att svara för en väldig massa olika områden. Jag skulle tro att 80 % av alla frågor från väljare, allmänhet och journalister handlar om sådant som gäller andra områden än miljöpolitiken. Jag har en viss vana vid detta. Jag tror att jag nog kan ge ett tämligen sammanhållet svar, som bygger på hela regeringens uppfattning.

Lena Ek pekar på två direktiv som är lite problematiska inom EU. Auto-Oil-direktivet förbjuder oss att tillåta en högre inblandning än 5 % eller en lägre än 85 %. Det är ett problem, och vi har försökt åstadkomma en möjlighet till högre procentuell inblandning. Vi driver nu aktivt att nästa revidering av Auto-Oil-direktivet ska innebära sådana möjligheter inom ramen för vad som är tekniskt acceptabelt. Det finns fortfarande en del motorer som inte klarar vilken inblandning som helst.

Vi får än så länge trösta oss med att den etanol som vi har går åt. Det innebär att vi får samma klimateffekter om dubbelt så många bilar kör med 5 % inblandning som om hälften så många kör med 10 % inblandning. Med en på sikt ökad tillgång till etanol är det bra om vi kan förändra denna procentuella gräns.

Också när det gäller mineraloljedirektivet skulle vi gärna se en förändring som gynnar förnybara bränslen. Jag tror att det kan ligga i förlängningen av det som vi nu håller på med när det gäller hållbarhetsstrategi och när det gäller det sjätte miljöhandlingsprogrammet att nå därhän.

Dessutom har vi nu sagt, vilket framgår av interpellationssvaret, att vi kommer att utarbeta en strategi för introduktion av sådana här bränslen som ska vara klar till sommaren. Det var egentligen det som var huvudmotivet till att vi sade nej till några ansökningar om dispenser för inte tre år sedan utan drygt ett år sedan.

Vad gäller hur regeringen lever själv får jag väl erkänna att vi inte är så duktiga på att ha biobränsleddrivna bilar i Regeringskansliet. Det är kanske det som är huvudanledningen till att jag så ofta jag kan förlitar mig till cykeln som färdmedel.

Anf. 50 LENA EK (c):

Fru talman! Det är efter den avslutningen frestande att säga att miljöministern är ute och cyklar, men frågan är ju, även om det nu gäller miljöansvarsområdet: Varför står det i finansplanen från i höstas att biobrivmedel ska ingå i skattebasen, när ni lägger en död hand på utvecklingen inom det här området? Varför använder man inte möjligheten att ge dispenser från mineraloljedirektivet för att få i gång olika anläggningar som producerar alternativa bränslen? Jag tycker att det är två väldigt viktiga frågor.

Min tredje fråga i den här debatten blir: Hur ser miljöministern på regeringens gamla beslut att ”allvarliga statsfinansiella konsekvenser” gjorde att man har avslag den sista ansökningen om skattebefrielse i juli 1999? Jag tycker att det skulle vara intressant att få reda på det, fru talman.

Anf. 51 Miljöminister KJELL LARSSON (s):

Fru talman! Nu är det så väl beställt – och därför såg jag alldeles särskilt fram mot den här debatten – att vi sedan dess har fått en ny vårproposition. Där finns inte den mening som Lena Ek nu väl får sluta att hänvisa till med. Formuleringen i den förra propositionen refererade till en text inne i propositionen på ett sådant sätt att den har kunnat användas på det vis som Lena Ek och många andra centerpartister har gjort. Jag betraktar den som något av ett olycksfall i arbetet. Vi har nu lämnat den formuleringen, och vi har nu formuleringar som visar att vi utarbetar en strategi och funderar på vilket sätt att hantera detta i relation till mineraloljedirektivet som är det bästa. Det finns två olika möjligheter att få dispens från det direktivet. Jag tycker att detta är klara besked om att vi fortsatt har en mycket aktiv inställning till de här frågorna.

Strävandena att utarbeta en strategi var den huvudsakliga anledningen till att vi inte fattade några beslut om de projektdispenser som fanns på bordet för drygt ett år sedan. Det är möjligt att det finns formuleringar som säger att det här kan vara ett statsfinansiellt problem, och det är klart att om man släpper fritt fram för alla tänkbara projektdispenser, är det möjligt att miljönyttan inte motsvarar skattebortfallet. Också det är en orsak till att vi behöver en strategi. Vi behöver titta på miljönyttan av de här olika bränslena för att komma rätt i besluten om projektdispenser.

Anf. 52 LENA EK (c):

Fru talman! En av de stora nyheterna i VÅP:en som kom i förra veckan var den lilla anteckningen på s. 142 om utarbetande av en strategi för alternativa drivmedel. Jag tycker att den var väldigt bra. Jag ser det som en stor framgång, lite grann som ett resultat av de debatter som bl.a. vi två har haft i den här kammaren. Det är självklart väldigt roligt.

Jag tycker också att det är väldigt kul att höra miljöministern kalla den som jag anser väldigt olyckliga formuleringen och pekpinnen i höstens finansplan ett olycksfall i arbetet. Problemet är att andra ministrar har sagt precis så som det stod i den. Ordföranden i finansutskottet har sagt att man absolut står fast vid den formuleringen. Det ska bli intressant att följa den fortsatta kampen om hur det här ska definieras.

Jag tycker själv att det är väldigt olyckligt att meningen infördes. Jag vet att den har fördröjt investeringar på det här området och orsakat stor tveksamhet i industrin. Det krävs ju stora pengar för att starta någonting nytt.

Det är vidare så att man måste beräkna ekonomi på ett avvikande sätt när det gäller miljöfrågor och sätta en prislapp också på skador på miljön. Jag hoppas, ärligt talat, att den gammaldags värdering som återspeglas i regeringsbeslutet från juli 1999 ska försvinna och att detta blir väldigt tydligt i strategin.

Jag har i andra utskottstexter också sett att man tror att det är för dyrt att släppa fram biobränslen. Jag tror helt annorlunda. Jag menar att det är nödvändigt och skapar jobb och en bättre tillväxt i vårt land, för att inte tala om hur det återverkar på balansen i utrikeshandeln. Framför allt bidrar det till att förbättra miljön inte bara här utan också på många andra ställen i världen, dit vi faktiskt kan exportera om Exportkreditnämnden sköter sig väl fortsättningsvis.

Anf. 53 Miljöminister KJELL LARSSON (s):

Fru talman! Jag är naturligtvis väldigt glad över att vi är överens om att det är ett bra initiativ som regeringen nu har tagit att utarbeta den här strategin och att vi ska kunna ha den här strategin på bordet tämligen snart.

Jag håller fullständigt med Lena Ek om att vi ska ha prislappar på miljöskador. Jag sade så sent som på en konferens i går att om det är någonting som man skulle kunna göra i ett slag för att få till stånd en ordentlig vändning när det gäller inte minst de globala miljöproblemen, är det att ta bort alla de subventioner som i dag finns i världen. Jag tror att det handlar om 100 miljarder dollar i subventioner av fossila bränslen. Dessutom borde man introducera bra incitament för introduktion av förnybara bränslen.

Det är klart att det som jag tror om världen tror jag också om Sverige. Det verkar alltså som om vi är ganska överens också om detta. Tyvärr är vi väl inte överens – det beklagar jag – om andra åtgärder. Jag tänker nu närmast på lokala investeringsprogram, där vi har stött olika insatser inklusive förnybara bränslen på ett sätt som gör att vi nu kan hävda att vi har minskat koldioxidutsläppen med ungefär två och en halv procent bara genom de här programmen. Jag nämnder det som ett exempel på att vi får hitta flera olika framgångsvägar när vi nu ska försöka göra allvar av vårt *commitment* eller åtagande enligt Kyotoprotokollet.

10 § Svar på interpellation 2000/01:345 om bunkerolja miljöklass 1

Anf. 54 Miljöminister KJELL LARSSON (s):

Fru talman! Hans Stenberg har frågat vad jag avser att vidta för åtgärder för att påverka övriga EU-länder så att bunkerolja av miljöklass 1 blir tillgänglig i alla Europas hamnar.

Sverige lägger stor vikt vid arbetet med ekonomiska styrmedel för att komma till rätta med luftföroreningar från sjöfarten. Det svenska systemet med miljödifferentierade farledsavgifter är unikt i världen. Ca 1 500 fartyg har lämnat intyg om att de använder lågsvavligt bränsle. En annan åtgärd som kan nämnas är s.k. restitution för installationer av miljövänligare avgasrening och motorer.

En översyn som gjorts av dessa miljödifferentierade sjöfartsavgifter visar att de är en stor framgång. Med den positiva utveckling som konstateras redan efter ett par år bedömer Sjöfartsverket att det bör vara möjligt att uppnå en 75-procentig reduktion av svavel- och kväveoxidutsläppen från sjöfarten i Sverige.

För att öka tillgängligheten av bunkerolja av god miljö kvalitet i andra europeiska hamnar är det viktigt att efterfrågan av en sådan produkt stimuleras. I flera länder diskuteras nu olika sätt att ekonomiskt stimulera miljöförbättringar inom sjöfarten. Europeiska kommissionen utreder frågor om ekonomiska styrmedel för att minska sjöfartens luftföroreningar.

Vid sidan av ekonomiska styrmedel är en annan viktig åtgärd för att öka efterfrågan att verka för en högre medvetandenivå om miljökonsekvenser av transporter. Det pågående arbetet inom EU med att integrera miljötänkande i samtliga politikområden utgör en viktig del i ett sådant arbete. Denna s.k. sektorsintegration är en viktig förutsättning för att effektivt kunna hantera frågor som den om tillgänglighet av drivmedel med så god miljö kvalitet som möjligt i ett europeiskt sammanhang.

Sverige har varit pådrivande i denna process, som tar sin utgångspunkt i Amsterdamfördraget och besluten från toppmötet i Cardiff 1988. En viktig del i denna process är det förslag till strategi för hållbar utveckling som EU-kommissionen kommer att lägga fram till toppmötet i Göteborg i juni i år. Sverige verkar för att Europeiska rådet ska anta en strategi som innebär konkreta förslag till hur EU:s politik ska inriktas mot hållbar utveckling. Transportpolitiken är en viktig del av denna strategi.

Som ett led i detta bör nämnas att transportministerrådet den 5 april i år antog en resolution om integrering av miljöfrågor och hållbar utveckling i transportpolitiken. Resolutionen innehåller bl.a. vissa prioriteringar för de närmaste åren. En av dessa prioriteringar är att få fram en europeisk strategi för hur ny teknik och förnybara drivmedel ska kunna främjas på ett bättre sätt.

Anf. 55 HANS STENBERG (s):

Fru talman! Jag får börja med att tacka miljöministern för det positiva svaret på min interpellation. Det är bra att regeringen arbetar aktivt med frågorna gentemot övriga länder i Europa. Det händer faktiskt en del. Men det kan inte hjälpas att man blir frustrerad. Det känns som om det går sakta.

Sjöfarten borde vara helt överlägsen andra transportmedel ur miljösynpunkt. Ur energiförbrukningssynpunkt är den helt överlägsen, speciellt när det gäller flöden av tungt gods. Tyvärr finns det mycket av dåliga oljor. Det finns få fartyg med katalysatorer. Det gör att sjöfarten, i stället för att vara vårt miljövänligaste transportmedel, i dag är ett stort miljöproblem. Sjöfarten är i många fall inget bra alternativ ur miljösynpunkt.

Vissa rederier har installerat katalysatorer på sina fartyg och använder bunkerolja av miljöklass 1. När fartygen är utrustade på det viset är det faktiskt det absolut bästa sättet att transportera. Det är viktigt att stimulera fler redare att utrusta sina båtar med katalysatorer. Tyvärr har de redare som har katalysatorer på sina fartyg ett elände att få tag i olja av rätt kvalitet, även i Europas största hamnar. Det är ett stort bekymmer.

Ett annat problem, även om det inte är lika akut, är att den miljövänliga bunkeroljan är betydligt dyrare än den högsvavliga oljan. Det blir dubbla konkurrenssnackdelar: dels högre priser, dels administrativt krångel för att få tag i olja av rätt kvalitet.

Allt som har gjorts i form av differentierade farledsavgifter osv. är bra för miljön. Men om vi ska få ned utsläppen till en acceptabel nivå måste vi se till att de rederier som satsar på miljövänlig teknik inte missgynnas. Den situationen har rätt i ett par års tid, och det blir inte bättre. Jag hoppas verkligen att regeringen kan sätta in ordentliga insatser och försöka påverka andra länder att utvecklas i miljövänlig riktning.

Anf. 56 Miljöminister KJELL LARSSON (s):

Fru talman! Jag tycker på samma sätt som Hans Stenberg att det går fruktansvärt långsamt på detta område, liksom på många andra. Man tycker att det finns enkla lösningar. Ändå tar det väldigt lång tid.

Det finns tre huvudmöjligheter för att arbeta vidare. För det första kan man försöka sprida systemet med hamn- och farledsavgifter till andra länder. Det innebär att det blir billigare för redarna att använda bra miljöbränslen. Orsaken till att det är dyrare i dag är naturligtvis att mycket små kvantiteter efterfrågas. Om man kan få upp efterfrågan genom olika stimulanser kommer priset på bunkeroljan att gå ned.

För det andra kan man fortsätta arbeta i enlighet med vårt arbete för EU:s svaveldirektiv. Där finns bestämmelser om att bränslen som omfattas ska ha en svavelvikt under 0,2 %. Det finns ett fartygsbränsle, marint dieselbränsle, som omfattas av direktivet. Här har kommissionen i direktivet uppmuntrats att återkomma med förslag på åtgärder för att minska utsläppen i övrig marin olja. Man arbetar med det för närvarande inom ramen för det som kallas CAFE, Clean Air for Europe-programmet.

Den tredje framgångsvägen är att arbeta vidare inom IMO, den internationella sjöfartsorganisationen. Där har Sverige varit starkt drivande i arbetet med den sjätte bilagan till sjöfartens miljökonvention, den s.k. Marpol, som behandlar utsläpp till luft. Där finns ett generellt tak på 4,5 viktprocent svavel. Bilagan innebär dessutom att Östersjön har utsett till

ett speciellt kontrollområde med en högsta tillåten svavelhalt i bunkerolja på 1,5 viktprocent. Sverige driver med god framgång att även Nordsjö-länderna ska omfattas av begränsningarna.

Tyvärr måste den sjätte bilagan, som skulle vara ett stort steg på vägen mot det som Hans Stenberg och jag är ute efter, ratificeras av 15 stater, minst 50 % av världshandelstonnaget. För närvarande har endast Sverige, Norge och Singapore, 9 % av världshandelstonnaget, ratificerat bilagan. Vi försöker driva på övriga EU-länder att ratificera. Det verkar som om det arbetet ska kunna ha framgång. Men det tar lång tid, som jag sade i inledningen och som Hans Stenberg också var inne på. Det gäller tyvärr det mesta av internationellt miljösamarbete.

Anf. 57 HANS STENBERG (s):

Fru talman! Det känns roligt att miljöministern och jag är så överens i frågan. Bara för att understryka hur viktigt det är vill jag peka på att vissa färjerederier har ställt av katalysatorerna på sina båtar, därför att de inte ser någon konkurrensfördel i att använda den miljövänligaste tekniken. De sparar pengar genom att ställa av katalysatorerna. De slipper krånglet med att få tag i bränsle av god kvalitet och kan dessutom köra båtarna billigare. Det är en utveckling som är alldeles på tok.

Det är få rederier som har den här typen av katalysatorer på sina fartyg. Om man inte ser till att det finns diesel av rätt kvalitet i hamnarna får de egna fartygen en konkurrensfördel. Jag tror inte att länderna medvetet planerar det. Men det blir så i praktiken att fartygen i de egna länderna får en konkurrensfördel genom att man inte ser till att det finns miljövänliga alternativ. Så här kan vi inte ha det.

Jag hoppas och har förtrostan om att miljöministern med kraft driver de här frågorna framöver.

Överläggningen var härmed avslutad.

11 § Svar på interpellation 2000/01:378 om överklaganderegler

Anf. 58 Miljöminister KJELL LARSSON (s):

Fru talman! Runar Patriksson har frågat mig om regeringen och jag är beredda att diskutera möjligheten att införa någon form av tidsgaranti för beslut i överklagade ärenden.

Inledningsvis vill jag säga att jag naturligtvis delar Runar Patrikssons uppfattning att det är av stor betydelse att överklagade ärenden handläggs så snabbt som möjligt. Det är viktigt för enskilda att få besked i frågor som ofta rör personliga eller ekonomiska förhållanden. Det är emellertid även viktigt att handläggningen sker noggrant och att underlaget lever upp till de krav som rättssäkerheten ställer.

När förvaltningsmyndigheter handlägger förvaltningsärenden gäller förvaltningslagen. Enligt den ska varje ärende där någon enskild är part handläggas så enkelt, snabbt och billigt som möjligt utan att säkerheten eftersätts. Bestämmelsen beaktas även vid handläggningen av regeringsärenden.

Prot. 2000/01:98
24 april

*Svar på
interpellationer*

En enkel, snabb och rättssäker handläggning eftersträvas alltså vid all handläggning av förvaltningsärenden. Deras karaktär är dock mycket skiftande. Vissa ärenden är tämligen enkla, medan andra är komplicerade. I många fall måste yttranden genom remiss inhämtas, rättsfrågor och tekniska frågor utredas osv. Hur lång tid detta tar är naturligtvis beroende av vilka svårigheter som visar sig i de olika ärendena. Det skulle därför vara mycket svårt att på förhand sätta upp en generell tidsram inom vilken överklagade ärenden alltid skulle vara avgjorda. Enligt min mening finns det därför inte behov av att införa någon ytterligare regel utöver den nu gällande mycket viktiga bestämmelsen i förvaltningslagen om snabb och rättssäker handläggning av ärenden.

Det ställer naturligtvis också stora krav på t.ex. mig som minister att försöka se till att vi har en snabb och effektiv handläggning på mitt departement. Det är ett krav som jag har arbetat en hel del med.

Anf. 59 RUNAR PATRIKSSON (fp):

Fru talman! Jag tackar för svaret även om jag kanske inte är helt nöjd. Om jag är nöjd kanske inte spelar så stor roll. Jag har skrivit denna interpellation till ministern med anledning av vissa ärenden vars existens ideligen påtalas för oss riksdagsledamöter.

Jag ska komma in på frågan varför dessa ärenden blir så irriterande. Det handlar ofta om glesbygdens och landsbygdens möjlighet att försöka klara sig själv. Vi vet att regionala stöd, kommunala utjämnningar och sådant skapar debatt i kammaren. Det är inte alltid så lätt att få medel fördelat till sådana saker.

När det kommer fram förslag som innebär att man försöker göra någonting för att klara sig själv stoppas dessa. I min interpellation till miljöministern har jag lämnat ett exempel på ett enda ärende. Det gäller ett ärende i min hemkommun. Nu är det inte det ärendet vi ska debattera i dag, men man måste ju ha något exempel.

Anledningen till att jag tar upp detta ärende är att man på departementet säger att orsaken till att det inte blir besvarat är att det ligger många fler ärenden som är ännu äldre. Jag har ärendet med mig här. Det gäller Lennart Hard från Sillerud i min hemkommun Årjäng. Det ärendet är överklagat den 17 augusti 1998.

Jag kan lite om det här ärendet. Jag har talat med byggnadsnämnden och kommunstyrelsen i Årjängs kommun. Det är ett ganska litet ärende – för ministern och departementet borde det vara det. Men det är ett stort ärende för Årjängs kommun och för möjligheten att skapa någonting själv.

Jag har varje månad under ett års tid påtalat ärendet för handläggare på departementet. För ett år sedan besöktes kommunen i detta ärende. Men fortfarande har inget besked kunnat ges. Det är det senaste beskedet för tre veckor sedan.

Jag vill nämna ordet ovanifrånperspektiv, som jag tror att Miljödepartementet ska tänka på. Det gäller strandskyddsfrågor, naturvårdsområdesfrågor och rovdjursfrågor. Människor som bor i glesbygd och landsbygd som ska försöka klara sig själva utsätts ofta för problem när de ska försöka klara sig själva.

Ovanifrånperspektivet känns många gånger svårt. De som sitter i den byggnadsnämnd som återkommer till ärendet med Lennart Hard är

mycket frågande inför varför det inte kommer något svar efter tre år. Alla har skrivit att de anser att ärendet är enkelt och borde kunna godkännas.

I den byggnadsnämnden sitter socialdemokrater, folkpartister och personer från samtliga partier som är representerade här i riksdagen. De kan inte riktigt förstå att man inte kan få ett svar inom rimlig tid.

Mitt krav på en garantitid för överklagade ärenden borde vara rimligt. Om mitt i interpellationen föreslagna tremånadersperspektiv är kort, varför då inte sex månader i stället, med en skyldighet att anmäla varför man inte svarar?

Jag anser att det är rimligt med en garantitid. Det ska bli intressant att höra vad ministern har för skäl till att det inte ska gå. Är det rimligt, ministern, med tre års betänketid?

Anf. 60 Miljöminister KJELL LARSSON (s):

Fru talman! Jag vill visst se Runar Patriksson nöjd. Jag tycker att värmlänningar nästan har en allmän plikt att vara nöjda, belåtna, glada och goda.

Jag håller med om att tre år är lång tid för ärendet. Det beror på speciella förhållanden. Det är inte något litet enkelt ärende, även om det kan tyckas så för dem som är närmast berörda.

Nu tror jag att Runar Patriksson kommer att få besked i ärendet inom en väldigt kort tid. Jag får se om Runar Patriksson också är nöjd med det besked som kommer att lämnas i det speciella ärendet.

Runar Patriksson tar upp en fråga som har bekymrat mig en hel del. Det är resonemanget om ovanifrånperspektivet. Jag är inte riktigt säker på att jag vill följa med i det resonemanget.

Runar Patriksson nämner också som exempel rovdjursfrågorna. Jag har varit i elden en hel del när det gäller ett av våra vanligaste rovdjur, och förresten allihop. Jag har mött detta argument också när jag har diskuterat snöskoterfrågan i Kebnekaisefjällen med norrbottningarna.

När man inte får sin vilja fram är det väldigt lätt att hitta förklaringen om ovanifrånperspektiv. Det talas mycket om nollåttor. Det beskrivs hur vi sitter världsfrånvända utan kontakt med människors vardag och fattar våra beslut i våra elfenbenspalats.

Jag tycker att det resonemanget är lite farligt. Vargfrågan bygger i grund och botten på rovdjurspropositionen. Såvitt jag vet fick den vad gäller de väsentliga sakerna ett mycket brett stöd i Sveriges riksdag av representanter från hela landet. Det fanns ganska små minoriteter som hade andra uppfattningar, t.ex. när det gäller etappmål för vargar och annat.

När jag diskuterar snöskotrar med mina vänner i Norrbotten och i Kiruna gör jag det med utgångspunkt från ett riksdagsbeslut, som jag tror var enhälligt, om hur vi ska se på möjligheten att bevara områden i Norrbotten från snöskoteråkning. Också där står riksdagsmän bakom, representerande hela landet och alla olika partier och landsdelar.

Det är möjligt att det lite grann är en demokratifråga hur man beskriver sådana frågor. Jag känner mig inte särskilt träffad av bilden att jag utan att ha någon förståelse eller kunskap om människors vardag sitter och fattar mina beslut. Jag har verkligen stora ambitioner att sätta mig in i hur människor ser på vargar, oavsett om de är positiva till vargar eller

Prot. 2000/01:98
24 april

Svar på
interpellationer

negativa till vargar. Jag försöker grunda mina beslut på att ordentligt förstå människors synpunkter på detta.

Det är inte heller så att alla människor i Årjängs kommun vill komma åt vargarna till varje pris. Jag har fått en mängd reaktioner från människor i glesbygd och i vargbygder som tvärtom uttrycker sin stora tack-samhet för att jag har engagerat mig i frågan. Samma sak gäller även andra frågor som handlar lite grann om glesbygd och där det är lätt för dem som vill ha en särskild linje att tala om ovanifrånperspektiv.

Anf. 61 RUNAR PATRIKSSON (fp):

Fru talman! Det blev ju en intressant debatt när vi också fick rovdjursfrågan på bordet i frågan om garanti för byggärenden. Men ministern kanske ändå i sitt sista inlägg kan säga någonting om möjligheten till en sådan garanti.

När det gäller ovanifrånperspektivet måste jag få möjligheten att säga till miljöministern att vi i Folkpartiet har ett program som heter Bo där du vill. Där säger vi: Flytta ned besluten som gäller strandskydd, skoterleder och vandringsleder samt rovdjursfrågan på en lägre nivå! Naturligtvis kan vi anta övergripande mål om t.ex. rovdjursfrågan, men sedan tror jag att detta ska hanteras av folket som är berört.

Jag har sagt det tidigare, och jag säger det igen här för protokollets del: Den motion som jag skrev här i riksdagen i rovdjurs- och vargfrågan är antagen, exakt likadan, som 41:0 i Årjängs kommuns kommunfullmäktige. Det är inget påhittat. Jag är ingen rovdjursovän, men vi som lever och bor mitt bland de 100 vargar som vi nu tror finns anser kanske att det just för tillfället inte finns plats för fler.

Kanske vi också ska ta en sista diskussion om byggärendena, där ministern enligt svaret säger – vilket jag tycker är så bra – att det är viktigt för den enskilde att få besked i frågor som ofta rör personliga ekonomiska förhållanden. Det gäller ekonomiska förhållanden för den enskilde, och det gäller för en kommun att försöka klara sig själv. Därför är frågan om garantimöjligheten, dvs. att ett departement inte ska kunna ligga på ett ärende i mer än tre år, så viktig.

Anf. 62 Miljöminister KJELL LARSSON (s):

Fru talman! Vi är överens om att det är viktigt att få ett bra, snabbt och säkert avgörande i de här frågorna. Jag har också jobbat aktivt på departementet för att bringa ned tiderna, och jag tror att vår ärendebalans har minskat med 50 % i år jämfört med förra året. Vi är bäst – åtminstone näst bäst – bland departementen i det avseendet.

Men det är en annan sak att införa en garanti. Jag tycker att jag ganska väl har argumenterat mot garantin i mitt interpellationssvar. En sådan garanti kan t.ex. inte ta hänsyn till att det finns ärenden som måste ta längre tid, som måste lösas efter det att man har haft syn och som man måste kommunicera med olika personer om. Det är ett ganska komplicerat förfarande, där man måste kommunicera med de andra om varje ny synpunkt från en av de inblandade. Man måste sedan ge dem tid att komma tillbaka med sina svar på detta.

Jag tror alltså att en sådan här garanti rakt över x månader blir ett väldigt trubbigt instrument. Men jag är beredd att fortsätta att arbeta för att minska beredningstiderna för överklagandeärenden, och jag hoppas att

dessas mina fortsatta ambitioner kommer att göra Runar Patriksson nöjd och belåten så småningom.

Dessutom vill jag tillägga att det inte bara är Folkpartiet som säger att man vill flytta ned besluten på en lägre nivå. Det vill naturligtvis jag också. Men det finns områden där vi inte kan göra det därför att vi vet att resultaten i så fall blir tveksamma. Även Folkpartiet och Runar Patriksson menar förstås att det finns beslut som måste fattas på nationell nivå. I detta avseende, när det gäller rovdjurspolitiken, har vi också sagt i propositionen att när vi har nått etappmålet så kan vi börja diskutera en mer decentraliserad förvaltning av t.ex. vargstammen. Då har vi en grund för att flytta ned besluten på lägre nivå som vi saknar i dag, när vi fortfarande har en liten – om än snabbt växande – vargstam.

Anf. 63 RUNAR PATRIKSSON (fp):

Fru talman! Jag tackar miljöminister Kjell Larsson för debatten, som blev intressantare än jag hade trott. För att man inte ska behöva känna en liten tillfredsställelse med detta snack om ovanifrånperspektiv så vågar jag också påstå att jag inte tror att det är någon fara med att låta regionala myndigheter besluta om strandskydd, om skoterleder och om vandringsleder. Det vet en kommunpolitiker från en kommun med 100 mil stränder och mycket vandringsleder. Det där klarar de av själva!

Om rovdjuren ska överleva och ha det bra så tror jag att de får det bäst om man får ta ansvaret för deras fortsatta levnad på den regionala nivån.

Anf. 64 Miljöminister KJELL LARSSON (s):

Fru talman! Jag hoppas att vi snart kommer till en situation där vi kan göra en sådan decentralisering när det gäller vargarna.

Skoterfrågan – hur man kan använda skotern – är redan decentraliserad, fränsett att riksdagen har sagt att vissa områden är av ett sådant nationellt intresse att vi där inte ska ha skoter. Där finns det begränsningar för vad man kan göra nationellt, och såvitt jag förstår är det nödvändigt att ha den typen av begränsningar.

Jag måste sluta med att säga att jag i motsats till Runar Patriksson inte är förvånad över att debatten har varit intressant – det tänkte jag att den skulle bli den dag som jag såg att jag skulle få föra en interpellationsdebatt med honom. Tack!

Överläggningen var härmed avslutad.

12 § Svar på interpellation 2000/01:362 om samråd före vräkning

Anf. 65 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s):

Fru talman! Ulla-Britt Hagström har frågat mig vilka åtgärder jag tänker vidta för att minska antalet vräkningar.

Först vill jag gärna framhålla att antalet verkställda avhysningar vid landets kronofogdemyndigheter stadigt har minskat sedan år 1994. Som Ulla-Britt Hagström nämner verkställde kronofogdemyndigheterna förra året drygt 5 000 avhysningar, vilket var det lägsta antalet sedan år 1990.

Prot. 2000/01:98
24 april

Svar på
interpellationer

Under mitten av 1990-talet uppgick antalet verkställda avhysningar till ca 7 500 per år.

Självfallet är antalet avhysningar ändå otillfredsställande stort. Det ger anledning att ställa frågan om antalet skulle kunna minskas genom ändringar i hyreslagen eller genom andra åtgärder.

Hyreslagens bestämmelser om förverkande bygger på en avvägning mellan å ena sidan den enskilda hyresgästens intresse av att behålla sin bostad, å andra sidan hyresvärdens intresse av att bedriva en rimlig fastighetsförvaltning och övriga hyresgästers behov av trygghet. Hyresgästen kan förlora sin lägenhet om han eller hon har gjort sig skyldig till ett avtalsbrott, t.ex. inte betalat hyran. Samtidigt finns det spärar som förhindrar att hyresgäster förlorar sina lägenheter på grund av enbart glömska eller förbiseende.

Om hyresrätten är förverkad på grund av dröjsmål med betalning av hyran får hyresgästen inte skiljas från lägenheten om hyresvärden inte har skickat en skriftlig underrättelse till hyresgästen. Underrättelsen ska innehålla att hyresgästen kan få tillbaka hyresrätten om hyran betalas inom en treveckorsfrist. Hyresvärden måste också skicka ett meddelande om uppsägningen och anledningen till denna till socialnämnden. Om socialnämnden under treveckorsfristen åtar sig att betala hyran får hyresgästen behålla lägenheten.

Även när hyresrätten är förverkad på grund av störningar i boendet måste hyresvärden skicka en underrättelse till socialnämnden. Hyresgästen får inte skiljas från lägenheten om han eller hon vidtar rättelse innan hyresavtalet har sagts upp. Detta gäller dock inte vid särskilt allvarliga störningar.

Det har i flera lagstiftningsärenden övervägts om reglerna i hyreslagen om förverkande bör ändras. Senaste gången frågan behandlades var år 1998. Då övervägdes bl.a. att förlänga den nuvarande treveckorsfristen och att införa krav på att hyresvärden måste avisera hyran och skicka betalningspåminnelse. Regeringen gjorde då bedömningen att ändringar i reglerna inte annat än undantagsvis skulle få någon effekt i de fall som går till avhysning. Jag har för närvarande inte anledning att göra någon annan bedömning.

Som Ulla-Britt Hagström nämner finns det exempel på kommuner som genom förebyggande och uppsökande verksamhet har lyckats att kraftigt minska antalet vräkningar. Samtidigt finns det kommuner som inte vidtar några åtgärder alls såvida inte den enskilda hyresgästen hör av sig. Enligt min mening bör alla kommuner känna ett ansvar för att undvika att t.ex. dröjsmål med hyresbetalning resulterar i en avhysning.

Regeringen tillkallade år 1998 en särskild kommitté, Kommittén för hemlösa, som har till uppgift att föreslå åtgärder som kan skapa en bättre situation för de hemlösa och förhindra att hemlöshet uppstår. Kommittén har fördelat statliga medel till olika projekt angående hemlöshet som kommuner och organisationer bedriver. Regeringen har under åren 1999–2001 avsatt 30 miljoner kronor för dessa projekt. Kommittén kommer att avge sitt slutbetänkande till det kommande årsskiftet och kan då komma att lämna förslag som syftar till att minska antalet avhysningar och därmed uppkomst av hemlöshet.

Jag kan också nämna att regeringen i vårpropositionen har avsatt ytterligare 30 miljoner kronor för försöksverksamhet angående hemlöshet. Försöksverksamheten ska bedrivas under tre år.

Sammanfattningsvis är jag för närvarande inte beredd att ta initiativ till någon översyn av bestämmelserna om avhysning utan vill i stället avvakta de förslag som Kommittén för hemlösa lämnar.

Prot. 2000/01:98
24 april

*Svar på
interpellationer*

Anf. 66 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd):

Fru talman! Jag vill tacka statsrådet Lövdén för ett seriöst svar på min fråga om åtgärder för att antalet vräkningar ska minska. Den vanligaste orsaken till vräkning tycks vara obetalda hyror. Andra orsaker är störande beteende och olovlig andrahandsuthyrning. Det finns inte någon lagstiftning om att kommunen ska erbjuda samråd mellan den som hotas av vräkning och fastighetsägaren. Uppsägning av hyresavtal som gäller bostadslägenhet får i vissa fall inte ske förrän socialnämnden underrättats, alltså i vissa fall.

Jag har genom mitt arbete i bostadsutskottet tagit vara på möjligheten att vara ute i landet och diskutera boendesociala frågor. Också som ledamot i ALLBO-kommittén kom jag dessa frågor nära. Det är orimligt i ett välfärdsland att psykiskt sjuka ska hamna bland de hemlösa och att kvinnor ska bli offer för prostitution denna väg.

Den 10 januari redovisades under DN Debatt en ny rapport om svensk bostadspolitik. Vart tolfte barn i Sverige lever i fattigdom. Som lärare under 30 år före mitt riksdagsuppdrag kan jag bekräfta att min upplevelse stämmer med artikeln. Vi måste kunna fördela välfärden mer rättvist.

Fru talman! Under år 2000 inkom 13 955 ansökningar om verkställighet av avhysning till kronofogdemyndigheterna. Av dessa verkställdes 5 055. Kronofogdemyndigheten i Stockholm svarar att den absolut vanligaste orsaken till vräkning är obetalda hyror. Vi måste givetvis inpränta hos alla att det är en skyldighet att betala hyran, men jag kan reagera mot strängheten mot den enskilde med svag ekonomi. Hyresrätten anses förverkad om hyresgästen dröjer med att betala hyran mer än en vecka efter förfallodagen. Det finns en möjlighet att inom tre veckor betala och få tillbaka hyresrätten. Uppsägningen och anledningen lämnas till socialnämnden, men det finns ingen skyldighet för socialnämnden att skapa ett samråd för att stödja den enskilde.

Samtidigt har vi ett system för bostadsbidragen där den enskilde kan bli återbetalningsskyldig av stora summor därför att staten inte maktar med att göra mer än en avstämning på ett helt år. Vissa hushåll där man studerat första halvåret och sedan fått ett arbete har fått betala tillbaka upp till 2 000 kr per månad av bostadsbidragen till staten. Det finns ingen logik i detta.

År 1995 var totalkostnaden för bostadsbidraget ca 9 miljarder kronor. Sedan dess har det sänkts till en ramanslagnivå i vårpropositionen på 4,2 miljarder. Det är mer än en halvering.

År 1992 bodde drygt hälften av barnfamiljerna med bostadsbidrag i hyreslägenheter medan 30 % bodde i eget hem. Nu bor mer än 80 % av barnfamiljerna med bostadsbidrag i hyreslägenheter. Majoriteten av dessa är ensamföräldrar.

Jag skulle vilja ställa en fråga till statsrådet Lövdén. Det är riktigt att antalet verkställda avhysningar sjunker. Det sker dock långsamt. År 1998 var de 5 945, 1999 var de 5 614 och 2000 var de 5 055. Vilka grupper är det som inte får hjälp av socialtjänsten att genom samråd och tillfälligt stöd behålla sin lägenhet? Vart tar de personer som avhyses från sin lägenhet vägen? Det är frågor som jag vill att vi går in på djupare.

Anf. 67 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s):

Fru talman! Jag delar Ulla-Britt Hagströms uppfattning om det betydelsefulla och viktiga i att vi bringar ned antalet avhysningar. Det är också de intentioner som ligger bakom diskussionerna både kring de allmännyttiga bostadsföretagens framtid och vikten av att kommunerna har dem som ett bostadspolitiskt instrument och kring det arbete som Kommittén för hemlösa bedriver.

Det finns goda exempel – jag har sett det själv runtom i landet. Jag besökte Lilla Edets kommun för inte så länge sedan och såg ett alldeles utmärkt exempel på hur fastighetsägarna tillsammans med kommunen och socialtjänsten samverkar kring att uppsöka alla dem som får besked från fastighetsägaren om att de ska mista sin lägenhet till följd av att de inte har betalt hyran. Det handlar om en aktivt uppsökande verksamhet för att på så sätt hjälpa till att undvika avhysningar. Jag tycker att det är alldeles ypperligt att bedriva den typen av verksamheter. Jag skulle önska att samtliga kommuner i det här landet hade den ordningen. Fastighetsägaren är ju skyldig att meddela socialnämnden när man säger upp ett hyreskontrakt på grund av att man inte har betalt sin hyra.

Vi får väl se vad Kommittén för hemlösa kommer fram till. Vi kommer att följa den frågan väldigt noga. Jag har också inhämtat att Kommittén för hemlösa prövar möjligheten att vi ska införa nya regler. Vi får titta på det när de presenterar sitt betänkande vid det kommande årsskiftet.

Min uppmaning är alltså – och jag tycker att vi gemensamt har ett ansvar för att det också blir verkställt – att kommunerna tar det ansvar som de har möjlighet att ta i de här sammanhangen. Det finns väldigt många goda exempel på att kommuner gör detta också.

Anf. 68 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd):

Fru talman! Statsrådet Lövdén vill i alla fall avvakta de förslag som Kommittén för hemlösa lämnar vid årsskiftet. Jag har också försökt att följa denna kommittés arbete och bl.a. inbjudit Widar Andersson till en samling här i riksdagen om hemlösas situation. Jag kan inte se att de i direktiven har uppgiften att ändra hyreslagens bestämmelser om förverkande. Däremot tas i SOU 2000:14, *Adressat okänd – om hemlöshetens bakgrund, orsaker och dynamik*, upp rubriken Vräkningar från bostaden – men till vad? Det finns inget svar på frågan.

Bostadspolitiska utredningen konstaterade i sitt slutbetänkande från 1996 att många kommunala och privata bostadsföretag av fastighetsekonomiska skäl hade börjat tillämpa en hårdare linje mot människor med hyresskulder och att en hyresskuld i dag snabbare leder till vräkning.

Flertalet, två tredjedelar, av de hushåll som vräks i landet utgörs av ensamstående män mellan 25 och 40 år. Närmare 70 % är svenska medborgare. Majoriteten, 85 %, vräks på grund av obetalda hyror. Ytterligare

10 % vräks till följd av att de frekvent har betalat hyran för sent. Det är alltså ytterst få som vräks på grund av störningsbeteende. I den politiska debatten kan vi inte tala om att vräkningarna till största delen beror på hänsyn till grannar. Det måste vi givetvis ta. Ingen ska behöva leva otrygg i en trappuppgång därför att vi inte tillåter vräkning. Det är ett ekonomiskt bekymmer för svaga grupper i samhället, statsrådet Lövdén. Jag menar att det till mycket stor del har med bostadsbidragen att göra.

Fru talman! Ekonomiska bekymmer är också orsaken till flera skilsmässor. Jag har mött män som har gett upp efter en skilsmässa och lever hemlösa. Jag har mött företagare som gått i konkurs och lever hemlösa. Det är alltså inte enbart missbruk och psykiska funktionshinder som leder till hemlöshet, utan det är ekonomiska bekymmer. I många fall beror det på socialtjänstens underlåtenhetssynder och inte minst regeringens krassa hållning till bostadsbidraget.

Jag vill uppmana statsrådet Lövdén att gå tillbaka till de regler som gällde före ändringen 1997: låt familjens samlade inkomst vara bas för bostadsbidragen, och begränsa inte normen för bostadsytan lika kraftigt som i nuvarande regler. Barnfamiljer med behov av bostadsbidrag får flytta från villor där de bor relativt billigt till dyrare hyresrätter för att klara sig. Det är ytterst ologiskt. Höj den barnrelaterade delen av bostadsbidraget! Vi har inte barn boende på gatan ännu, men Stadsmissionen i Malmö berättade om 14-åringar som var hemlösa. Vi riskerar att en ungdomsgrupp missar en god start i livet.

Fru talman! Kommittén för hemlösa vill ge Socialstyrelsen i uppdrag att genomföra en undersökning av de personer som vräktes under 1999 för att kartlägga socialtjänstens insatser för denna grupp och för att få vetskap om hur stor andel som hamnar i hemlöshet efter verkställighet. Detta krav framställdes den 30 mars 2000, dvs. den 30 mars förra året.

Jag vill fråga ministern på vilket sätt det har påbörjats. Det kan ju inte väntas in, det är ju framställt.

Anf. 69 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s):

Fru talman! Nu ska vi nog ändå sansa oss lite i debatten och inte måla upp situationen som värre än vad den är. Vi har ju haft en utveckling under senare år som har lett till att antalet avhysningar minskat. Det är en följd av att vi har fått ett förbättrat ekonomiskt läge i Sverige. Fler får jobb, reallönerna ökar och situationen för barnfamiljerna förbättras via barnbidragshöjningar och andra insatser. Det syns ju också på socialbidragsberoendet, som de senaste åren har minskat kraftigt i landets kommuner.

Jag tror att det handlar om att vi förbättrar samverkan mellan socialtjänsten, kronofogdemyndigheterna och hyresvärdarna. Det handlar om att vi bedriver den typ av projekt som man gör i en del kommuner, där man är väldigt snabb på det och bevakar de situationer som kan uppstå när en hyresvärd påkallar en avhysning.

Ofta ligger det också en annan problematik bakom. Det är inte bara det att pengarna inte räcker just den månaden till hyran, utan ofta ligger det också en social problematik bakom som kräver olika typer av insatser från samhället, från socialtjänsten. Det har synt påtagligt bl.a. när det gäller psykiatrireformen. Tyvärr har vi under genomförandet av psykia-

trireformen sett problem. Människor har lämnats ganska ensamma i sina bostäder och har problem att klara sin dagliga livsföring.

Nu har många kommuner under de senaste åren jobbat aktivt med olika typer av stödinsatser. Jag tror att psykiatrireformens genomförande går åt rätt håll.

För många innebar krisen under 90-talet stora allvarliga ekonomiska påfrestningar. Nu när vi ser en annan utveckling i samhället med fler jobb, en bättre allmänekonomisk situation och stärkta reallöner kan vi också se bättre förhållanden för de grupper som är svagast. Det är en utveckling som regeringen vill fortsätta att understödja.

Sedan tror jag kanske att det krävs ytterligare insatser. Men jag vill avvakta betänkandet från Kommittén för hemlösa. Det krävs ytterligare insatser för de grupper som i dag har problem att få en fast plats på bostadsmarknaden. Jag hoppas mycket på kommittén och det betänkande som kommer att presenteras vid årsskiftet.

Anf. 70 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd):

Fru talman! Visst ligger det mycket i detta. Men man måste avvakta även det förslag som kom den 30 mars, att man ska titta vad som har hänt med de personer som vräktes under 1999. Det kan man väl påbörja tidigt. Det fick jag inget svar på.

Visst har ekonomin blivit bättre. Men klyftorna i samhället har blivit större. Debattartikeln från den 10 januari säger att vart tolfte barn lever i fattigdom. Vi har inte kommit längre, även om vi kan säga att ekonomin har fått ett visst uppsving.

Visst har antalet avhysningar minskat. Går vi tillbaka i tiden ökade antalet vräkningar mellan 1987 och 1993 med 80 %, från 4 235 vräkningar 1988 till ungefär 7 620 vräkningar 1993. Fortfarande ligger vi över antalet 1988. Vi är alltså sämre i dag än vi var 1988. Det visar bl.a. ESO-rapporten *Bostad sökes* om de hemlösa i folkhemmet. Man refererar till Konsumentverkets rapport *Vräkt i laga ordning* och säger att det fanns 40 % barn i hushållen.

Man säger också att för närmare 70 % var skulden som ledde till vräkning mindre än 20 000 kr. Efter beskedet hade 70 % kontakt med socialtjänsten. Av dessa fick en tredjedel hjälp. Jag har läst det i boken, men jag har inte analyserat det vidare. Men det står att den hjälp de fick inte bestod av pengar till hyresskulden, utan till mat, flyttning och rådgivning.

Sedan säger man också i samma rapport efter diverse beräkningar att kostnaden per hemlös är ungefär 350 000 kr, så jag håller med Lars-Erik Lövdén när det gäller de kommuner som arbetar med det här. Min hemkommun Skövde har provat en modell för att stödja hemlösa och minimerat antalet vräkningar på 90-talet. Det är en privat fastighetsägare som känner för den här gruppen människor som har gått in, och därför går det bra. Men det här behöver spridas i hela landet.

Anf. 71 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s):

Fru talman! Väldigt kort: Jag delar det sistnämnda som Ulla-Britt Hagström säger, att det här behöver spridas i hela landet. Det handlar ofta om en metodfråga. Det handlar om en aktivare insats från kommunen i samverkan med både kronofogdemyndighet och med hyresvärdar.

Gör man det – och det finns det åtskilliga exempel på i Sverige bland landets kommuner – kan man också se till att man bringar ned antalet avhysningar.

Jag tror att Kommittén mot hemlösa och dess verksamhet – man har åkt runt till landets kommuner – har inspirerat till den här typen av aktiviteter och ett ökat kommunalt engagemang. Det är kommunerna som ytterst har ansvaret för bostadsförsörjningen.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 2000/01:98
24 april

*Svar på
interpellationer*

13 § Svar på interpellation 2000/01:375 om bostadsbyggandet

Anf. 72 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s):

Fru talman! Ewa Thalén Finné har frågat mig vad jag tänker göra för att säkra ett långsiktigt stabilt bostadsbyggande när det nyligen föreslagna investeringsbidraget upphör. Hon har dessutom frågat vad jag vill göra dels för att minska skatternas andel av produktionskostnaderna och hyran, dels för att lägesfaktorn inom bruksvärdessystemet ska kunna få en större inverkan på hyressättningen.

Låt mig säga att jag delar Ewa Thalén Finnés oro för den växande bristen på hyresrättsbostäder. Det främsta hindret för ett ökat byggande är, som hon så riktigt påpekar, de höga produktionskostnaderna. Det är också för att motverka detta som det föreslagna investeringsbidraget kommer att införas. Självklart kommer regeringen att följa hur bostadsbyggandet utvecklas. Frågan om vilka insatser som kan behövas för att säkerställa ett bostadsbyggande på en hållbar nivå är föremål för överväganden i Regeringskansliet.

Men bostadsbyggandet är inte och ska inte vara bara en fråga om statliga insatser. Kommunerna har ett stort ansvar för att hålla nere såväl mark- och exploateringskostnader som taxor och avgifter. De har också ett ansvar för att få fram lämplig mark för bostadsbyggande och för att ha en god planberedskap, vilket är viktigt också för att förbättra konkurrensförutsättningarna för mindre byggföretag. Regeringen avser att pröva olika åtgärder som kan bidra till att göra planprocessen smidigare och snabbare. En översyn i syfte att bl.a. förenkla systemet för överprövning av kommunala plan- och byggbeslut pågår därför.

Produktionsprocessen präglas också av en alltför begränsad konkurrens både på material- och på byggsidan. Detta påverkar självfallet prisbildningen och kostnadsutvecklingen. Det inom Boverket inrättade Byggkostnadsforum kommer att ha stor betydelse för kvalitets- och byggkostnadsutvecklingen. På byggmaterialsidan bör importkonkurrensen få ett större genomslag i takt med att standarder harmoniseras på EU-nivå i enlighet med EU:s byggproduktdirektiv.

Regeringens strävan är att boendekostnadernas andel av hushållens disponibla inkomster ska fortsätta att sjunka. Därvidlag är det många faktorer som är viktiga – priser på byggmaterial, markkostnader, kostnader för förvaltning och underhåll, m. m. En av de viktigaste faktorerna är dock en förtroendefull ekonomisk politik som leder till fortsatt låga räntor och låg inflation.

En central utgångspunkt för regeringens skattepolitik är att olika verksamheter ska beskattas på ett enhetligt sätt. Särregler i skattelagstiftningen bör så långt möjligt undvikas. Det är också viktigt att boende i olika upplåtelseformer beskattas på ett likvärdigt sätt. Med den inriktningen bereds nu Fastighetsbeskattningskommitténs förslag inom Regeringskansliet.

Bruksvärdessystemet har nyligen utvärderats, varvid det konstaterades att systemet i stort sett fungerar som avsett. Även detta betänkande bereds inom Regeringskansliet. Men frågan om hur systemet tillämpas har också tagits upp i den överenskommelse om utveckling av hyresboendet som Hyresgästernas Riksförbund, SABO och Sveriges Fastighetsägareförbund träffade tidigare i år. Där poängteras att ett väl fungerande hyressättningssystem är en central fråga för hyresrättens framtid. Frågan behandlas även fortsättningsvis i det utvecklingsarbete som dessa organisationer gemensamt bedriver. Regeringen har således i dag ingen anledning att lägga sig i den praktiska tillämpningen av vilken vikt olika faktorer har i hyressättningen.

Regeringen ser positivt på tredimensionell fastighetsindelning. Frågan kräver dock en grundlig beredning innan ett förslag kan läggas fram. Bl.a. måste en del fastighetsrättsliga och skattemässiga frågor klargöras.

Anf. 73 EWA THALÉN FINNÉ (m):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka statsrådet Lövdén för svaret. Dock vill jag framhålla att jag saknar initiativkraft från regeringen. Det pratas och det utreds, men det kommer aldrig några långsiktiga förslag. Det enda som jag tycker att regeringen gör är att den lappar och lagar.

Att införa investeringsbidraget är nästan patetiskt. Signalen blir: Bygg lite under några år, men bara små lägenheter till en viss kostnad. Detta bidrag är det ingen på bostadsmarknaden som är nöjd med. Antingen tycker man att det är för lågt eller så uppfattas det som ett slag i luften.

Faktum är att de planerade investeringsbidragen troligtvis medför fler problem än de löser. För det första ska någon betala bidragen, och det är som vanligt skattebetalarna. För det andra finns det alltid en risk att investeringsbidrag är kostnadsdrivande – historiskt sett brukar de bli det. För det tredje finns risken att aktörer som egentligen inte har råd att bygga börjar göra det.

Varför vågar regeringen inte göra något ordentligt? Som jag i en tidigare debatt med statsrådet i Gävle har framfört finns det, som många har framhållit, egentligen bara två vägar att gå. Den ena är att återgå till det kostnadsdrivande mycket dyra subventionssystemet som fanns på 80-talet och i början av 90-talet. Det andra är att fortsätta att avreglera och att ge långsiktiga spelregler.

Jag för min del anser att vägen med fortsatta avregleringar är den som måste beträdas. För det första måste man bestämma sig för att ta bort fastighetsskatten. Gör en plan för ett totalt borttagande! Det skulle sänka allas boendekostnader och ge kraft åt regeringens påstående om bostadspolitikens mål, en bostad för alla till rimligt pris.

Statsrådet säger i sitt svar att man vill ha en enkel och lättfattlig skattelagstiftning utan särregler. Att då komma med förslaget om en be-

gränsningsregel inom fastighetsbeskattningen som ytterligare komplicerar vårt skattesystem tycker jag är att tala med kluven tunga.

Fastighetsskatten utgör en stor del av boendekostnaden för alla, oavsett vilken bostadsform man bor i. Företrädare för bostadsrättsföreningar, hyresgäster och fastighetsägare har gemensamt påvisat att fastighetsskatten höjs för tre av fyra lägenheter – detta trots att skattesatsen sänks. Och denna höjning kommer bara att fortsätta år efter år. Dessutom kan man peka på andra skatter som fördyrar boendet, t.ex. energiskatten och avfallsskatten.

En fråga som jag måste få ställa till statsrådet är: Görs det en konsekvensanalys av boendekostnaderna när skatter höjs eller när nya skatter införs? Det vore kanske på sin plats att uppfylla målen med bostadspolitiken. Eller anser inte statsrådet att skatterna påverkar boendekostnaderna negativt?

Statsrådet borde ta till sig vad nästan alla aktörer inom bostadsbranschen tar upp. Man måste kunna bygga en hyresrätt och vara säker på att få täckning för sina kostnader. Med dagens tolkning av bruksvärde-systemet är man inte det – detta oavsett vad statsrådet säger.

Tvärtemot vad statsrådet säger fungerar systemet inte som det från början var avsett. Ett tydligt exempel är att hyror i äldre lägenheter i attraktiva områden ligger långt under det pris som människor är beredda att betala. Dessutom är de många gånger lägre än hyrorna för likvärdiga lägenheter i ytterområdena. I dag är det bostadens ålder och inte dess läge som påverkar priset. Tycker statsrådet verkligen att det är rimligt att lägesfaktorn i hyressättningssystemet många gånger fungerar som en omvänd lägesfaktor, att man får betala mer ju längre från innerstaden man bor?

När kommer alla dessa förslag som ministern pratade om? Jag tycker att det börjar bli dags att sluta utreda och komma med konkreta förslag.

Anf. 74 RIGMOR STENMARK (c):

Fru talman! Det kanske blir lite skiftningar när vi är fler som deltar i debatten. Jag skulle på nytt – och jag har gjort det många gånger förr – vilja uppmärksamma att bostadssituationen i Uppsala och i andra tillväxtorter håller på att bli krisartad. Det krävs en rad åtgärder om människor som vill bo i den här regionen över huvud taget ska ha möjlighet att göra det och om vi som redan bor där ska ha möjlighet att byta till andra bostadsformer om vi skulle behöva göra det.

Vi som har varit med ett tag vet att det under 80-talet på grund av de subventionsmöjligheter som då fanns var en byggboom i den här regionen. Dessa möjligheter missbrukades. Det blev många Danellgropar som aldrig byggdes igen.

Under hela 90-talet kom bostadspolitiken att präglas av många förändringar, vilket har skapat osäkerhet om vad som ska gälla, och detta har hämmat en positiv utveckling. Men det största problemet är trots allt boendekostnaderna för låg- och mellaninkomsttagarna som i dag dignar under sina bostadskostnader. Många måste kämpa dagligen för att få sin ekonomi att gå ihop. Det är inte så underligt, därför att i Uppsala kan det bara erbjudas bostadsrätter till nästan vilket pris som helst.

Prot. 2000/01:98
24 april

Svar på
interpellationer

Vi från Centerpartiet tycker att det nu måste till åtgärder, inte i form av pekpinnar utan riktiga förslag som pressar ned byggkostnaderna och som ger incitament så att det byggs.

Jag förstår att statsrådet känner en viss otålighet inför oss som inte ger oss någon gång utan som kommer tillbaka och säger: Sänk fastighets- och förmögenhetsskatten! Slop uttagsskatten på fastighetsförvaltningen! Ta bort stopplag och övriga pekpinnar! Öka möjligheterna för människor som väljer att bo i hyresrätt, om det nu finns sådana, att bli mer delaktiga så att de ska kunna se vad som ingår i hyran! Och inte minst: Se till att bruksvärdesystemet blir flexibelt!

Jag noterade också att ministern tyckte att enklare bygglovsregler och snabbare handläggning var något att ta till sig.

Anf. 75 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s):

Fru talman! Det är ju inte första gången som vi för den här debatten, utan den är väl den tionde eller tolfte interpellationsdebatten som vi har här i kammaren som rör bostadsbyggandet.

Det har ändå hänt någonting under de senaste åren. När bostadsproduktionen var som lägst låg den på 10 000 lägenheter om året. I år räknar Boverket med att det kommer att påbörjas mellan 21 000 och 22 000 lägenheter. Det räcker inte. Det måste upp till högre nivåer än så, till mellan 25 000 och 30 000 lägenheter om året, för att man ska kunna tillgodose det behov som finns.

Men regeringen har en väldigt målmedveten strategi för hur vi ska kunna öka bostadsbyggandet. Jag måste tyvärr konstatera att Moderaterna inte på någon punkt har anslutit sig till den strategin.

Jag ska inte upprepa alla åtgärder som är vidtagna, men jag ska nämna en – annars kan det bli ganska tjugigt efter tio–tolv interpellationsdebatter i samma fråga – och det är investeringsbidraget för byggande av studentbostäder. Detta investeringsbidrag dömde ni ut i kammaren, och ni sade att det inte kommer att leda till någonting och att det inte kommer att ge resultat. Nu ser vi att det leder till 10 000 nya studentlägenheter. Från att byggandet av studentbostäder i princip stod stilla har det nu tagit rejäl fart. Vi kommer att nå det mål som regeringen satte upp om 10 000 studentlägenheter till följd av investeringsbidraget.

Jag beklagar att Moderaterna intog en annan ståndpunkt, men det spelar ingen roll. Det fanns ju en majoritet i riksdagen för investeringsbidraget. Jag är övertygad om att investeringsbidraget för att stimulera hyresrättsproduktionen, som regeringen har presenterat i vårpropositionen, också kommer att ge resultat.

Vi kommer inte att rikta det investeringsbidraget till en bostadsproduktion som innebär 30 000–35 000 kr per kvadratmeter, utan det syftar till att pressa fram en bostadsproduktion som en normalinkomsttagare ska kunna efterfråga och en bostadsproduktion med hög kvalitet. Om man reser runt i landet kan man se att det faktiskt går att bygga till en kostnad mellan 13 000 och 15 000 kr per kvadratmeter.

Det förutsätter en aktiv roll från kommunernas sida, att byggherrar sätter fokus på att granska alla anbudshandlingar och att man är noga i samarbetet med entreprenörerna och i samband med materialvalet osv. för att köpa det som är mest kostnadseffektivt. Om alla medverkar så går

det. Det kommer definitivt att gå med det investeringsbidrag som vi inför nu.

Det kommer också att vara möjligt att kombinera detta investeringsbidrag med det bidrag som vi har infört för ekologiskt byggande. Det gör att man kan bygga både ekologiskt och så att normalinkomsttagare kan efterfråga lägenheterna.

Jag har noterat att det finns en del kommuner som inte vill bygga på det sättet utan föredrar att bygga exklusiva bostadsrätter. Då ska man sätta blåslampan på de kommuner som av politiska skäl inte vill göra detta. Men det finns många kommuner, kan jag försäkra, som kommer att nappa. Det finns många byggare som kommer att nappa på det investeringsbidrag som vi har presenterat och som riksdagen ska fatta beslut om.

Sedan finns det mycket annat som behöver göras när det gäller bostadspolitik. Jag har pekat på en del av det i mitt svar. Jag välkomnar den överenskommelse som Fastighetsägareförbundet, SABO och hyresgäströrelsen har träffat som innebär att man ska se över tillämpningen av bruksvärdessystemet och kanske väga in lägesfaktorn på ett bättre sätt än vad man gör på sina håll i dag. Men jag och regeringen vill inte införa det som Moderaterna vill införa, alltså marknadshyror.

Anf. 76 EWA THALÉN FINNÉ (m):

Fru talman! Jag skulle vilja börja med att göra ett litet tillrättaläggande till statsrådet Lövdén. Vi moderater har aldrig sagt att vi vill införa marknadshyror. Däremot vill vi se över bruksvärdessystemet och hur det används i dag. Framför allt i fråga om nyproduktion finns det en väldigt stor osäkerhet för både byggare och finansiärer när det gäller att bygga hyresrätter, bl.a. därför att det går att överklaga förstagångshyran. Det skapar en ohållbar situation.

Statsrådet Lövdén får ju stå här och vara övertygad om att investeringsbidragen kommer att ge en nyproduktion. Visst – de kanske ger ett litet tillskott på ett par tusen lägenheter, något som i och för sig inte är att förringa. Men långsiktigt löser det inte problemet. Långsiktigt krävs det – och det är många aktörer på marknaden som ber om detta – regler där man kan räkna hem sin byggnation. Förr i tiden gick det utan att räkna hem det, när vi hade inflationen. Den tror jag dock inte att någon av oss vill ha tillbaka. Vi vill ha stabila statsfinanser. Därför måste vi kanske titta på andra verktyg. Jag tycker att det är synd att regeringen har låst sig så i det här och inte ens kan tänka sig att titta över framför allt nyproduktionen. Det är ju där i princip alla aktörer på marknaden efterlyser nya spelregler.

För att sedan återgå till det här med skatterna på boendet och bostadsproduktionen fick jag inget svar på min fråga om man t.ex. gör en konsekvensanalys avseende boendekostnaderna när man höjer skatter eller när nya skatter införs. Jag fick inte heller något svar om det är så att statsrådet tycker att skatterna påverkar boendekostnaderna negativt.

När man pratar om produktionskostnaden för hyresbostäder tycker jag naturligtvis att det handlar om konkurrens och hela den biten. Där är vi helt överens. Men jag tycker att det är synd att förringa det som branschen själv säger motsvarar 60 % av kostnaderna där vi dessutom – nästan i morgon dag – skulle kunna fatta beslut. Det är ju ett verktyg som vi

håller i på egen hand. Det är där vi har beslutanderätt. Det har vi inte i många av de andra frågorna.

Att det går att bygga billigt har jag jättefina exempel på från min egen kommun. Där är det en privat fastighetsägare som själv har byggt ett jättestort bostadsområde med mycket bra hyror. Jag ser egentligen inte det som det grundläggande problemet. Det grundläggande problemet är att kunna få långsiktiga, stabila regler. Man kan inte alltid bara diskutera utifrån ett Stockholmsperspektiv. Det är ju här kostnaderna är helt extrema. Det är de inte nere i Skåne, inte än i alla fall.

Se över den här biten när det gäller nyproduktion av hyresätter och hur bruksvärdessystemet används. Det är det branschen ber om. Jag tycker att man måste våga titta på frågan. Jag tror inte att det skulle lösa allt, men en del.

Anf. 77 RIGMOR STENMARK (c):

Fru talman! Från Centerpartiet var vi positiva till investeringspengarna till studentlägenheter. Det var vi för att vi trodde att det skulle hjälpa framför allt på de orter där vi har väldigt mycket studenter och där vi vet att det är jättelånga köer där studenterna både sitter och ligger för att vänta på att över huvud taget få en bostad någonstans första dagen de kommer till sin nya studieort.

Men när vi fick en redovisning i bostadsutskottet häromdagen visade det sig att det var en oerhört liten del av de här pengarna som hade använts. Jag kommer inte exakt ihåg siffran nu – jag ångrar att jag inte tittade på den innan jag gick. Det var i alla fall så att oerhört lite var använt. Då kan man naturligtvis fråga sig varför. När jag har frågat om det i Uppsala har det just visat sig att jämförelsen, enligt det bruksvärdessystem som är gällande, mellan de gamla studentlägenheter som finns och de nya som man vill bygga helt enkelt inte går ihop. Där hjälper det inte att man har investeringspengar.

Ändå var det glädjande nog så att Uppsala var en av de orter som hade använt *någon* del av dessa pengar. Jag tror också att de i Uppsala skulle kunna vara beredda att använda än mer om det var möjligt, om de kände att det här var något bra.

Därför undrar jag om det är vettigt att innan man har sett hur det här verkligen har slagit komma in med nya s.k. investeringspengar för att bygga ungefär samma typ av bostäder igen. Det är ju inte så att småbarnsföräldrar bara vill ha två rum och kök på 60 kvadratmeter. Vi har något slags mål om att vi ska låta varje barn ha ett eget rum. Det här går liksom inte ihop.

Sedan vill jag komma tillbaka till en diskussion som jag hade med statsrådet häromsistens i frågestunden i kammaren. Det gällde rovdriften på bostadsmarknaden; ockerhyror, andrahandshyror och tredjehandshyror, den svarta marknaden i den här regionen. Vad gör statsrådet åt den saken?

Anf. 78 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s):

Fru talman! Fullt så dyster är ju inte situationen. Den är inte alls så dyster när det gäller studentbostadsbyggande. Det har kommit in ansökningar på 6 300 studentlägenheter. Över 6 000 studentlägenheter har det kommit in ansökningar om där man vill utnyttja investeringsbidraget.

Det har varit trögt på vissa håll inledningsvis. Det har varit trögt i Stockholm, fast nu har det lossnat även i Stockholm, samt i Uppsala och i mina hemtrakter. Där har det initialt varit trögt, alltså i Malmö/Lund-området, men det börjar lossna. Framför allt har det börjat lossna på bredden i Stockholmsområdet. Det tycker jag är utomordentligt glädjande.

Vi kommer att nå målet om 10 000 studentlägenheter. Det är jag alldeles övertygad om. Det är klart att ett av problemen när vi introducerade investeringsbidraget var att planeringen och framförhållningen inte var så väldigt bra ute i kommunerna och på studentorterna. Man hade inte färdiga planer för byggnationen. Det är naturligtvis ett bekymmer när man kommer in i sådana expansiva områden som Stockholm att snabbt ta fram planer för ett ökat bostadsbyggande. Det kan bli lite stopp i processen med överklaganden och så. Detta ska vi försöka korta ned. Jag räknar med att vi i sommar ska få fram en promemoria som vi kan remissbehandla om ett snabbare handlägningsförfarande när det gäller planärendena.

Så ska jag kommentera det där med skatterna också. Där har vi välkända ståndpunkter. Det är klart att det är lite vulgärt att säga att 60 % av produktionen är skatter. Det inkluderar ju momsen. Det inkluderar den skatt som löntagarna betalar. Det inkluderar allt. Det är väl ingen som föreställer sig att man kan undanta bostadsproduktionen från beskattningen på så sätt. Därför tycker jag att det är vulgärt att använda siffran 60%.

Vi granskar självfallet varje gång vi tittar på skattefrågor, om vi höjer skatter eller sänker skatter, vilka effekter de får på bostadsmarknaden. Vi har ju sänkt skatten för flerfamiljshus till 0,7 %, och det har haft en god effekt när det gäller hyrorna under senare år. Två år i rad minskar nu hyrans andel av den disponibla inkomsten, från toppnivån på 31 % ned till 27–28 % i år. Det går alltså åt rätt håll. Självfallet granskar vi skatternas betydelse i detta sammanhang.

Vi bedriver nu ett arbete för att reformera fastighetsbeskattningen utifrån de förslag som Fastighetsbeskattningskommittén lade fram. Fastighetsbeskattningskommittén föreslog för hyresrättens vidkommande ett borttagande av fastighetsskatten och samtidigt ett borttagande av räntebidragen för hyresrättsproduktionen och införande av ett investeringsbidrag. Detta var ju Fastighetsbeskattningskommitténs förslag beträffande hyresrätten. Man kan säga att vi har gått i den riktningen. Vi har sänkt fastighetsskatten för hyreshus – skattebefrielse under de första fem åren och halv fastighetsskatt under de kommande fem åren när det gäller nyproduktionen. Vi har också sänkt fastighetsskatten till 0,7 %, och vi inför nu ett investeringsbidrag i linje med vad Fastighetsbeskattningskommittén föreslog.

Vi kommer att lägga fram förslag om en reformering av fastighetsbeskattningen som syftar till neutralitet i beskattningen. Men vi kommer inte att gå den väg som moderaterna förespråkar, nämligen att avskaffa fastighetsskatten totalt på alla bostadsformer. Vi ska åstadkomma neutralitet i beskattningen. Men vi socialdemokrater, som har höga välfärdsambitioner, är inte inne på det spår som moderaterna förespråkar, att minska skatterna med kanske 100 miljarder kronor. Bara fastighetsskatten skulle stå för ett inkomstbortfall på 23 miljarder kronor.

Anf. 79 EWA THALÉN FINNÉ (m):

Fru talman! Det var ju skönt att jag fick några besked om skatternas inverkan. I dessa 60 % ingår naturligtvis samtliga skatter. Och där är jag helt överens med statsrådet Lövdén om att det inte är tal om att man ska kunna ta bort samtliga dessa skatter. Men jag tycker att det blir lite trist i debatten att man inte ens nämner dessa kostnader. Dessutom har jag i en skriftlig fråga frågat om man skulle vara intresserad av att ens titta om det spelar in. Och då fick jag ett väldigt klart svar att man inte ens ville titta på skatterna.

Jag tycker att det bästa som man skulle kunna göra framför allt för att kunna uppnå det bostadspolitiska målet, en bostad för alla till rimliga kostnader, faktiskt vore att ta bort fastighetsskatten. Och jag vill ta bort den på alla boendeformer – det ska jag inte sticka under stol med. Men om regeringen skulle kunna göra slag i saken och ta bort den på hyresrätter så vore det åtminstone ett steg i rätt riktning. Att då anföra att man därför att man vill minska skatter över huvud taget inte kan behålla ett välfärdssamhälle tycker jag blir lite underligt i sammanhanget. Det är väl ändå så att skatteintäkterna i Sveriges rike är stora och att de inte alltid går till det mest behövliga? Så nog skulle man kunna se över var man lägger pengarna.

Jag fick inte något svar när det gällde om man över huvud taget skulle kunna ha ett intresse av att se över bruksvärdessystemet när det gäller nyproduktion av hyresrätter. Hela branschen efterlyser att man ser över dessa regler. Jag tycker att det vore intressant om man kunde sätta sig ned och göra en översyn. Och, som sagt, jag är inte heller ute efter marknadshyror utan en översyn just av nyproduktionen.

Anf. 80 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s):

Fru talman! Jag tycker att det haltade lite i slutet av logiken. Fokus var ju på nyproduktion av lägenheter till rimliga kostnader som normala inkomsttagare kan efterfråga. Så uppfattade jag diskussionen tidigare. Då handlar det inte om att släppa nyproduktionshyrorna fria. Det stimulerar inte den typen av bostadsproduktion som normala inkomsttagare kan efterfråga.

Jag har välkomnat den överenskommelse som hyresgästorganisationen, SABO och Fastighetsägareförbundet har träffat. De sitter nu i konstruktiva diskussioner om tillämpningen av bruksvärdessystemet. Jag tycker att det vore bra om parterna på bostadsmarknaden kommer fram till en överenskommelse om man ska tillämpa bruksvärdessystemet på ett bra sätt. Det handlar ju, som Rigmor Stenmark var inne på, om ett större inflytande för den enskilde hyresgästen att kunna påverka sin hyra. Det handlar om det som ibland kallas boflexsystemet, att kunna göra tillval som skapar en större individuell frihet för hyresgästerna. Men det handlar också om att man ska se till de olika faktorer som bestämmer hyressättningen, där lägesfaktorn är en del. Jag hoppas att man kommer fram till en överenskommelse som är hållbar. Det vore väldigt glädjande och skulle skapa stabilitet på hyresmarknaden.

Jag ska kortfattat säga något om skatterna igen. Om man nu har fokus på nyproduktionen av hyreslägenheter som normalinkomsttagarna kan efterfråga, då betyder det investeringsbidrag som vi lägger fram förslag om mer än om man skulle ta bort fastighetsskatten på 0,7 %. Nyprodukt-

ionen är ju skattebefriad under de första fem åren, och sedan utgår halv fastighetsskatt under de kommande fem åren. Investeringsbidraget betyder ju mer för att stimulera den typen av bostadsproduktion.

Jag gav i mitt föregående svar en antydning, nämligen att Fastighetsbeskattningskommittén lade fram ett förslag om att fastighetsskatten och räntebidragen skulle tas bort när det gäller hyresrätter och ersättas med ett investeringsbidrag. Det är en fråga som regeringen nu prövar när vi ska skapa neutralitet i beskattningen.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 2000/01:98
24 april

*Svar på
interpellationer*

14 § Svar på interpellation 2000/01:379 om hyresrätten

Anf. 81 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s):

Fru talman! Stefan Attefall har frågat mig vad jag tänker göra för att skapa jämbördiga villkor mellan hyres- och bostadsrätten.

Låt mig säga att jag delar Stefan Attefalls oro över den växande bristen på hyresrättsbostäder. Under fjolåret byggdes det bara ca 1 500 hyresrätter i landet, undantaget olika specialbostäder som studentbostäder, äldre- och gruppbostäder. Behovet av hyresbostäder är betydligt större. Det är betydelsefullt att det finns en blandning av upplåtelseformer vid nyproduktion av bostäder. I dag är andelen hyresrätter i nyproduktionen liten.

Regeringen har därför i vårpropositionen föreslagit att ett investeringsbidrag för nybyggnad av hyresbostäder i områden med bostadsbrist införs. Stödet föreslås uppgå till 2,5 miljarder kronor under en femårsperiod. Jag vill här betona att stödet är avsett att stimulera produktion av hyresbostäder som kan efterfrågas av bredare hushållsgrupper, inte minst ungdomar. Det är inte angeläget att stimulera exklusiva hyresbostäder med höga produktionskostnader och höga hyror.

Redan i fjol infördes ett investeringsbidrag om 400 miljoner kronor under perioden 2000–2002 för anordnande av studentbostäder. Stödet kommer att räcka till en nyproduktion av minst 10 000 nya studentbostäder runt om i landet. Till den 31 mars hade bidrag om ca 230 miljoner kronor beviljats till ungefär 6 700 lägenheter.

Vid årsskiftet infördes ett s.k. EKO-bidrag om 635 miljoner kronor för de närmaste tre åren. Bidraget är avsett för bostadsinvesteringar som främjar ekologisk hållbarhet i större nybyggnadsprojekt med stor andel hyresrätter.

I sammanhanget tål också att påpekas att kommunerna har ett ansvar för bostadsförsörjningen på lokal nivå. Staten tar sitt ansvar genom att svara för att rättsliga och finansiella instrument finns tillgängliga för bostadsbyggandet. Kommunerna tillsammans med andra aktörer svarar för att de bostäder som behövs också kan erbjudas kommunens invånare. Kommunen ansvarar således för planering och för att de bostäder som behövs också byggs.

De kommunala allmännyttiga bostadsföretagen är och har varit ett betydelsefullt verktyg för kommunerna när de ska uppfylla sitt ansvar inom bostadsförsörjningen. Det är därför som jag och regeringen ser med oro på konsekvenserna av de utförsäljningar av allmännyttiga bostäder som

nu sker främst i vissa borgerligt styrda kommuner i Stockholmsområdet. Allbokommittén har i sitt nyligen avlämnade slutbetänkande bl.a. föreslagit införande av en lag om allmännyttiga bostadsföretag. Syftet är att det ska finnas väl fungerande allmännyttiga bostadsföretag i varje del av landet. Förslaget bereds nu inom Regeringskansliet, och en proposition kan förväntas under innevarande år.

Beträffande fastighetsbeskattningen anser regeringen att det är angeläget att skattereglerna utformas så att boende i de olika upplåtelseformerna beskattas likvärdigt. Detta är inriktningen vid den beredning av Fastighetsbeskattningskommitténs förslag som för närvarande pågår inom Regeringskansliet.

Anf. 82 STEFAN ATTEFALL (kd):

Fru talman! Jag tackar statsrådet Lars-Erik Lövdén för svaret, även om jag tycker att det finns en del övrigt att önska.

Bakgrunden till min interpellation är att jag har hört statsrådet högt och ljudligt tala om vikten av hyresrätter samt klaga över de ombildningar av hyresrätter till bostadsrätter som har skett hos de allmännyttiga bostadsbolagen, exempelvis i Stockholm. Hyresrätten har ju varit en viktig boendeform för Socialdemokraterna.

I min interpellation identifierar jag två problem, och jag har grubblat över hur regeringen förhåller sig till de problemen.

För det första är de ombildningar från hyresrätt till bostadsrätt som sker i Stockholm till absolut största delen ombildningar från privat hyresrätt till bostadsrätt. Under åren 1999 och 2000 ombildades ungefär 12 000 hyresrättslägenheter till bostadsrätter. Drygt två tredjedelar av de hyresrätterna sålde privata fastighetsägare till bostadsrättsföreningen i sitt hus. Omfattningen av den kommunala ombildningen är alltså förhållandevis liten i sammanhanget.

Om man nu är uppbragd över den ombildning som sker av kommunala hyresrätter till bostadsrätter borde man vara dubbelt så uppbragd över det som sker inom den privata sektorn. Således borde man vidta någon typ av åtgärder. Vad är det för drivkrafter som skapar detta? Vad kan man göra åt bostadspolitiken så att det inte blir en så här kraftig ombildning, om den nu anses så hemsk? Det är vad min första fundering gäller.

För det andra handlar det om det räntebidragssystem som i dag finns vad gäller nyproduktion av flerfamiljshus. De möjligheterna ska ju motsvara vad som gäller i fråga om avdragsrätten vid bygge av en villa exempelvis med tanke på det lån som tas. Nyproduktionen baseras ju på regler som är nästan tio år gamla. Man räknar alltså på en produktionskostnad om 10 000 kr per kvadratmeter. Men vi vet alla att produktionskostnaderna i dag är betydligt högre. Det kan t.o.m. handla om uppemot 23 000 kr – exempelvis i Hammarby sjöstad i Stockholm där det i och för sig är extremt dyrt. Man kommer dock inte ned särskilt många tusenlappar per kvadratmeter.

Vidare kan en bostadsrättsförening tillgodogöra sig räntebidraget till flerfamiljshus samt utnyttja den avdragsrätt som finns för lån som tas för den egeninsats som medförs. Det gör också att det för byggherrar blir förmånligare att bygga bostadsrätter jämfört med hur det är beträffande hyresrätter.

Om Lars-Erik Lövdén, som ju vill värna hyresrätten, år efter år har sett detta undrar jag varför man inte har tittat närmare på de här regelverken och regelsystemen för att försöka få till stånd en bättre situation, en mer likvärdig situation, för just hyresrätten.

De här funderingarna borde leda till att man dels, självklart, ser över sin argumentation, dels ser över den bostadspolitik som man skapar. Tydliga spelregler, likartade spelregler och långsiktiga spelregler gör att vi får en sund bostadspolitik med valfrihet och innebärande att många hyresrätter byggs i vårt land.

Anf. 83 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s):

Fru talman! Det blir något av en upprepning av föregående debatt men ännu en gång ska jag säga att regeringen har en tydlig ambition att skapa det som Stefan Attefall efterfrågar i sin interpellation, nämligen neutralitet i beskattningen och likvärdiga förhållanden för de olika boendeformerna. Vi har också väldigt kraftfullt tagit steg i den riktningen. Vi har sänkt fastighetsskatten för hyreshus till 0,7 % från 1,2 %. Som högst var det ju fråga om 1,5 %.

Vidare inför vi nu ett investeringsbidrag som kommer att rätta till merparten av de brister som finns vad gäller neutraliteten mellan de olika boendeformerna. Vi jobbar också med att ta fram en proposition, med utgångspunkt i Fastighetsbeskattningskommitténs förslag. I det sammanhanget måste vi naturligtvis även titta närmare på bostadsfinansieringsfrågorna.

Under det gångna året har jag vid flera tillfällen uttalat just det som jag här poängterar, nämligen att vi i villkoren ska skapa neutralitet mellan de olika boendeformerna.

I fråga om ombildningen har jag, och detta tycker jag är väldigt glädjande, noterat en viss omsvängning bland Kristdemokraterna när det gäller utförsäljningen av allmännyttan. Jag tycker mig se att det i flera kommuner i Stockholmstrakten har skett ett nytänkande. Kanske har man insett att de kommunala bostadsbolagen är avgörande för om en kommun ska kunna upprätthålla och utöva sitt bostadsförsörjningsansvar. Synd bara att man inte kom på det lite tidigare så att vi hade sluppit den här kraftiga ombildningsvägen, som på den kommunala sidan initierades av ledningen i Stockholms kommun.

Det är alltså glädjande att Kristdemokraterna nu börjar närma sig den syn som vi har på de allmännyttiga bostadsföretagen. Det känns hoppfullt inför framtiden. Jag tror nämligen att vi utan de allmännyttiga bostadsföretagen skulle få mycket större problem på bostadsmarknaden än vi i dag har i ett tillväxtområde som Stockholmsområdet.

Anf. 84 STEFAN ATTEFALL (kd):

Fru talman! Det är inte så att vi kristdemokrater har gjort en omsvängning. Självklart är vi i grunden positiva till att människor vill ta över ägandet av den bostad som de bor i och vill bilda en kooperativ förening för att gemensamt sköta om sitt hus. Detta hade vi också med i våra program inför valet 1998. Det har ju också inkommit ett antal ansökningar på området. Men vi säger också att vi med de intresseanmälningar som nu finns bör dra ett streck när det gäller Stockholms innerstad; detta av ett par olika skäl. Ett skäl är att vi långsiktigt självklart

kan få problem om det blir alltför få hyresrätter, särskilt som den privata sektorn ombildar i så hög takt. Vad gäller den funderingen fick jag faktiskt inget besked. Vad gör alltså Lars-Erik Lövdén åt detta faktum, om han nu är så orolig över omvandlingen till bostadsrätter i Stockholm? Två tredjedelar av ombildningarna sker alltså inom den privata sektorn. Det borde få Lars-Erik Lövdén att skrika två gånger högre än han brukar göra mot majoriteten i Stockholms kommunfullmäktige.

Vi vill ha ett hyressättningssystem som mer utvecklas i likhet med hur det är i det socialdemokratiskt styrda Malmö. Vi tror att lägesfaktorn då kan väga tyngre än den i dag gör i Stockholm. Därmed behövs det ett antal lägenheter i innerstan att så att säga kunna vikta hyrorna mot för att kunna få en bättre hyressättning också i ytterstadsområdena.

Fortfarande är vi för ombildning till bostadsrätt, särskilt i ytterområdena där vi driver på för att i större utsträckning få blandade boendeformer i alla stadsdelar.

Just det faktum att det är på det privata området som den stora omvandlingen sker måste föranleda ett slags politiskt förhållningssätt från socialdemokratisk sida. Vårt svar på detta är att vi måste se över hyressättningssystemet, bl.a. i Stockholm. Vi har uppmanat den socialdemokratiska oppositionen liksom våra kolleger i stadshusmajoriteten samt Hyresgästföreningen och kommunala och privata fastighetsägare att se över just hyressättningssystemet för att få till stånd vad som här nämnts. Jag noterar dock att Lars-Erik Lövdén inte har några besked att ge på den punkten. Tydligt är han glad om han kan stoppa den kommunala omvandlingen och positiv till att den privata omvandlingen fortsätter – jag vet inte hur svaret annars ska tolkas.

När det gäller räntebidragssystemet finns det också en liten märklighet. Lars-Erik Lövdén och Socialdemokraterna har ju haft regeringsmakten sedan år 1994. Därför kan man undra varför det här inte studerats tidigare. Nu säger Lars-Erik Lövdén att han framöver ska se över detta. Men frågan är varför man inte, om man är så mån om hyresrätten som påstås, har skapat bättre spelregler – tydliga spelregler och långsiktiga spelregler. Det är ju det som är avgörande för att kunna få både kommunala företag och privata investerare att våga satsa på hyresrätten.

Självklart behövs det, inte minst i Stockholm, en del allmännytta på bostadsmarknaden men vi måste också få många privata byggherrar att våga bygga hyresrätter i olika former, med olika standard och med olika utseende men också med olika hyror, just för att få ett varierat utbud av bostäder som passar olika grupper i olika åldrar och i olika skeden i livet.

Anf. 85 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s):

Fru talman! Det är alldeles tydligt att lägesfaktorn ska spela en roll vid hyressättningen; det framgår ju av hyreslagen. Men sedan handlar det om hur hyressättningssystemet i praktiken tillämpas. Ännu en gång vill jag säga att jag tycker att det är bra att parterna har kommit överens om att se över den tillämpningen. I många kommuner runtom i landet fungerar systemet alldeles utmärkt. Hänsyn tas inte bara till bostadens läge utan också till standard osv. Sådana faktorer vägs in. Parterna är överens och ganska nöjda med systemet. I Stockholm har vi en lite extrem situation. Systemet fungerar kanske lite mindre bra här men nu ska ju parterna göra en översyn av detta. Det arbetet hoppas jag väldigt mycket på.

För att återgå till allmännyttan kan jag säga att Kristdemokraterna kanske inte har ändrat uppfattning men jag har nog ändå upplevt någon sorts nyans – inte bara i Stockholms kommun utan också i en del borgerligt styrda kranskommuner.

Kristdemokraterna har fått lite kalla fötter, och jag kan förstå det. Ska man kunna bedriva en ansvarsfull bostadspolitik på det kommunala planet, måste man också ha ett kommunalt bostadsföretag som ett av de bostadspolitiska instrumenten. Jag välkomnar den – om jag så får uttrycka det – lite höga profilering som jag har noterat från Kristdemokraternas sida när det gäller vaktslående om allmännyttan. Jag beklagar att det inte kom tidigare. Då hade vi haft ett större hyresrättsbestånd i Stockholms innerstad än vad vi nu har fått efter den omvandlingsvåg som har svept över Stockholms kommun.

Jag delar uppfattningen att långsiktiga spelregler behövs. Danellsystemet för finansiering av bostäder, som den borgerliga regeringen införde, skulle skapa de långsiktiga spelreglerna, men det har sina klara brister. Hyresrätten kan i dag inte riktigt konkurrera när det gäller boende i nyproduktionen. Det är därför som vi inför investeringsbidraget och som vi säger att vi ska lägga fram ett förslag på grundval av Fastighetsbeskattningskommitténs betänkande och i samband med det en bostadsfinansiering som skapar likvärdiga förhållanden mellan de olika boendeformerna.

Vi har tagit väsentliga steg i den riktningen med sänkningen av fastighetsskatten till 0,7 % och införandet av investeringsbidraget. Det återstår ett par saker till för att vi ska nå likvärdighet och neutralitet.

Anf. 86 STEFAN ATTEFALL (kd):

Fru talman! Jag behöver här inte upprepa att vi kristdemokrater anser att de små steg som har tagits för att sänka skatten på boendet har ätits upp av höjda taxeringsvärden. Det blir inte så stora nettoeffekter av detta. Det måste göras betydligt mera på många olika håll och kanter.

Låt mig säga att också Danellsystemet självklart har sina brister. Det antogs i ett läge när vi skulle försöka fasa ut ett extremt stort räntebidrag- och subventionssystem som höll på att knäcka statsfinanserna. Danellsystemet har fyllt sin funktion och varit en viktig faktor bakom de vackra ord som socialdemokraterna har använt om att de sanerat statsfinanserna. En viktig faktor har varit utfasningen av de höga subventioner som funnits.

Jag tycker alltså att det finns brister, men jag noterar att Socialdemokraterna har haft regeringsmakten sedan 1994 och inte har haft några synpunkter på systemet förrän nu. Här finns en del saker att göra.

Statsrådet säger att kristdemokraterna har höjt sin profil eller ändrat tonläge. Jag tror att det beror på att statsrådet har börjat förstå vad kristdemokraterna tycker och alltid har tyckt. Tidigare har statsrådet gärna försökt antyda att vi inte har någon hållning i de här frågorna. Vi har alltid värnat hyresrätten och även ansett att allmännyttan har en roll att spela i Stockholm. Däremot har vi inte tyckt att varenda bostad som de boende själva vill ombilda till bostadsrätt ska vara helig från ombildning. Vi tycker tvärtom att det är positivt när människor vill bilda en kooperativ förening för att sköta sina fastigheter.

Jag vill också säga att det finns 100 000 hyreslägenheter i Stockholms innerstad. Vid årsskiftet hade vi 30 000 allmännyttiga lägenheter och en kö om ungefär 9 000 som är intresserade av ombildning i innerstaden. Om alla skulle genomföra detta skulle vi ha knappt 20 000 allmännyttiga lägenheter kvar i Stockholms innerstad och dessutom ytterligare ca 70 000 privata hyresrätter. Problemet är att det finns gott om hyresrätter i Stockholms innerstad. Långsiktigt är det självklart ett problem om man ombildar i en rasande takt, därför att de ekonomiska mekanismerna i bostadspolitiken inte fungerar på ett sunt och vettigt sätt.

Anf. 87 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s):

Fru talman! Jag visste ju, Stefan Attefall, var ni stod när det gällde allmännyttan. Jag har läst era program osv., men det är först under senare tid som jag har noterat att ni i de konkreta ställningstagandena och faktiskt också genom att gå ut i medierna har talat varmt för allmännyttan. Jag har tidigare inte sett att ni tagit den fajten. Nu börjar man skönja att ni markerar avstånd mot moderaternas extrema politik, och det är det som jag välkomnar.

Jag hade tidigare läst om detta i era program, men nu kan man också så smått se det i handling, och det välkomnar jag. Välkomna i gänget!

Överläggningen var härmed avslutad.

15 § Svar på interpellation 2000/01:326 om beslagtaget gods

Anf. 88 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! Jeppe Johnsson har frågat mig om jag är beredd att se över reglerna för hur länge beslagtaget gods får kvarhållas då det finns skälig misstanke om stöld eller om jag är beredd att vidta andra åtgärder för att underlätta för polis och tull att kunna identifiera godset.

Ett problem som Jeppe Johnsson tar upp är att gods ofta påträffas under sådana förhållanden att det kan misstänkas vara stulet, men att tull eller polis inte har tid eller resurser att visa att godset är stulet och att det därför ibland inte finns möjlighet att hindra att godset förs ur landet.

Detta problem har på senare tid uppmärksamrats av Rikskriminalpolisen. Man har bl.a. sammanställt en intern rapport som innehåller en strategisk analys av brottsligheten kopplad till Baltikum. När det gäller stöldbrottsligheten anges i rapporten bl.a. att brottet sker snabbt och att brottslingarna därefter snabbt förflyttar sig till en annan del av landet och begår nya brott. Brotten upptäcks inte omedelbart, och föremålen registreras därför inte som stulna förrän efter en tid. När brottslingarna sedan lämnar landet, kanske via en annan ort än den de anlände till, finns det inga registrerade eller på andra sätt säkra uppgifter om att det är stöldgods, trots att man på goda grunder kan misstänka att föremålen är stulna.

Jeppe Johnssons interpellation gäller bl.a. möjligheterna att låta ett beslag bestå till dess att man har tillräckliga bevis för att det är fråga om stöldgods eller egendom som på annat sätt är avhänd annan genom brott. Enligt 27 kap. 1 § rättegångsbalken får föremål som skäligen kan antas

vara avhänt någon genom brott tas i beslag. Beviskravet "skäligen kan antas" är lägre än de "sannolika skäl" som fordras för t.ex. häktning.

Ett beslut om beslag fattas normalt av undersökningsledaren eller av åklagare. En polisman kan med vissa begränsade undantag ta egendom i beslag om det föreligger fara i dröjsmål. Har beslag verkställts utan rätts förordnande, får den som drabbats av beslaget begära rätts prövning därav.

Normalt är det alltså förundersökningsledaren som bedömer hur länge egendom ska förbli beslagtagen. Om frågan hamnar inför rätten ska den utsätta den tid inom vilken åtal ska väckas. Tiden får inte sättas längre än vad som är nödvändigt. Domstolen får med andra ord alltefter omständigheterna i det enskilda fallet, och efter samråd med åklagaren, den misstänkte och hans försvarare, pröva hur lång tid som behövs för förundersökningens slutförande. Tidsfristen kan utsträckas om den utsatta tiden är otillräcklig under förutsättning att framställning om detta görs före tidsfristens utgång. Om åtal inte väcks inom den utsatta tiden och det heller inte inkommit någon begäran om förlängning av tiden, ska beslaget omedelbart hävas.

Bestämmelserna ger alltså utrymme för en viss flexibilitet i fråga om tidsfristens längd. Det finns inga i lag fastlagda tidsfrister. Däremot ligger det i sakens natur att tvångsmedelsingripanden inte ska bestå längre än vad som är nödvändigt och att åtal, om hela tidsfristen inte behöver utnyttjas, ska väckas innan tidsfristen gått till ända.

När man bedömer om det finns skäl att göra det möjligt att kvarhålla beslagttaget gods under längre tid än vad nuvarande regler medger måste man också ta hänsyn till motstående intressen. Det finns naturligtvis gränser för vilka tvångsåtgärder som är möjliga att vidta, eller låta bestå, i en situation där det inte kan påvisas att brott förövats. Det bör särskilt beaktas att en möjlighet att kvarhålla beslagttaget gods under längre tidsperioder, till följd av att beviskravet inte är särskilt strängt, skulle kunna leda till att egendom som inskaffats på ett helt lagligt sätt hålls kvar i beslag under en längre period.

Jeppe Johnsson framhåller i interpellationen att man i en rättsstat naturligtvis inte kan hålla människor anhållna eller häktade utan att ha tillräckliga misstankar om att de begått ett allvarligt brott. Jag vill i förhållande till detta framhålla att också beslag är ett tvångsmedel och att man inte gärna kan hålla kvar egendom i beslag om man inte efter en rimlig tids utredande kan visa att något brottsligt förekommit.

Problemet är, som jag ser det, alltså inte i första hand kopplat till lagstiftningen, utan det som behövs är en snabb och effektiv handläggning av stöldbrottslighet. Med detta avses bl.a. upprättande av brottsanmälan och godsförteckning samt ett snabbt informationsutbyte mellan berörda polismyndigheter. Den tidigare nämnda rapporten från Rikskriminalpolisen ska ligga till grund för polisens fortsatta arbete mot denna brottslighet på såväl central som regional och lokal nivå.

Jag är övertygad om att de åtgärder som Rikskriminalpolisen föreslår i sin analys, bl.a. ökat samarbete mellan polis och tull, effektiv gränskontroll, kriminalunderrättelseinhämtning och analys samt information till åklagarmyndigheterna, i många fall kommer att förhindra att stöldgods förs ut ur landet.

Prot. 2000/01:98

24 april

SSvar på

interpellationen

Resultatet av dessa åtgärder bör avvaktas, men det finns som alltid skäl att följa utvecklingen för att se till att det regelverk som finns motsvarar de krav som kan ställas i dagens Sverige.

Det är mot denna bakgrund för tidigt att gå ut och diskutera förslag till förändringar på detta område. Det finns emellertid all anledning att följa utvecklingen och se till att regelverket motsvarar de krav som kan ställas i dagens Sverige.

Anf. 89 JEPPE JOHNSSON (m):

Fru talman! Jag vill inleda med ett citat från Svenska Dagbladet lördagen den 3 mars innevarande år: "Om vi inte kan hitta internationella lösningar på den ökade kriminaliteten och organiserade brottsligheten är det långsiktigt ett hot mot integrationen runt hela Östersjön, säger kommunalrådet Mats Johansson."

Mats Johansson är kommunalråd i Karlskrona och partibroder med justitieministern.

Fru talman! Inledningsvis vill jag också tacka justitieministern för svaret, men jag måste säga att jag inte är speciellt nöjd med detsamma.

Förra sommaren besöktes Blekinge av ett stort antal människor från länder på andra sidan Östersjön. Flertalet av dem kom i mycket ärliga avsikter och bidrog genom sitt arbete bl.a. till att möjliggöra odling av bär och grönsaker. Samtidigt kunde de med sina intjänade pengar bidra till att förbättra sin situation i hemlandet. Men en alltför stor del av de som kommer har tyvärr helt andra avsikter. Jag vågar påstå att deras avsikt är att stjäla. Det finns starka skäl att misstänka att de resonerar på det viset och att resorna är organiserade.

Kommissarie Göran Sjösvärd säger i samma artikel i Svenska Dagbladet att han "ser ett mönster i de stöldräder som blir följden av visumfriheten för alla Östersjöländer utom Ryssland. Det faktum att samma fordon används gång på gång, fastän med nya passagerare, talar för att brottsligheten är organiserad. Flera av bilarna kommer från samma område i södra Litauen."

Nu är vi snart inne i en ny sommarsäsong. Det finns anledning att befara att vi även denna sommar kommer att drabbas av ett ökat antal inbrott i bilar och bostäder och inte minst av s.k. snatterier i affärer.

Fru talman! Det är visserligen bättre att en skyldig går fri än att en oskyldig blir dömd. Det skriver jag under på helt och hållet. Men det är också en viktig princip att polis och åklagare ska bevisa misstanken att de varor som en person innehar är stulna och inte tvärtom. Då måste de få en ärlig chans till det. Nuvarande situation är inte acceptabel.

I svaret konstaterar justitieministern att i många fall, då det kan misstänkas att godset är stulet, tull och polis inte har tid eller resurser att visa att godset är stulet. Det är precis det jag vill ta upp, fru talman. Därför kan man inte hindra att godset förs ut ur landet. Vidare hänvisar ministern till en intern rapport från Rikspolisstyrelsen.

Fru talman! Min fråga kvarstår: Vad avser ministern att göra åt problemet att tull och polis inte har tid och resurser att hindra utförseln av misstänkt stöldgods?

Anf. 90 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! Jag är helt ense med Jeppe Johnsson om att det behövs internationella lösningar för att komma åt internationell brottslighet. Det görs mycket på det området inom EU men också inom ramen för Östersjösamarbetet.

Jag har inte hört uttrycket att det är bättre att fria en skyldig än att en oskyldig döms. Det brukar vara tio skyldiga som ska frikännas hellre än att en oskyldig döms. Det är vi nog helt överens om.

Det som kan göras för att komma till rätta med de problem som finns är bl.a. det som föreslås av Rikskriminalpolisen. Därtill kommer satsningarna på polisen, som gör att det blir fler poliser. Då får också polisen större utrymme för att arbeta. Själva lagstiftningen finns det dock inte någon anledning att ändra nu.

Anf. 91 JEPPE JOHNSSON (m):

Fru talman! Den satsning på polisen som gjorts hitintills är i stort sett till för att fylla den skuld man har hunnit bygga upp. Några fler poliser blir det inte i brådskande av det.

Fru talman! I Blekinge Läns Tidning torsdagen den 31 augusti löd en av rubrikerna "På fri fot efter ett femtontal bilbrott. Varken fängelse eller utvisning trots att litauerna har erkänt".

Jag tror inte att domstolen gjorde fel, utan det har bevisligen att göra med lagstiftningen.

Straffet blev villkorlig dom, en påföljd jag inte tror att någon av de dömda betraktade som ett straff. Jag delar de människors uppfattning som blev upprörda över detta domslut och flera liknande. Jag blir också upprörd över att misstänkta tjuvar kan föra ut misstänkt stöldgods därför att det inte finns tid och resurser att spåra de rätta ägarna.

Det är berättigat att justitieministern talar om hur lång tid han anser att det är rimligt att behålla misstänkt stöldgods. Justitieministern skriver i sitt svar: "Jeppe Johnssons interpellation gäller bl.a. möjligheterna att låta ett beslag bestå till dess att man har tillräckliga bevis för att det är fråga om stöldgods eller egendom som på annat sätt är avhänd annan genom brott." Det som justitieministern skriver är inte korrekt. Det handlar inte om att jag vill att man ska kunna behålla godset ända tills man har beviset någonting. Det handlar bara om att jag tycker dagens tid är för kort. Man ger inte tull och polis tillräcklig chans. Den tiden bör utsträckas.

Fru talman! Att tiden är för knapp konstateras också i Rikspolisstyrelsens interna rapport, som justitieministern refererar till i sitt svar. Det kan vara varor som stulits på många olika ställen. Den knappa tiden och svårigheten att kommunicera mellan olika polismyndigheter ger inte polis och åklagare en ärlig chans.

Min uppfattning är att i det fall det finns anledning att skäligen misstänka att rör sig om stöldgods, borde polisen kunna hålla varorna i beslag under något längre tid än i dag. Det kan röra sig om att man i en och samma bil finner ett mycket stort antal rakhyvlar eller glasögonbågar, som det är ganska skäligt att misstänka inte är inhandlade på ett ärligt sätt och inte är avsedda för personligt bruk. Det styrks dessutom av att varorna oftast är gömda i bilens inredning.

Prot. 2000/01:98
24 april

*Svar på
interpellationer*

Det kan också röra sig om personer som vid inresan till Sverige endast hade en mindre summa pengar med sig, som de redovisade, som vid utresan har varor för ett antal tiotusen kronor.

Ett fall från förra sommaren beskrivs så här i en lokaltidning: Två litauer ertappades vid en stöld på Prima i Bromölla. Vid husrannsaken beslagtogs en större mängd misstänkt stöldgods. De fick inte behålla det som de togs på bar gärning med. Men det man hittade hemma hos dem, som var av samma slag och nya kläder, fick de faktiskt behålla. Straffet blev i det här fallet villkorlig dom. I tidningen stod också följande: "Och eftersom de rivit bort prislapparna och nekade till stöld, fick de ta godset med sig hem, suckar Bertil Johnsson på polisen i Kristianstad."

Fru talman! Jag ser justitieministerns svar som en redogörelse för nuvarande praxis. Jag saknar konkreta åtgärder för att komma till rätta med problemet. Har verkligen inte justitieministern några förslag för att komma till rätta med det problem som jag tar upp i min interpellation?

Anf. 92 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! Jag har redan nämnt de åtgärder som föreslås av Rikskriminalpolisen, dvs. ett ökat samarbete mellan polis och tull, effektiv gränskontroll, kriminalunderrättelseinhämtning och analys samt information till åklagarmyndigheten. Det är några förslag som är väl värda att analysera.

Vi gör dessutom satsningar på polisen. Om nu inte Jeppe Johnsson tror att det blir fler poliser kan jag meddela att jag så sent som i dag träffade rikspolischefen, som meddelade att knappt 400 poliser redan om några veckor, den 1 juni, kommer ut från sin utbildning. De kommer att kunna anställas. Det blir ytterligare fler poliser till vintern.

Jeppe Johnsson frågar om man inte borde kunna ta gods i förvar längre tid. Men det är ingen tidsbegränsning. Åklagaren kan hålla det hur länge som helst. Det går inte att ha en längre tid. Vi kan inte ha minimiregler för hur länge en åklagare ska kvarhålla gods i beslag. Det kan säkert finnas tillfällen då man skulle kunna tycka att tiden kunde vara längre. Det finns många andra exempel där man tycker att åklagarna har hållit det kvar för lång tid. Då finns det vissa möjligheter att gå till domstol. Men det finns ingen tidsbegränsning. Bättre förutsättningar än så kan det väl egentligen inte finnas.

Anf. 93 JEPPE JOHNSON (m):

Fru talman! Vi är inte överens helt och hållet. Naturligtvis är det bra med ökat samarbete. Att det blir 400 nya poliser innebär förmodligen bara att de som försvunnit ersätts. Nytilskottet lär inte blir 400.

Vi är inte heller riktigt överens om tiden. Jag har i dag talat med Karlskronapolisen, som har stor erfarenhet av detta. Jag nämnde tidigare Göran Sjösvärd. I dag är situationen sådan att man i praktiken har 48 timmar på sig att bevisa att det beslagtagna godset är stulet. Sedan måste åklagaren ta ställning till om han ska begära den misstänkte häktad. Grundregeln är att häktning ska ske utan dröjsmål, dock senast kl. 12.00 tredje dagen efter anhållningsbeslutet, enligt rättegångsbalken 24:12.

Situationen är i många fall helt orimlig. Antag att ett beslag görs på fredag eller lördag kväll. Möjligheten att spåra det misstänkta stöldgodset är då mycket begränsad. I de flesta fall är polisen överhoppad av andra

akuta arbetsuppgifter. I många fall har det stulna inte ens hunnit bli rapporterat som stulet.

I Svenska Dagbladet från den 3 mars säger vidare justitieministerns partibroder, Mats Johansson, följande: ”Justitieminister Thomas Bodström kommer också att inbjudas till den blekingska hamnstaden för att på ort och ställe – vid färjeläget på Verkö – träffa gränspolis och tullare”.

Jag vet inte om justitieministern har fått inbjudan. Men för egen del vill jag verkligen rekommendera det studiebesöket.

Fru talman! Ett exempel: Vid ett tillfälle påträffades en stor mängd rakblad gömda i en bil på väg till Litauen. Förklaringen till polisen var att rakbladen skulle användas till eget bruk och var köpta i Sverige. Är man lite finurlig som polis avslöjar man dem som är oärliga. Vid kontroll visade det sig nämligen att det i Litauen går att köpa bladen billigare än i Sverige. Det var alltså en bluff.

Fru talman! Rättvisan ska vara blind. Men den får inte vara totalt okänslig, döv eller t.o.m. dum.

Anf. 94 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! Förutom de knappt 400 poliser som rikspolischefen sade kommer ut kan jag också meddela att antalet kommer att öka i år, nästa år och året därpå. Exakt hur många det blir kan man inte säga. Det beror på pensioneringen, och det finns många äldre poliser. Men att det blir fler är alldeles klart. Bl.a. öppnas möjligheter till ännu fler poliser genom de satsningar som görs ekonomiskt och den nya polishögskolan.

Jeppe Johnsson tar upp häktesreglerna. De har ingenting med beslagtaget gods att göra. Man kan ta saker i beslag utan att en person är häktad en enda timme eller en enda dag. Man kan naturligtvis fortsätta att ta gods i beslag även om häktningen hävs.

Häktning och beslag regleras av två helt olika regelverk. Det finns ingen anledning att se något samband där eller vidta några åtgärder i fråga om beslag därför att det finns vissa restriktiva häktningsregler. Det finns däremot inskränkningar både när det gäller beslag och häktningar. Det måste därför ur rättssäkerhetssynpunkt finnas bestämmelser.

Överläggningen var härmed avslutad.

16 § Svar på interpellationerna 2000/01:337 och 338 om domstolsorganisationen

Anf. 95 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! Viviann Gerdin har frågat mig vilka åtgärder jag är beredd att vidta för att nå fler öppna flexibla lösningar i strukturomvandlingen av tingsrätterna, exempelvis den föreslagna Värmlandsmodellen.

Runar Patriksson har frågat mig om jag avser att vidta några åtgärder för att stoppa den domstolsnedläggning som föreslagits i Värmland och om jag är beredd att vidta några åtgärder för att förbättra den grundläggande statliga samhällsservicen inom mitt ansvarsområde runt om i Sverige.

Jag tänker svara på dessa frågor i ett sammanhang.

Prot. 2000/01:98
24 april

*Svar på
interpellationer*

Inledningsvis vill jag erinra interpellanterna om skrivelsen *Reformeringen av domstolsväsendet – en handlingsplan* (skr. 1999/2000:106) som regeringen överlämnade till riksdagen våren 2000. Regeringen har också nyligen till riksdagen överlämnat en skrivelse med information om hur reformarbetet utvecklas (skr. 2000/01:112).

Hela landet har behov av dömande verksamhet av hög kvalitet. Samhällsutvecklingen har under lång tid gjort det allt tydligare att dagens organisation måste reformeras för att vi även i framtiden ska ha ett väl fungerande domstolsväsende.

I skrivelsen till riksdagen lade regeringen fast ett antal principer som bör vara vägledande vid reformeringen av våra domstolar. Dessa är bl.a. att reformarbetet ska bedrivas med utgångspunkt i de krav som medborgarna har rätt att ställa på snabbhet, kvalitet och service, att domstolarna ska vara moderna och attraktiva arbetsplatser, att domstolsorganisationen ska utformas så att hög kompetens i allt dömande garanteras och att dömande verksamhet ska finnas nära medborgarna och bedrivas i alla delar av landet.

För att skapa förutsättningar för att förverkliga regeringens mål inriktas reformarbetet på att utveckla domstolsväsendets organisation och arbetsformer, att öka kompetensutvecklingen för all personal, att ge förutsättningar för en mer långtgående specialisering av domarnas arbetsuppgifter, bredda rekryteringen av domare, förenkla förfarandet i såväl underrätterna som överrätterna, utveckla domstolarnas tekniskstöd och att skapa större förutsättningar för samverkan mellan domstolar.

För att genomföra dessa reformer krävs en yttre domstolsorganisation där verksamheten vid varje domstol är av tillräcklig omfattning för att nå högt ställda mål på kvalitet, snabbhet och service. Samtidigt ska domstolsorganisationen möta medborgarnas berättigade krav på geografisk närhet till dömande verksamhet. För att förena dessa mål krävs olika lösningar i olika delar av landet. Det kan ske genom att tingsrätter läggs samman, att verksamheten bedrivs i en domkrets, en myndighet, med permanent verksamhet på mer än en ort, tillgängligheten och den lokala förankringen tillgodoses genom att domstolen har tingsställe vid en eller flera orter. Denna bedömning, som redovisas i handlingsplanen, har riksdagens majoritet ställt sig bakom (bet. 1999/2000:JuU22, rskr. 1999/2000:255). Reformeringen av domstolsväsendet går således till på ett sådant sätt som Viviann Gerdin önskar.

När det gäller domstolsorganisationen har reformarbetet rent praktiskt bedrivits på det sättet att Domstolsverket på eget eller på berörda domstolars initiativ sett över organisationen i en viss region. I några fall har regeringen gett Domstolsverket i uppdrag att utreda en viss region och lämna förslag på den framtida domstolsorganisationen. Domstolsverket har remitterat utredningarna till berörda myndigheter och kommuner och därefter gett in sitt förslag till regeringen. Efter regeringens ställningstagande har förslaget anmälts till riksdagen. Även om det är regeringen som bestämmer om indelningen i domsagor och därmed antalet tingsrätter har riksdagen ett avgörande inflytande på frågan.

En av Domstolsverket utsedd utredare har nyligen lagt fram ett förslag om tingsrätterna i Värmlands län och tingsrätterna i Lindesberg och Karlskoga. Förslaget innebär att tingsrätterna i Arvika, Sunne och Kristinehamn sammanläggs med tingsrätten i Karlstad samt att tingsrätterna i

Lindesberg och Karlskoga sammanläggs med tingsrätten i Örebro. Berörda myndigheter och kommuner ges nu tillfälle att lämna synpunkter på utredarens förslag. Därefter kommer Domstolsverket att ta ställning till hur verket ser på frågan och redovisa detta till regeringen.

Regeringen kommer givetvis att överväga frågan noga innan det slutliga ställningstagandet görs och ta stor hänsyn till de synpunkter som förs fram under remissbehandlingen. Som regeringen uttryckte redan i handlingsplanen måste tingsrättsorganisationen utformas utifrån varje regions särskilda förutsättningar såsom geografiska avstånd och tillgängliga kommunikationer. Ett alternativ till sådan sammanläggning som utredaren föreslagit kan vara att verksamheten bedrivs på flera orter med en gemensam domkrets eller att särskilda tingsställen inrättas. En lösning med gemensam domkrets har genomförts i bl.a. Blekinge län, Västmanlands län och Östergötlands län och nyligen föreslagits för bl.a. tingsrätterna i Ångermanland. I dessa fall och vid kommande organisationsförändringar är det viktigt att vi finner lösningar för att stärka kvaliteten i den dömande verksamheten samtidigt som medborgare har ett rimligt avstånd till en domstol.

Svaret på Viviann Gerdins fråga och Runar Patrikssons första fråga är således att jag varken kan eller vill föregripa regeringens ställningstagande när det gäller tingsrättsorganisationen i Värmlands län och tingsrätterna i Lindesberg och Karlskoga. Jag vill också framhålla att innan beslut fattas kommer regeringen, på motsvarande sätt som skett inför varje förändring av tingsrättsorganisationen, att anmäla frågan till riksdagen.

Anf. 96 VIVIANN GERDIN (c):

Fru talman! Jag vill anföra följande till justitieministern.

Det är de senaste veckornas turbulens i mitt hemlän med anledning av Domstolsverkets utredning som har föranlett interpellationen. Efter att Ewerlöf har presenterat förslagen har det framkommit väldigt många kritiska synpunkter i mitt hemlän Värmland.

I dag har vi som tidigare nämnts fyra orter med tingsrätter, Arvika, Karlstad, Kristinehamn och Sunne. Det är en decentraliserad organisation som fungerar utmärkt och som utgör en vital del i rättskipningsarbetet. Det har också påtalas för mig att tingsrätternas lokalisering med närhet till medborgarna historiskt sett har haft en viss preventiv effekt på brottsligheten.

Jag, och flera med mig, är också övertygade om att medborgarnas förtroende och respekt för domstolarnas avgörande ökar med vetskapen om att det är lokalt verksamma domare och nämndemän som deltar.

I Ewerlöfs utredningsförslag finns en hel del som jag har reagerat på. Först och främst känner vi inom Centerpartiet tveksamhet till att stora enheter skulle vara det mest rationella. Enligt upplysningar här finns det inte heller något belägg för att stora domstolar skulle vara effektivare än små. Utredaren själv redovisar några exempel i utredningen där mitt påstående stärks. Ett exempel är att de mindre tingsrätterna i Värmland–Örebro-området anges ha lyckats mycket bra i förhållande till den större tingsrätten i Örebro – då syftar jag på regeringens mål för domstolsväsendet.

Prot. 2000/01:98

24 april

*Svar på
interpellationer*

Från statsmakternas sida har det många gånger påtalats att det finns svårigheter med att rekrytera kompetent personal – främst juridikstuderande – till de mindre tingsrätterna. Jag anser att detta är ett problem som beslutsfattarna själva har skapat genom att vi under de senaste tio åren ständigt har diskuterat existensen av de mindre tingsrätterna. Det har helt klart påverkat de yngre juridikstuderande när de ska söka. De har känt en stor osäkerhet om tjänstgöringen, och de anger också att detta har varit avgörande för att de inte har sökt dit.

Med vetskap om regeringens krav på förändringar av Domstolsverket har lagmän från tingsrätterna i Värmland presenterat ett förslag. Det är med anledning av detta som jag nu försöker lyfta denna fråga. Jag vill på så sätt få en stor tyngd i den, och jag vill skicka med detta till justitieministern inför det framtida förslaget. Vi är nog helt överens om att det måste komma ett förslag till beslut, för denna ovisshet och detta ständiga utredande av domstolarna gör det helt ohållbart att kunna rekrytera personal till tingsrätterna.

Än en gång hoppas jag därför att detta försök till en Värmlandsmodell – ganska snarlik den som finns i Västmanland – verkligen vägs in i de fortsatta diskussionerna angående tingsrätternas framtid.

Anf. 97 RUNAR PATRIKSSON (fp):

Fru talman och justitieministern! Jag ska inte repetera vad Viviann Gerdin har sagt. Våra interpellationer kom in samtidigt, utan att vi visste om varandras. Jag hänvisar naturligtvis till exakt samma utredning för Värmland som det är fråga om i de argument som Viviann Gerdin nu har framfört.

Jag vill ändå än en gång påtala vikten av att döma så nära den berörda som möjligt, att döma så rätt som möjligt och att döma så rehabiliterande som möjligt. Jag tror att det är av stor vikt att de domstolar och domstäl-len som nu finns, med nämndemän som har en lokalkännedom som är av stor betydelse i många ärenden, får vara kvar.

Redan för drygt ett år sedan förde jag en liknande debatt med justitieminister Laila Freivalds. Då kom vi fram till att någon ytterligare av-lövning av glesbygden i domstolshänseende, där de ännu mindre domsto-larna lades ned, inte skulle ske. Och nu är vi i full gång med ytterligare nedläggningar! Detta betyder att domsluten ska göras ännu längre från den berörda. Möjligheten för inflytande av lokal kännedom och möjlig-heten för rehabiliterande domar minskar.

Sunne-Arvika-Kristinehamn betyder också arbetsplatser ute i Gles-bygdssverige och i Landsbygdssverige. I min andra fråga har jag tagit upp justitieministerns ansvar för att se till att den statliga servicen funge-rar ute i landet på de områden som ligger under justitieministern. Man skulle naturligtvis också kunna komma in på avstängda vägar och andra saker – postkontor som är avlödade m.m. Det ligger kanske inte riktigt inom justitieministerns ansvar, men det är ändå viktiga saker för att byg-derna ska leva vidare.

Det är också viktigt med en polissida. Jag bor i den kommun där BMW:n kommer på middagen klockan tolv innehållande tre personer. En ställer sig utanför bilen, en går in på posten och en går in på Nordbanken och rånar. Detta sker alltså klockan tolv mitt på dagen, utan att någon åker fast. De är fortfarande på fri fot.

För att gå tillbaka till dömandet vill jag också verkligen understryka vikten av att regeringen nu lyssnar på de remissvar som kommer. Jag är övertygad om att man i dem kommer att påstå att de domställen som finns ska vara kvar för rättssäkerhetens skull.

Prot. 2000/01:98
24 april

Anf. 98 ANDERS G HÖGMARK (m):

Fru talman! Jag tror att vi kan vara ganska överens, statsrådet och jag, om behovet av en successiv reformering av domstolsväsendet där man ser till att säkerställa kvalificerade domstolar med personal med hög kompetens och attraktiva arbetsplatser. Detta har ju bl.a. redovisats i regeringens skrivelse. Om detta tror jag alltså att vi är helt överens. Det finns en bred uppslutning kring det.

Därför borde det också finnas en bred uppslutning kring hur reformarbetet skulle kunna ske. Faktum är att reformarbetet i dag har karaktären av *ad hoc*-arbete. En lagman pensioneras, en lagman blir sjuk – då gör man förändringar. Det är ett slags plockepinn och en *ad hoc*-verksamhet, och det reformarbetet har inte legitimitet i dag. Det räcker att följa dagspressen och det räcker att följa de debatter som har förts här i kammaren under de senaste åren för att se det. Det vilar, fru talman, något slags förbannelse över reformeringen av domstolsväsendet alltsedan Domstolskommittén från 1995 gick i kvav.

Jag tror att det är dags att stanna upp. Från Moderata samlingspartiet, Centerpartiet, Kristdemokraterna och Folkpartiet finns det med anledning av regeringens skrivelse om reformerande av domstolsväsendet gemensamma krav: Efter det att man har genomfört detta – man har en del förändringar som är beslutade om – så gör man halt och gör en bred utvärdering av det hittillsvarande reformarbetet. Regeringen talar ju själv om en utvärdering när det gäller det fortsatta reformarbetet. Jag tror att det är utomordentligt viktigt att utvärderingen blir bred och allsidig och att den genomförs av en fristående organisation och utvärderare som inte på något sätt kan misstänkas för att gå i Domstolsverkets ledband.

Över huvud taget tror jag att det är viktigt att man får en legitimitet i reformarbetet – jag inte bara tror det, utan jag är övertygad om det. Det är inte önskvärt att man ute i Domstolssverige skickar skrivelser från presidenterna i de högre domstolarna där man från Högsta domstolens sida engagerar till att föra en debatt där man ifrågasätter Domstolsverket och hela omgestaltningen.

Jag skulle vilja fråga statsrådet: Hur reagerar justitieministern på det här påståendet om den bristande legitimiteten och på kritiken från höga jurister av att Domstolsverkets nedläggningspatruller far omkring utan att det är ordentligt och tillräckligt förankrat i riksdagen? Hur upplever justitieministern detta? Även om det nu finns formella beslut i riksdagen – hur upplever justitieministern att man inte skapar en bild i dess helhet av hur första instans ska se ut framöver och gemensamt presenterar det i riksdagen för beslut?

Är justitieministern – med hänvisning till det han själv föreslår och presenterar i skrivelsen om en utvärdering – beredd att gå de fyra partier till mötes som har framfört önskemål om en bred utvärdering och om att sätta stopp efter de nedläggningar som man fattat beslut om? Är justitieministern beredd att uttrycka en uppfattning i dag om detta? Det skulle

vara utomordentligt värdefullt, om inte för annat så för justitieuskottets fortsatta beredning av ärendet.

Är justitieministern beredd till något av den typen? Eller vill han fortsätta med någon form av konfrontationspolitik, som definitivt inte gagnar den reformering av domstolsväsendet som i och för sig – där är vi helt överens – är nödvändig för att säkerställa ett kvalificerat dömande framöver?

Anf. 99 SOFIA JONSSON (c):

Fru talman! I justitieministerns svar till bl.a. Viviann Gerdin kan man läsa att reformarbetet när det gäller domstolsväsendet ska ha sin utgångspunkt i de krav som medborgarna har rätt att ställa på snabbhet, kvalitet och service. Det är jättebra. Tidigare har man också sagt att lättillgänglighet ska vara en av de punkter som ska finnas med. Nu verkar det som om den punkten har fallit bort.

Om man kopplar ihop dessa kan man säga att det är kärnan i ett medborgarperspektiv på domstolsväsendet. Det är min övertygelse att det är oerhört viktigt att hålla kvar det. Det är oerhört viktigt att ha ett domstolsväsende som är lokalt förankrat. Det måste finnas en lättillgänglighet för medborgarna, en hög kvalitet och en bra service.

Här i riksdagen har vi länge pratat om, fattat beslut om och värnat om en decentraliserad domstolsstruktur. Tyvärr har regeringen valt att gå en annan väg de senaste åren och slagit samman och centraliserat, trots att man har den här utgångspunkten.

Jag håller med de tidigare talarna om att det behövs en ny reform. Det behöver moderniseras på flera ställen. Men det är också viktigt att se vad man kan göra för detta. Vad kan man göra för att det ska bli mer flexibelt? Vad ska man göra för att kunna underlätta samarbetet mellan olika tingsrätter? Hur ska man kunna ta till vara informationstekniken på ett annat sätt? Det verkar inte som om regeringen har funderat speciellt mycket på detta. Nu väljer man återigen att gå samma bana och slår samman och centraliserar.

Jag ställde en fråga till tidigare justitieminister Laila Freivalds om domstolsorganisationen. Hon sade också det som justitieministern har skrivit här i dag, nämligen att medborgarna i hela landet ska ha tillgång till dömande verksamhet med hög kvalitet, hög effektivitet och hög tillgänglighet. Det låter ju jättebra, men hur stämmer det överens med den konkreta politik som förs i dag? Hur stämmer det överens med de funderingar som regeringen har, och som man troligtvis kommer att lägga fram förslag om? Är det att utgå från medborgarnas bästa, utifrån rättssäkerheten och tillgängligheten, att slå samman, centralisera och göra domstolarna än mer avlägsna än vad de är i dag? Är det att effektivisera och öka kvaliteten att slå samman, i många fall väl fungerande, tingsrätter och göra dem mer ineffektiva och svårhanterliga? För mig hänger inte de idéer som regeringen skriver ned ihop med den konkreta politiken.

Jag undrar egentligen vad justitieministern har för belägg för de åsikter man för fram, att större enheter får en bättre verksamhet och bättre resultat. Det är ju det man skriver. Vad har man för belägg för det? Vad har man för bakgrund? Vilka siffror finns det? Jag förstår den oro som finns runtomkring.

I Örebro län, som jag kommer ifrån, har man redan tidigare lagt ihop Hallsbergs tingsrätt med Örebro tingsrätt. Nu finns det funderingar på att tingsrätterna i både Lindesberg och Karlskoga ska slås samman med tingsrätten i Örebro. Det finns en bred politisk förankring i kommunen där alla partier är överens om att det är dags att börja fundera på vad regeringen håller på med. Man kritiserar det starkt och ifrågasätter vinsterna. Hur kan man se det? Man undrar också var medborgarperspektivet har tagit vägen.

Vilken bakgrund har man och vilka siffror finns som visar att en mer centraliserad organisation med större domstolar gör att det blir mer effektivt och bättre för medborgarna?

Anf. 100 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! Jag förstår att det finns en oro när det kommer förslag eller idéer om större sammanläggningar. Det är naturligt. Det är också naturligt att det måste till en ordentlig utredning så att man får ett bra underlag i sådana här oerhört viktiga frågor för medborgarna.

Jag vill understryka att utredaren har en idé. Det är alltså inte Domstolsverkets förslag, än mindre regeringens. Jag vill också understryka att vid de tidigare reformeringarna har regeringen tagit stor hänsyn till lokala opinioner. Det har förts många diskussioner lokalt, här i kammaren och på andra sätt som regeringen verkligen har lyssnat till och tagit intryck av. Det finns inget färdigt förslag. Därför kan jag inte säga mer än att det finns en utredare som nu arbetar vidare med detta.

Med det sätt som det har gått till och det sätt som det kommer att gå till finns det ingen som helst anledning att säga att det inte skulle finnas legitimitet i det som sker. Man arbetar på det sättet och försöker verkligen att lyssna till olika åsikter för att försöka nå den allra största förankring.

Det finns fördelar med att lägga samman tingsrätter. Det blir lättare med kompetensutveckling om man är fler vid en domstol. Det blir lättare att ta ut föräldraledighet. Det är mer naturligt med den teknologiska utvecklingen. Juridiken har blivit mer komplicerad. Nu ska varje domare kunna döma över all EG-rätt som är en del av vår svenska rätt. Det finns många fördelar.

Men det finns också många nackdelar. Om det blir för stora domstolar blir det ineffektivt och kanske byråkratiskt. En domstol som man kanske bör fundera närmare på är Stockholms tingsrätt som är oerhört stor. Den är kanske för stor, och man bör kanske göra någonting åt det.

Jag delar helt uppfattningen att det bör göras en utredning. Regeringen avser att hösten 2001 låta påbörja en utvärdering av de genomförda förändringarna av tingsrättsorganisationen för att få den nya organisationens effekter för verksamheten i berörda tingsrätter och för medborgarna på berörda orter belysta. Man bör också belysa effekterna för rättsväsendet i övrigt och andra myndigheter samt berörd personal. Den här utvärderingens resultat ska ligga till grund för regeringens inriktning av det fortsatta reformarbetet och arbetet med att identifiera de regioner där behov av översyn och förändringar av tingsrättsorganisationen föreligger. Jag är inte i dag beredd att säga något närmare om den utvärderingen, men jag delar helt den uppfattningen att det bör göras en utvärdering. Vi måste stanna och se om detta var bra, om det blev bättre eller om det blev

sämre. Jag tar tacksamt emot förslag på hur en sådan utvärdering ska kunna göras.

Anf. 101 VIVIANN GERDIN (c):

Fru talman! I den fortsatta debatten vill jag säga att om man skulle komma fram till att centralisera tingsrätterna måste man också se på alternativet. Jag tycker att det är väldigt tråkigt om man bara ser fördelar med en sammanslagning. Man måste också se fördelar med de mindre enheterna. Som har nämnts tidigare finns det en risk för att handläggningstiderna kan bli för långa när handläggningen flyttas allt längre bort ifrån de berörda. Det problem vi har i dag är väl att anslagen inte räcker till för en decentraliserad organisation.

I dag upplever vi ute i landet att det har pågått en utsvältning av de små tingsrätterna. Genom att diskutera deras existens samtidigt som man gör neddragningar av budgetmedel medverkar ju regeringen aktivt till att långsamt strypa nuvarande verksamhet. Det kan vi i Centerpartiet inte acceptera. Vi tycker inte att viktiga delar i rättsväsendet ska hanteras på det sättet.

Att rekrytera kompetent personal till tingsrätterna har varit en stor fråga som har kommit upp många gånger. Vi är medvetna om att man måste reformera. Vi är också medvetna om att det finns enstaka problem som är kopplade till rekryteringen. Men de problemen finns inte överallt i hela landet.

Jag känner inte riktigt igen de stora svårigheterna att rekrytera personal från mina kontakter. Det är snarare så att vid de tillfällen då det har funnits vakanta lagmanstjänster har Domstolsverket valt att inte tillsätta dessa tjänster. År 1999 hade vi en ledig lagmanstjänst i Arvika som inte fick tillsättas. Det var likadant under fjolåret. Då fanns det en ledig lagmanstjänst i Kristinehamn. Detta ger ju signaler till andra att osäkerheten är för stor. Det lockar inte de som är kompetenta till de här områdena.

Sedan har vi också diskuterat att de små enheterna också har stora fördelar. Det är mycket lättare att flytta en domare än att flytta åtalade, nämndemän, advokater och vittnen.

Även frågan om sårbarheten vid de mindre tingsrätterna har diskuterats. Det är helt klart att med en mindre personalstyrka på ett ställe ökar sårbarheten om man inte söker möjligheter till nya lösningar, flexibla lösningar. Ett sätt kan just vara att man inom en domkrets samarbetar, att man har möjlighet att specialisera sig så att några människor inom ett område kan ägna mer tid till tyngre ärenden än andra gör.

Sedan är det ytterligare ett påpekande i utredningen som kan försvåra verksamheten för de små tingsrätterna. Det är utredarens attityder att en långtidsutbildad anhörig inte skulle finna attraktiva arbeten på de mindre orterna. Även om de arbetena inte är så många tycker jag att det är tråkigt att det i en statlig utredning skrivs in dylika påståenden. Jag vill återge Ewerlöf, som säger att sådana arbetsplatser i första hand finns i centralorterna. För alla oss som kämpar för att övriga landet också ska utvecklas positivt tycker vi att det var mycket tråkigt att sådana värderingar finns med.

De svårigheter som en centralisering kan medföra är att delgivning och även inställelse av ärenden i domstolen kan komma att öka.

Anf. 102 RUNAR PATRIKSSON (fp):

Fru talman! Mycket är redan sagt. Ändå vill vi igen påpeka att vi känner lite försvar från justitieministern för en centralisering av domstolarna.

Jag hoppas verkligen att jag lyssnar fel. Jag tror att det är viktigt att medborgarperspektivet som nämndes här kommer med i bilden. Jag är övertygad om att medborgarperspektivet är att döma så nära som möjligt. Då är det Ewerlöfska förslaget om en domstol, för att tala om Värmland, inte rätt sätt för medborgarsäkerheten. Det är min övertygelse. Löpande-band-domstolar undanbeds.

Ovanifrånperspektivet diskuterade vi i en interpellationsdebatt med miljöministern för några timmar sedan. Vi var överens om att det inte är så bra med ovanifrånperspektiv från politiker. Låt nu inte även justitieministerns område få rykte om sig att det är ovanifrånperspektivet som styr domstolsväsendet. Det är en för viktig fråga för att man inte ska ta alla möjligheter för att få rätt resultat.

Döm så nära den berörde som möjligt. Döm så rätt som möjligt. Döm så rehabiliterande som möjligt. I så fall är Karlstad, Sunne, Arvika och Kristinehamn kvar i Värmland. Ta Värmlands synpunkter på allvar!

Anf. 103 ANDERS G HÖGMARK (m):

Fru talman! Jag noterar med glädje att justitieministern också sätter stort värde på den utvärdering som ska ske. Jag ska testa justitieministerns verkliga vilja. Det nämns ju i skrivelsen att innan beslut tas om Stenungsund, trestadsområdet och Strömstad ska en utvärdering genomföras.

Vi har fattat en del beslut. Men regeringen har enligt gällande ordning ett stort antal beslut att fatta om det fortsatta reformarbetet. Talmannen har ju ibland efterlyst att de stora politiska debatterna och beskederna ska ges i riksdagen. Det finns ett lysande tillfälle nu. Är justitieministern beredd, med tanke på att flera av interpellanterna har Värmlandsanknytning, att ge beskedet, på samma sätt som Moderata samlingspartiet, Centerpartiet, Kristdemokraterna och Folkpartiet har krävt, att stanna upp och icke fatta något ytterligare beslut före denna utvärdering med de resultat och de erfarenheter den kan redovisa? Det skulle innebära att några beslut när det gäller Värmland – för att ta detta konkreta fall – inte skulle fattas förrän kanske 2002.

Menar justitieministern allvar med utvärderingsarbetet? Är han beredd att samverka med de fyra partierna? Om hans svar blir nej blåser han till strid, och en bristande legitimitet kommer ytterligare att finnas. Jag fick på något sätt en känsla av att justitieministern ville försöka få någon form av samverkan omkring detta och bred enighet för att skapa en legitimitet.

Det bästa sättet, fru talman, är att i dag här just nu ge beskedet att han och regeringen inte är beredda att fatta några ytterligare beslut om förändringar av tingsrättsorganisationen innan den utvärdering som regeringen har aviserat i sin skrivelse genomförs av en självständig fristående utvärderare. Är justitieministern beredd att ge detta besked? Det är mycket enkelt om han menar allvar med utvärderingsinstrumentet.

Anf. 104 SOFIA JONSSON (c):

Prot. 2000/01:98

24 april

*Svar på
interpellationer*

Fru talman! Jag tycker att det är trevligt att justitieministern säger att han ska lyssna och ta till sig idéer och förslag som kommer, både från riksdagen och från de ställen som får yttra sig.

Det är också bra att ministern säger att en ordentlig utredning ska göras av de sammanslagningar som redan har gjorts innan man fattar nya beslut. Jag ser det som ett löfte att innan nya beslut läggs fram och fattas kommer de utredningarna att ha gjorts, och de kommer att ligga till grund för det fortsatta arbetet.

Frågan är om justitieministern vågar gå så långt som att säga att riksdagen ska få vara med och fatta beslut om den nya domstolsorganisationen. Det vore intressant att höra svaret på det som ett par av oss har funderat på. Vågar justitieministern att släppa frågan fri i riksdagen och låta oss vara med och fatta beslut om den nya tingsrättsorganisationen?

Justitieministern svarar inte på min fråga om vilka bakgrundsfakta man lutar sig mot i regeringen när man säger att större domstolar ger förutsättning för bättre verksamhet. Vilka siffror och vilka bakgrundsfakta är det man lutar sig mot när man uttalar sig om det här?

Sedan skulle jag också tycka att det vore intressant att höra den fortsatta diskussionen. Justitieministern säger att det inte finns några färdiga förslag. Nej, det vet vi. Det finns inga färdiga förslag ännu. Men vad är intentionen från regeringen? Vad är intentionen framför allt från ministern? Är ministern beredd att göra ytterligare sammanslagningar? Är ministern beredd att öka centraliseringen och se till att vi får färre tingsrätter i Sverige?

Anf. 105 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! Nej, jag är inte beredd att stanna av allt arbete nu av det skälet att vi ska göra en utvärdering i höst.

Däremot vill jag på alla sätt samverka, diskutera, få intryck och komma fram till en så bred majoritet som möjligt och som nu få riksdagsmajoritet för de förslag som är aktuella. Vi hoppas att det blir så även i framtiden. Jag ser ingen anledning nu att föreslå någon ändring av systemet.

Sedan slutligen bara något om siffror. Siffror på att EG-rätten numera finns med i svensk lag finns förstås inte. Inte heller finns det siffror på att en och en halv tjänst på en domstol respektive på en annan domstol förklarar om man lägger samman det. Det är inte siffror det är fråga om. Det är fakta som talar sitt alldeles tydliga språk.

Anf. 106 VIVIANN GERDIN (c):

Fru talman! Avslutningsvis vill jag tacka justitieministern för svaret. Jag hade naturligtvis inte väntat mig att ministern här skulle lägga alla förslag på bordet. Jag har förståelse för att justitieministern inte kan gå händelserna i förväg. Men vad jag och även övriga talare här har sagt är att vi vill ge lite tyngd åt de här frågorna. Vi hoppas naturligtvis också att justitieministern ska ta med sig vad vi har framfört här i kväll.

Jag vill än en gång återknyta till Värmland och säga att den här frågan har engagerat många människor och att vi även framdeles värnar om någon form av decentraliserad tingsrättsorganisation. En avveckling av de små tingsrätterna kommer även att påverka andra saker, inte bara själva domstolsväsendet. Det har en stor betydelse med en väl funge-

rande tingsrätt på orten. Bl.a. finns det i dag tillgång till advokater. Man befärar att det framöver kan tunnas ut och att det blir stora svårigheter att rekrytera nya advokater.

Medborgarperspektivet har det talats om här, och det vill jag varmt instämma i. Vi är fullständigt övertygade om att den lokala förankringen stärker medborgarperspektivet.

Men offentlighetsprincipen, närheten till lokala medier och att återge olika mål är också viktigt. Det ökar allmänhetens möjligheter till insyn och till att följa vad som händer inom domstolsväsendet.

Än en gång vill jag tacka för svaret.

Anf. 107 RUNAR PATRIKSSON (fp):

Fru talman! Jag vill bara ta tillfället i akt och tacka för diskussionen. Viviann Gerdin pratade om tyngd. Jag tror att vi från olika län har visat stor tyngd i våra uppfattningar. Om medborgarperspektivet och medborgarsäkerheten får stå i första rummet och om man lyssnar på folket läggs utredningen om ytterligare neddragningar inom domstolsväsendet på hyllan tills vidare.

Överläggningen var härmed avslutad.

17 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades
Proposition
2000/01:124 till trafikutskottet

Motion
2000/01:Sk32 till skatteutskottet

18 § Förnyad bordläggning

Föredrogs men bordlades åter
Utrikesutskottets betänkande 2000/01:UU4
Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2000/01:MJU14
Bostadsutskottets betänkanden 2000/01:BoU8 och BoU9

19 § Bordläggning

Anmälades och bordlades
Förslag
2000/01:RS3 Riksdagsledamöternas tjänsteresor

Motioner
med anledning av skr. 2000/01:114 Redogörelse för den svenska exportkontrollpolitiken och exporten av krigsmateriel år 2000
2000/01:U15 av Göran Lennmarker m.fl. (m)

Prot. 2000/01:98
24 april

*Svar på
interpellationer*

Socialutskottets betänkanden
2000/01:SoU10 Hälso- och sjukvårdsfrågor m.m.
2000/01:SoU12 Handikappolitik
2000/01:SoU15 Redovisningen av fördelningen av medel från Allmänna arvsfonden under budgetåret 2000

20 § Anmälan om interpellationer

Anmälades att följande interpellationer framställdes

den 23 april

2000/01:398 av *Marietta de Pourbaix-Lundin* (m) till finansminister Bosse Ringholm
Öl- och vinskatten
2000/01:399 av *Sten Andersson* (m) till finansminister Bosse Ringholm
Kasinoverksamhet
2000/01:400 av *Sten Andersson* (m) till justitieminister Thomas Bodström
Ekonomisk brottslighet
2000/01:401 av *Inga Berggren* (m) till miljöminister Kjell Larsson
Vindkraften
2000/01:402 av *Kia Andreasson* (mp) till utrikesminister Anna Lindh
Situationen i Mellanöstern
2000/01:403 av *Christel Anderberg* (m) till jordbruksminister Margareta Winberg
Konkurrensneutralitet för veterinärer
2000/01:404 av *Margareta Cederfelt* (m) till näringsminister Björn Rosengren
Konkurrenssituationen i hotell- och restaurangnäringen
2000/01:405 av *Inga Berggren* (m) till näringsminister Björn Rosengren
Regelförenklingar

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll onsdagen den 2 maj.

21 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmälades att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 23 april

2000/01:1086 av *Maud Ekendahl* (m) till justitieminister Thomas Bodström
Rohypnol

2000/01:1087 av *Carl-Axel Johansson* (m) till justitieminister Thomas Bodström

Legitimationshandling som ersätter pass

2000/01:1088 av *Birgitta Sellén* (c) till statsrådet Maj-Inger Klingvall
Sidas framtid i Ådalen

2000/01:1089 av *Ingemar Vänerlöv* (kd) till näringsminister Björn Rosengren

Vänersjöfarten

2000/01:1090 av *Marianne Andersson* (c) till utrikesminister Anna Lindh

Möjligheten till bistånd i Vitryssland

2000/01:1091 av *Jan Backman* (m) till finansminister Bosse Ringholm
Momsen på olika slags tidningar

2000/01:1092 av *Ulla Wester* (s) till jordbruksminister Margareta Winberg

Tomatodlingen

2000/01:1093 av *Birgitta Sellén* (c) till socialminister Lars Engqvist
Lanseringsfester för cigaretter

den 24 april

2000/01:1094 av *Ingegerd Saarinen* (mp) till näringsminister Björn Rosengren

Kommunala teknikskolor

2000/01:1095 av *Lennart Kollmats* (fp) till socialminister Lars Engqvist
Föräldraledighet och fäder med utländsk bakgrund

2000/01:1096 av *Margareta Cederfelt* (m) till socialminister Lars Engqvist

Kontroll av behörighet för personal inom hälso- och sjukvården

2000/01:1097 av *Rolf Olsson* (v) till socialminister Lars Engqvist

Försummelse av anmälan enligt lex Maria

2000/01:1098 av *Rolf Gunnarsson* (m) till finansminister Bosse Ringholm

Skatten på bensin och diesel

2000/01:1099 av *Margareta Cederfelt* (m) till finansminister Bosse Ringholm

Mervärdesskatt

2000/01:1100 av *Harald Nordlund* (fp) till statsrådet Ingela Thalén

Försäkringskassans information till föräldrar

2000/01:1101 av *Ulf Nilsson* (fp) till statsrådet Ingegerd Wärnersson
Andelen män i barnomsorgen

Prot. 2000/01:98
24 april

2000/01:1102 av *Kent Olsson* (m) till statsrådet Ingegerd Wärnersson
Idrotten i skolan

2000/01:1103 av *Karl-Göran Biörsmark* (fp) till utrikesminister Anna Lindh

Situationen i Etiopien

2000/01:1104 av *Harald Nordlund* (fp) till jordbruksminister Margareta Winberg

Kostnaderna för livsmedelskontrollen

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll onsdagen den 2 maj.

22 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmälades att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 20 april

2000/01:1042 av *Sten Tolgfors* (m) till statsrådet Ingegerd Wärnersson
Kvaliteten på den kommunala skolan för barn med funktionshinder

2000/01:1043 av *Sten Tolgfors* (m) till statsrådet Ingegerd Wärnersson
Våldsbrott i skolan

2000/01:1044 av *Sten Tolgfors* (m) till statsrådet Ingegerd Wärnersson
Kommunernas ansvar för barn med funktionshinder

2000/01:1073 av *Sten Tolgfors* (m) till statsrådet Ingegerd Wärnersson
Stöd för polisanmälan av skolvåld

den 24 april

2000/01:1054 av *Cristina Husmark Pehrsson* (m) till socialminister Lars Engqvist
Självordsprevention

Självordsprevention

2000/01:1056 av *Marie Engström* (v) till socialminister Lars Engqvist
Ungdomsfester med gratis cigaretter

2000/01:1060 av *Johan Pehrson* (fp) till statsrådet Ingela Thalén
Orättvisa pensionsregler

2000/01:1063 av *Gunnel Wallin* (c) till socialminister Lars Engqvist
Glukosamin

2000/01:1066 av *Chatrine Pålsson* (kd) till utbildningsminister Thomas Östros

Forskning kring palliativ vård

2000/01:1067 av *Margareta Cederfelt* (m) till utbildningsminister Thomas Östros

Avbrutna gymnasiestudier

2000/01:1069 av *Margareta Viklund* (kd) till socialminister Lars Engqvist
Tuberkulos

Tuberkulos

2000/01:1072 av *Harald Nordlund* (fp) till socialminister Lars Engqvist
Tandvården

2000/01:1077 av *Eva Flyborg* (fp) till näringsminister Björn Rosengren
De statliga bredbandspengarna
2000/01:1081 av *Carina Adolfsson Elgestam* (s) till statsrådet Ingela
Thalén
Ökningen av sjukskrivningar bland kvinnor

Prot. 2000/01:98
24 april

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
onsdagen den 2 maj 2001.

23 § Kammaren åtskildes kl. 20.51.

Förhandlingarna leddes
av talmannen från sammanträdet början till ajourneringen kl. 16.26,
av tredje vice talmannen därefter t.o.m. 15 § anf. 89 (delvis) och
av andre vice talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

LISBETH HANSING ENGSTRÖM

/Barbro Nordström

Innehållsförteckning

1 § Justering av protokoll	1
2 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	1
3 § Svar på interpellation 2000/01:330 om Sveriges oskyddade kulturarv	4
Anf. 1 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s)	4
Anf. 2 CARL ERIK HEDLUND (m).....	6
Anf. 3 ELISABETH FLEETWOOD (m).....	7
Anf. 4 BERNDT EKHOLM (s)	8
Anf. 5 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s)	9
Anf. 6 ELISABETH FLEETWOOD (m).....	10
Anf. 7 BERNDT EKHOLM (s)	10
Anf. 8 CARL FREDRIK GRAF (m).....	11
Anf. 9 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s)	11
Anf. 10 CARL FREDRIK GRAF (m).....	12
4 § Svar på interpellation 2000/01:369 om Immigrantinstitutet i Borås	12
Anf. 11 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s)	12
Anf. 12 KJELL ELDENSJÖ (kd).....	13
Anf. 13 BERNDT EKHOLM (s)	14
Anf. 14 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s)	15
Anf. 15 KJELL ELDENSJÖ (kd).....	16
Anf. 16 BERNDT EKHOLM (s)	16
Anf. 17 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s)	17
Anf. 18 KJELL ELDENSJÖ (kd).....	17
Anf. 19 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s)	18
5 § Svar på interpellation 2000/01:374 om medierna och den politiska makten.....	18
Anf. 20 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s)	18
Anf. 21 KARIN WEGESTÅL (s)	20
Anf. 22 BENGT SILFVERSTRAND (s).....	21
Anf. 23 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s)	22
Anf. 24 KARIN WEGESTÅL (s)	22
Anf. 25 BENGT SILFVERSTRAND (s).....	23
Anf. 26 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s)	24
Anf. 27 KARIN WEGESTÅL (s)	24
6 § Svar på interpellation 2000/01:340 om utlokalisering av statliga verk.....	25
Anf. 28 Statsrådet ULRICA MESSING (s)	25
Anf. 29 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd)	26
Anf. 30 ÅKE SANDSTRÖM (c)	27
Anf. 31 Statsrådet ULRICA MESSING (s)	28
Anf. 32 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd)	29
Anf. 33 ÅKE SANDSTRÖM (c)	30
Anf. 34 Statsrådet ULRICA MESSING (s)	30
Anf. 35 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd)	31

7 § Svar på interpellation 2000/01:367 om Norrbotten	32	Prot. 2000/01:98
Anf. 36 Statsrådet ULRICA MESSING (s).....	32	24 april
Anf. 37 OLLE LINDSTRÖM (m).....	32	
Anf. 38 Statsrådet ULRICA MESSING (s).....	33	
Anf. 39 OLLE LINDSTRÖM (m).....	34	
Anf. 40 Statsrådet ULRICA MESSING (s).....	35	
Anf. 41 OLLE LINDSTRÖM (m).....	36	
8 § Svar på interpellation 2000/01:314 om insamling av		
miljöfarliga batterier	36	
Anf. 42 Miljöminister KJELL LARSSON (s).....	36	
Anf. 43 KENNETH LANTZ (kd)	37	
Anf. 44 Miljöminister KJELL LARSSON (s).....	38	
Anf. 45 KENNETH LANTZ (kd)	38	
Anf. 46 Miljöminister KJELL LARSSON (s).....	39	
Ajournering.....	39	
Återupptagna förhandlingar	40	
9 § Svar på interpellation 2000/01:341 om Sveriges åtagande		
enligt Kyotoprotokollet.....	40	
Anf. 47 Miljöminister KJELL LARSSON (s).....	40	
Anf. 48 LENA EK (c)	41	
Anf. 49 Miljöminister KJELL LARSSON (s).....	42	
Anf. 50 LENA EK (c)	43	
Anf. 51 Miljöminister KJELL LARSSON (s).....	43	
Anf. 52 LENA EK (c)	44	
Anf. 53 Miljöminister KJELL LARSSON (s).....	44	
10 § Svar på interpellation 2000/01:345 om bunkerolja		
miljöklass 1	45	
Anf. 54 Miljöminister KJELL LARSSON (s).....	45	
Anf. 55 HANS STENBERG (s)	46	
Anf. 56 Miljöminister KJELL LARSSON (s).....	46	
Anf. 57 HANS STENBERG (s)	47	
11 § Svar på interpellation 2000/01:378 om		
överklaganderegler	47	
Anf. 58 Miljöminister KJELL LARSSON (s).....	47	
Anf. 59 RUNAR PATRIKSSON (fp)	48	
Anf. 60 Miljöminister KJELL LARSSON (s).....	49	
Anf. 61 RUNAR PATRIKSSON (fp)	50	
Anf. 62 Miljöminister KJELL LARSSON (s).....	50	
Anf. 63 RUNAR PATRIKSSON (fp)	51	
Anf. 64 Miljöminister KJELL LARSSON (s).....	51	
12 § Svar på interpellation 2000/01:362 om samråd före		
vräkning.....	52	
Anf. 65 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s).....	52	
Anf. 66 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd)	53	
Anf. 67 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s).....	54	
Anf. 68 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd)	54	
Anf. 69 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s).....	55	
Anf. 70 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd)	56	

Anf. 71 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s).....	57
13 § Svar på interpellation 2000/01:375 om bostadsbyggandet	57
Anf. 72 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s).....	57
Anf. 73 EWA THALÉN FINNÉ (m)	58
Anf. 74 RIGMOR STENMARK (c)	59
Anf. 75 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s).....	60
Anf. 76 EWA THALÉN FINNÉ (m)	61
Anf. 77 RIGMOR STENMARK (c)	62
Anf. 78 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s).....	63
Anf. 79 EWA THALÉN FINNÉ (m)	64
Anf. 80 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s).....	64
14 § Svar på interpellation 2000/01:379 om hyresrätten.....	65
Anf. 81 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s).....	65
Anf. 82 STEFAN ATTEFALL (kd).....	66
Anf. 83 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s).....	67
Anf. 84 STEFAN ATTEFALL (kd).....	68
Anf. 85 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s).....	69
Anf. 86 STEFAN ATTEFALL (kd).....	69
Anf. 87 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s).....	70
15 § Svar på interpellation 2000/01:326 om beslagtaget gods.....	70
Anf. 88 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	70
Anf. 89 JEPPE JOHNSSON (m).....	72
Anf. 90 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	73
Anf. 91 JEPPE JOHNSSON (m).....	73
Anf. 92 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	74
Anf. 93 JEPPE JOHNSSON (m).....	74
Anf. 94 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	75
16 § Svar på interpellationerna 2000/01:337 och 338 om domstolsorganisationen	76
Anf. 95 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	76
Anf. 96 VIVIANN GERDIN (c)	77
Anf. 97 RUNAR PATRIKSSON (fp)	78
Anf. 98 ANDERS G HÖGMARK (m)	79
Anf. 99 SOFIA JONSSON (c)	80
Anf. 100 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	81
Anf. 101 VIVIANN GERDIN (c)	82
Anf. 102 RUNAR PATRIKSSON (fp)	83
Anf. 103 ANDERS G HÖGMARK (m)	83
Anf. 104 SOFIA JONSSON (c)	84
Anf. 105 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	84
Anf. 106 VIVIANN GERDIN (c)	85
Anf. 107 RUNAR PATRIKSSON (fp)	85
17 § Hänvisning av ärenden till utskott	85
18 § Förnyad bordläggning.....	85
19 § Bordläggning.....	86
20 § Anmälan om interpellationer	86
21 § Anmälan om frågor för skriftliga svar	87
22 § Anmälan om skriftliga svar på frågor	88

23 § Kammaren åtskildes kl. 20.51.....	89	Prot. 2000/01:98 24 april
--	----	------------------------------

Elanders Gotab, Stockholm 2001